

A HUDI20055 Veresegyházi-medence kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Budapest
2018.

Jelen fenntartási terv a Földművelésügyi Minisztérium költségvetési fejezet Természetvédelmi kártalanítás elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat keretéből, a 2014 júniusában elfogadott „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez” szakmai iránymutatás alapján készült

Környezeti Projekt Kft.

9462 Völcsej, Fő u. 126.

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

székhely: 2509 Esztergom, Strázsa-hegy

postacím: 1121 Budapest, Költő u. 21.

Tel: 0036-391-4610 Fax: 0036-200-1168

E-mail: dinpi@dinpi.hu

Web: <http://www.dinpi.hu>

Felelős tervező

dr. Király Gergely

Környezeti Projekt Kft.

DINPI szakértő

Baranyai Zsolt, Szénási Valentin, Dr. Tóth Balázs

© Környezeti Projekt Kft., Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság 2018.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I.	Natura 2000 fenntartási terv	4
1.	A terület azonosító adatai	5
1.1	Név	5
1.2	Azonosító kód	5
1.3	Kiterjedés	5
1.4	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1	Jelölő élőhelyek	5
1.4.2	Jelölő fajok	5
1.5	Érintett települések	6
1.6	Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7	Tervezési és egyéb előírások	7
1.7.1	Természetvédelmi kezelési terv	7
1.7.2	Településrendezési eszközök	7
1.7.3	Körzeti erdőtervek és üzemtervek	8
1.7.4	Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	8
1.7.5	Halgazdálkodási tervek	8
1.7.6	Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	8
1.7.7	Jogerős engedélyek	8
2.	Veszélyeztető tényezők	9
3.	Kezelési feladatok meghatározása	14
3.1	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	14
3.2	Kezelési javaslatok	14
3.2.1	Élőhelyek kezelése	15
3.2.2	Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	42
3.2.3	Fajvédelmi intézkedések	43
3.2.4	Kutatás, monitorozás	46
3.2.5	Mellékletek Kezelési egységek térképe	48
3.3	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	49
3.3.1	Agrártámogatások	50
3.3.1.1	Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	50
3.3.1.2	Javasolt agrártámogatási rendszer	52
3.3.2	Pályázatok	52
3.3.3	Egyéb	52
3.4	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	52
3.4.1	Felhasznált kommunikációs eszközök	52
3.4.2	A kommunikáció címzettjei	53
3.4.3	Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	56
II.	A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	58
1.	A tervezési terület alapállapot jellemzése	59
1.1	Környezeti adottságok	59
1.1.1	Éghajlati adottságok	59
1.1.2	Vízrajzi adottságok	59
1.1.3	Talajtani adottságok	59
1.2	Természeti adottságok	59
1.2.1	A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	64
1.2.2	A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	71

1.2.3	A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	72
1.2.4	A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	77
1.3	Területhasználat	78
1.3.1	Művelési ág szerinti megoszlás	78
1.3.2	Tulajdoni viszonyok	78
1.3.3	Területhasználat és kezelés	78
1.3.3.1	Mezőgazdaság	81
1.3.3.2	Erdészet	81
1.3.3.3	Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	86
1.3.3.4	Vízgazdálkodás	86
1.3.3.5	Turizmus.....	86
1.3.3.6	Ipar	86
1.3.3.7	Infrastruktúra	86
1.3.3.8	Egyéb.....	87
2.	Felhasznált irodalom	93
3.	Térképek és mellékletek.....	94

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1 Név

Tervezési terület neve:	Veresegyházi-medence kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2 Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUDI20055
--------------------------------	-----------

1.3 Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	355 ha
--------------------------------	--------

1.4 A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1 Jelölő élőhelyek

Közösségi jelentőségű jelölő élőhelyek:

- Pannon homoki gyepék (6260)*
- Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410)
- Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)
- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)*

(a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhely:

- *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440)
- Meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival (7210)*

1.4.2 Jelölő fajok

Közösségi jelentőségű jelölő fajok:

- homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*)
- homoki kikerics (*Colchicum arenarium*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- lápi póc (*Umbra krameri*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- európai vidra (*Lutra lutra*)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű állatfaj:

- harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
- hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiniana*)

1.5 Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
<u>PEST MEGYE</u>		
Szada	181,2	10,86
Mogyoród	173,8	5,04

1. táblázat: Érintett települések

1.6 Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Érintettség (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos ökológiai hálózat övezet	magterület	Szada és Mogyoród közigazgatási területén	249,76	70,35	az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
országos ökológiai hálózat övezet	ökológiai folyosó	Szada és Mogyoród közigazgatási területén	66,46	18,72	az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
országos ökológiai hálózat övezet	puffer terület	Szada közigazgatási területén	9,43	2,65	az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
ex lege védett természeti terület	láp	Álomhegy-tó Mogyoród	34,3*	9,66	a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján
ex lege védett természeti terület	láp	Sikáros Mogyoród	10,9*	3,07	a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Érintettség (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
ex lege védett természeti terület	láp	Bitang Szada	8,7*	2,45	a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján
ex lege védett természeti terület	láp	Ivacsok Szada	7,3*	2,06	a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján
ex lege természeti emlék	forrás	Jancsika forrás Szada			a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján
ex lege természeti emlék	forrás	névtelen forrás (Mogyoród) Sikáros			a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján
régészeti oltalom		a Sződ-Rákos patak forrásvidékénél újkőkori, kelta, szarmata, hun és avar kori lelőhelyek			

*a természetvédelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 26. § (3) bekezdés szerinti hatósági határozatok hiányában hozzávetőleges adat.

2. táblázat: Egyéb védettségi kategóriák

1.7 Tervezési és egyéb előírások

1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv

- A tervezési terület ex lege védett természeti területtel és emlékekkel érintett, nem vonatkozik rá elfogadott természetvédelmi kezelési terv.

1.7.2 Településrendezési eszközök

- Pest Megye Önkormányzata Közgyűlésének 5/2012. (V. 10.) önkormányzati rendelete Pest megye Területrendezési Tervéről
- Mogyoród Nagyközség Önkormányzatának 6/2008.(II.27.) rendelete, Mogyoród Nagyközség Helyi építési Szabályzata (Egységes szerkezetbe foglalva a 20/2009. (IX.30.), a 27/2009 (XII.07.), a 17/2010. (XI.05.), a 19/2012. (VII.03.), a 7/2013. (IV.03.), a 8/2013. (IV.03.), a 16/2013. (VI.03.), a 33/2013. (XII.23), a 14/2014. (VI.10.), a 24/2014. (XI.26.), valamint a 29/2014. (XII.17.) önkormányzati rendeletek szerinti módosításokkal.)
- Mogyoród Nagyközség Képviselő-testületének 193/2007 (IX. 25.) önkormányzati határozatával elfogadott településszerkezeti terve
- Szada Község Önkormányzat Képviselő-testületének 9/2009.(06.10.) számú rendelete Szada Helyi Építési Szabályzatáról (HÉSZ)

- Szada Község Önkormányzat Képviselő-testületének 21/2008 (III.03.) önkormányzati határozatával elfogadott településszerkezeti terve

1.7.3 *Körzeti erdőtervek és üzemtervek*

A terület az erdőterv rendelet előkészítésének, és a körzeti erdőterv készítésének szabályairól szóló 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet 1. sz. melléklete alapján a Gödöllői Erdőtervezési Körzethez tartozik.

Hatályos körzeti erdőterv:

- Gödöllői Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31. Jóváhagyó határozat száma: XXIV/31/1131/21/2010.

Az egyes gazdálkodók önálló üzemtervvel rendelkeznek.

1.7.4 *Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek*

A tervezési terület a Duna-Tisza közti vadgazdálkodási táj Pesti-síksági vadgazdálkodási tájegységébe tartozik. Érintett vadgazdálkodó: 13-572610-1-4-1 számú vadászterület Csíkvölgyi Wass Albert vadásztársaság Veresegyház (érvényes 2007-2017)

1.7.5 *Halgazdálkodási tervek*

A tervezési területen nyilvántartott halgazdálkodási vízterület nem található.

1.7.6 *Vízgyűjtő-gazdálkodási terv*

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv: 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről 1-9 Közép Duna tervezési alegység Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság 2016. április.

1.7.7 *Jogerős engedélyek*

A tervezési terület teljes egésze a Monor 138. szénhidrogén bányatelek része a 15297/2003 sz. határozat alapján, engedélyes a Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.

2. Veszélyeztető tényezők

Jelentős hatású belső biológiai veszélyeztető tényező az inváziós fásszárú és lágyszárú fajok, mint a kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), a zöld juhar (*Acer negundo*), a bálványfa (*Ailanthus altissima*) jelenléte és terjedése. Tömeges terjedés előtti állapotban van a kései meggy (*Prunus serotina*), kisebb területeken hat a feketefenyő (*Pinus nigra*) terjedése. Nagy hatást gyakorolnak a területre a korábbi évtizedekben elvégzett tájszintű vízrendezések, lecsapolások, az utóbbi egy-két évtizedben ennek negatív hatásait felerősítette a csapadékmennyiség csökkenésével járó klímaváltozás.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	2	Pannon homoki gyepek (6260)* A beszántás az élőhelyet megsemmisíti.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	10	Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410) vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>). A kaszálás felhagyásával az élőhely becserjésedik, megszűnik, a hozzá kötődő közösségi jelentőségű faj populációja kipusztul.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	25	Pannon homoki gyepek (6260)* Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>). A legeltetés felhagyásával az élőhely becserjésedik, megszűnik, a hozzá kötődő közösségi jelentőségű fajok populációja kipusztul.
A08	trágyázás	M	10	Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), apró fillérsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiniana</i>). A mesterséges nitrogén, foszfor és kálium többlet hatására a gyepek szerkezete átalakul, homogenizálódik, az érzékenyebb fajok helyett a gyom jellegű fajok kerülnek túlsúlyba, a természetesség romlik, az élőhely megszűnhet. A mű- és

				szerves trágyázás a puhatestű fajok számára letális.
B01.02	beerdősítés / fásítás idegenhonos fajokkal	M	1	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>), apró fillérsziga (<i>Anisus vorticulus</i>). A faállomány telepítése jelentős talajbolygatással jár, ez károsítja, megszünteti az élőhelyet, a felnőtt erdő alatt a közösségi jelentőségű élőhely, faj nem marad fent.
C01.01.01	homok vagy kavicsbányászat	L	1	Pannon homoki gyepek (6260)* A homok kitermelés a közösségi jelentőségű élőhelyet megsemmisíti, a környezetében is jelentős természetesség csökkenést okoz a bolygatás miatti gyomosodás.
E03.01	háztartás hulladék	L	5	Pannon homoki gyepek (6260)* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0)* A hulladék elhelyezés az élőhelyek természetességét csökkenti, utat nyit a gyomosodásnak.
F03.01	vadászat	L	5	Kékperjés láprétek, meszes, tözezes vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410) Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) A vadászati tevékenység során a rossz helyre tett szórók területe, környezete degradálódik, gyomosodik, az élőhelyek természetessége csökken.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	10	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0)* lápi póc (<i>Umbra krameri</i>) A környező agrárterületen a tervezési terület élőhelyei a csülkös vadak búvóhelyül szolgálnak, taposási, túrási tevékenységük fokozottan jelentkezik, az élőhelyek degradálódnak. A lápi póc (<i>Umbra krameri</i>) élőhelyét a vaddisznók fürdőnek használják, a faj életlehetőségei romlanak.
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	L	5	Pannon homoki gyepek (6260)* A motorkerékpár és gépkocsi forgalom a talajbolygatás miatt a gyepek degradációját, gyomosodását okozza.

I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	50	<p>Pannon homoki gyepek (6260)* Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0)*, <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). Homoki nőszirm (<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i>), homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiniana</i>).</p> <p>Az idegenhonos inváziós fajok terjedése a közösségi jelentőségű élőhelyek degradációját, megszűnését okozza. A közösségi jelentőségű fajok populációi az élőhelyük megszűnésével eltűnnek.</p>
I02	problémát jelentő őshonos fajok	M	10	<p>Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)</p> <p>A közösségi jelentőségű élőhelyet és fajt a télisás terjedése veszélyezteti, nagyobb növényzet-borítást, homogenizálódást okoz. A nyílt vízfelület megszűnik, a változatos növényzet helyett monodomináns állomány alakul ki</p>
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	H	20	<p>Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410) Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0)*, <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), Meszes lápok télisással (<i>Cladium mariscus</i>) és a <i>Caricion davalliana</i> fajaival (7210)*, vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), európai vidra (<i>Lutra lutra</i>), apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiniana</i>).</p> <p>A közvetlen vízhatástól függő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok esetében a mesterséges vízelvezetés végzetes, az élőhelyek degradálódnak, átalakulnak,</p>

				kipusztulnak, a fajok állományai kipusztulnak.
K01.02	eliszapolódás, feliszapolódás	M	1	lápi póc (<i>Umbra krameri</i>) A faj élőhelyeül szolgáló vízállásban a laza iszapos aljzat felhalmozódása tönkreteszi a szaporodási feltételeket.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	20	Pannon homoki gyepek (6260)* Kékperjés láprétek, meszes, tözezes vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410) Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0)* <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), Meszes lápok télisással (<i>Cladium mariscus</i>) és a <i>Caricion davallianae</i> fajaival (7210)*, homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>), homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiniana</i>). A területen az egyik legmarkánsabb természetes folyamat a szukcesszió, az élőhelyek cserjésednek, erdősödnek, a jelenlegi élőhelyek eltűnnek, de helyükön valódi lápcserjések, ligeterdők, homoki nyár-tölgy erdők nem alakulnak ki, a gyepszintek fajkészlete hiányzik. A gyepes, vizes élőhelyek eltűnésével az ott található közösségi jelentőségű fajok állományai eltűnnek.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	100	Pannon homoki gyepek (6260)*, Kékperjés láprétek, meszes, tözezes vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0)*, <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), Meszes lápok télisással (<i>Cladium mariscus</i>) és a <i>Caricion davallianae</i> fajaival (7210)*. Homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>), homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>),

				<p>európai vidra (<i>Lutra lutra</i>), apró fillérsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiniana</i>).</p> <p>A közvetlen vízhatástól függő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok esetében a csapadék- és talajvízhiány végzetes, az élőhelyek degradálódnak, átalakulnak, kipusztulnak, a fajok állományai kipusztulnak.</p>
--	--	--	--	---

3. táblázat: Belső veszélyeztető tényezők

A tervezési területre kívülről ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01.08	diffúz felszíni vízszennyezés háztartási szennyvíz miatt	M	10	<p>lápi póc (<i>Umbra krameri</i>)</p> <p>A területre a környező lakóterületekről szennyvíz kerülhet nagyobb esőzésekkor, ez a lápi póc (<i>Umbra krameri</i>) közvetlen pusztulását okozhatja.</p>
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	20	<p>Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410)</p> <p>vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), apró fillérsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiniana</i>).</p> <p>A közösségi jelentőségű élőhelyeket közvetlenül károsíthatják a környező mezőgazdasági területen a talajvízbe kerülő növényvédőszeres, termésmenvelő anyagok.</p>

4. táblázat: Kívülről ható veszélyeztető tényezők

A tervezési területre a jövőben ható veszélyeztető tényező nem ismert.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1 Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Rendeltetés: A terület elsődleges és stratégiai jellegű rendeltetése az alföldi turjánvidék jellegű területek legészakabbi megjelenésének megőrzése. A vizes és homoki élőhelytípusok komplex előfordulási mintázatának, valamint a hozzájuk kötődő fajkészlet minél nagyobb változatosságú megőrzése. A területen szétválaszthatatlanul fonódik össze a természetvédelmi kezelés a fenntartható tájhasználat (elsősorban a gyepgazdálkodással), mely az értékes élőhelyek mintázatának megőrzését jelenti.

Célkitűzés:

- Elsődleges a terület vízellátottságának aktív javítása. Ehhez szükséges a vízpótlás/vízvisszatartás rendszerének kidolgozása, megvalósítása, illetve a nyílt vízfelületek fenntartása. A vízjárást negatívan befolyásoló vízrendezési beavatkozások a területen nem végezhetőek, ez biztosíthatja a jelölő élőhelyek, különösen a kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410), mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)* fennmaradását.
- Elsődleges az idegenhonos inváziós fajok, mint az aranyvessző fajok (*Solidago spp.*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), a bálványfa (*Ailanthus altissima*), a zöld juhar (*Acer negundo*), a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), terjedésének megállítása, állományainak csökkentése.
- Elsődleges az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési/kaszálási rendszer kialakítása és megvalósítása a túlhasználat/alulhasználat elkerülése érdekében. Ennek érdekében a becserjésedett gyepterületek esetében el kell érni, hogy a földhasználóknak érdeke legyen az extenzív mezőgazdasági művelés.
- Másodlagos a gyepeket veszélyeztető zárványszántó területek extenzív gyepterületekké alakítása és az idegenhonos fafajú erdők szerkezet átalakítása.

3.2 Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

Az alábbi előírások a Veresegyházi–medence kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület országos jelentőségű védett természeti területet nem érintő részeire ajánlásként vonatkoznak, azonban az országos jelentőségű védett természeti területeken (ex lege védett lápterületek) a hatósági eljárások során egyéb jogszabályok alapján érvényesíteni kell azokat.

3.2.1 Élőhelyek kezelése

A terület kezelésére vonatkozó javaslatokat a gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok tárgyalásával kezdjük, utána következnek a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok.

A **gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatokhoz** tartoznak a beruházásokat, fejlesztéseket, területrendezést, vállalkozásokat, illetve az ipari tevékenységeket és turizmust érintő, az adott területre aktuálisan vonatkozó elvek, előírások, valamint a kritikus pontok beazonosítása.

Ezután következnek gazdálkodáshoz köthető, **mező-, erdő-, vad- és vízgazdálkodásra vonatkozó kezelési javaslatok**. Ezeket először kezelési egységek, majd gazdálkodási módok szerint csoportosítva adjuk meg.

Kezelési egységnek azt a funkcionálisan egybe tartozó csoportot nevezzük, ami azonos kezelést igénylő élőhelyeket foglal magába, az előírt kezelések betartása által biztosítva a területen található jelölő értékek (fajok és/vagy élőhelyek) megőrzését. Az azonos kezelési egységbe tartozó élőhelyek különböző élőhelytípusba is tartozhatnak, és elhelyezkedésük pontszerű, egymástól távoli is lehet; a hangsúly azon van, hogy kezelés szempontjából azonos igényűek. A kezelési egységek lehatárolása alapvetően élőhelyek alapján történt, figyelembe véve a reális gazdálkodási lehetőségek meghatározta adottságokat.

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

- A területet az inert és lakossági hulladéktól mentesíteni kell.
- A területen bányák, anyagnyerőhelyek nyitása, valamint a meglévő illegális helyek használata nem kívánatos, az ökológiai hálózat magterület és folyosó övezetében új külszíni bányatelek nyitása, meglévő bővítése tilos.
- A területen áthúzódó nagyfeszültségű villanyvezetékek fenntartása során előzetesen egyeztetni szükséges a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival. A biztonsági sávok fenntartó kezelése nem károsíthatja a jelölő élőhelyeket (pl. inváziós fajok vegyszeres kezelés nélküli sarjadzást elősegítő mechanikus visszaszorítása nem javasolt).

Gazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A jogszerűen hasznosított szántó területek esetében a gyepterület művelési ágra váltáshoz kötődő élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok a gazdálkodói szándékkal összhangban valósítandók meg. Erdő területek esetében az inváziós fafajú állományok szerkezet átalakítása őshonos fafajú állományokká minden esetben az üzemtervek alapján a gazdálkodói szándékkal összhangban valósítandó meg. A gyepterületek fenntartását elsősorban legeltetéssel, amennyiben ez nem lehetséges, úgy térben és időben mozaikos kaszálással kell végezni.

Vadgazdálkodás

- A tervezési területre nem őshonos vadfaj nem telepíthető.
- A tervezési területen mesterséges vadtenyésztési tevékenység végzése nem megengedett.

- A tervezési területen működtetett etetők, szórók 50 m-es körzetében a használatukból származó gyomosodást évi legalább kétszeri kaszálással szükséges felszámolni.
- A vadászat és vadgazdálkodás következtében keletkező hulladékot (pl. töltényhüvely, zsák, kötözőzsinór, fólia stb.) a vadászatra jogosultnak a vadászterületről folyamatosan el kell távolítani.
- Védett természeti területen vadászati berendezések csak a természetvédelmi hatóság engedélye alapján, tájba illő kivitelezésben, természetes anyagokból létesíthetők.
- Vadföldet védett természeti területen kialakítani vagy apróvad élőhely fejlesztést végezni nem lehet.
- A tervezési terület természetvédelmi oltalom alatt nem álló részein vadföldet kialakítani, vagy apróvad élőhely fejlesztést végezni (Game Conservancy) a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon és helyen lehet.
- A védett természeti területen lévő és az egyéb közösségi jelentőségű jelölő gyepeket a vadászatra jogosultak kötelesek kímélni, gépjárművekkel történő közlekedés céljára az ingatlan-nyilvántartásban szereplő földutakat, és a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetett egyéb utakat lehet igénybe venni.
- Agyaggalamb-lövészetet a kJT területén nem megengedett tartani.
- A tervezési területen a vadlétszámot a terület természetes vadeltartó képességének szintjén kell tartani, hogy a gyepterületekben, vizes élőhelyekben erdőfelújításokban mennyiségi vadkár ne keletkezzen.
- A tervezési területen az etetők, szórók, működtetéséhez mesterséges tápok felhasználni nem lehet.

Kezelési egységek

A tervekészítés során a tervezési természetmegőrzési területre Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer (továbbiakban ÁNÉR) alapú élőhelytérkép készült (2015). Az azonos kezelést igénylő élőhelyek és élőhelykomplexumok és a reális kezelési lehetőségek alapján az alábbi kezelési egységeket határoltuk le:

1. KE1: homoki gyepterületek
2. KE2: mezofil gyepeként hasznosításra javasolt területek
3. KE3: lápok, nádas állományok
4. KE4: őshonos fás állományok, cserjésként fenntartásra javasolt területek
5. KE5: idegenhonos fafajú üzemtervezett erdők, és átalakításra nem javasolt állományok
6. KE6: szántók és tanyahelyek

1. Kezelési egység kódja: KE-1: homoki gyepterületek

Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a Szada Ivacsok területén található homoki gyepek, jellegtelen száraz gyepek, inváziós lágyszárú fajokkal fertőzött, vagy cserjésedett szárazabb területek, parlagok, aktív szántók, roncsolt felszínű anyaggyerőhelyek, valamint a Mogyoród Berek-tető területen a villanypászta alatti

gyep és lágyszárú inváziós fajokkal fertőzött területek. Mindkét területen a kezelési egységbe soroltuk a beékelődő inváziós fás szárú fajok nem üzemtervezett, kiirtásra javasolt állományait.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód:

- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek
- D2 – Kékperjés rétek
- G1 – Nyílt homokpusztagyeppek
- H5b – Homoki sztyeprétek
- OB – Jellegtelen üde gyeppek
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek
- OD – Lágyszárú évelő özönfajok állományai
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- S1 – Ültetett akácok
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
- S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok
- T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
- T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
- T10 – Fialat parlag és ugar
- U6 – Nyitott bányafelületek
- U7 – Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak

Közösségi jelentőségű élőhelytípus:

- 6260 – Pannon homoki gyeppek*
- 6410 – Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ezeken a területeken a legeltetés az elsődlegesen javasolt kezelési mód, ezen kívül szükség esetén évente egyszer tisztító kaszálás alkalmazása is lehetséges. Az inváziós lágyszárú fajok ellen mechanikai módszerekkel a gazdálkodás során is küzdeni kell. A művelési ág szerint szántó területek a valóságban parlagok, melyeken az inváziós fajok terjednek, ez ellen a gyepműveléssel lehet természeti szempontból is kedvezően fellépni. A szántóként való hasznosítás a környező jelölő homoki élőhelyeket károsíthatja. A kezelési egységben levő nem üzemtervezett idegenhonos inváziós faállományok a jelölő homoki gyepre terjeszkednek, azokat degradálják, ezért szükséges visszaszorításuk.

Vadgazdálkodás

A kezelési egység területén szórót, sózót, mesterséges dagonyát, vadföldet csak Natura 2000 jelölő élőhelyen kívül javasolt elhelyezni.

Vízgazdálkodás

A kezelési egységben külön vízgazdálkodási javaslat nem szükséges.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**Kötelezően betartandó előírások:**

A kezelési egység esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X. 8) Korm. rendelet, valamint a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról.

Natura 2000 kijelölés alatt álló fásítások esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással. <i>(Megjegyzés: a Sződ-Rákosi-patak jobb partján meglévő parlagterületek esetében feltétlenül ez a mód javasolt.)</i>
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.
Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. <i>(Megjegyzés: kivételt képez ez alól az inváziós növényfajok csepegésmentes technológiával történő irtása.)</i>
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavár eltávolítását.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha.
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. <i>(Megjegyzés: a legeltetési tervben szükséges megfogalmazni, a gyepterület állapothoz igazított feltételeket pl. kiszáradt, túllegeltetett gyepterület esetén a nemzeti park igazgatósággal egyeztetve egyes területek legeltetését fel kell függeszteni.)</i>
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY69	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY110	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY113	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással. <i>(Megjegyzés: a tisztító kaszálást valóban csak a legelőgyomos, kórós területeken szabad elvégezni, és azon területek közül sem kell minden évben minden területet kezelni. Sokkal hasznosabb a terület „acatolása”, melyet a pásztor végez.)</i>
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E67	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújításának elhagyása, azok más művelési ágban (pl. gyepterület) történő hasznosítása.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható

	levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

5. táblázat: A homoki gyepterületek kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Inváziós fajok visszaszorítása: A kezelési egységben levő fásításnak minősülő idegenhonos, inváziós – fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), zöld juhar (*Acer negundo*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), kései meggy (*Padus serotina*), feketefenyő (*Pinus nigra*) – fásszárú állományok és egyedi fák esetében szükséges azok minél teljesebb visszaszorítása mechanikus és szelektív kémiai módszerek együttes használatával. Magoncok kézi kihúzása, nem sarjadó fajok kivágása, sarjadásra képes fajok vegyszeres kezelése. A kezelési egységben javasolt őshonos fák, facsoportok (fehér nyár (*Populus alba*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), mezei juhar (*Acer campestre*)) elszórt telepítése. Az inváziós lágyszárú növényfajok esetében a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állományok gyomirtó növényvédőszeres kezelése javasolt virágzás előtt évente 2-3-szor legalább 4 éven keresztül. A nem kezelt állományok legeltetése jó hatással lehet a faj visszaszorulására. A vegyszeres kezelés elmaradása esetén magérlelési, magszórásai időszakban a legeltetés káros hatású, az állatok a talajba tapossák magjait, elősegítik terjedését. Az aranyvessző (*Solidago sp.*) fertőzött területeken - a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú - virágzás előtti kaszálás, rendszeres legeltetés javasolható.

Szántó területek rekonstrukciója: A jelenleg szántóként művelt, de jogszerűtlenül felszántott, az ingatlan-nyilvántartásban rét, legelő művelési ágú területek esetében hatósági eszközökkel is javasolt a visszagyepesítést elérni a Szód-Rákos-patak főágának bal partján. A visszagyepesítés történhet felhagyással és kaszálással, gyeptelepítéssel, vagy széna ráhordással is. A Szada Ivacsok területrészen a Szód-Rákos patak főágának jobb oldalán található, többségében évek, évtizedek óta parlag szántóterületek gyepként való továbbművelése javasolható. Gazdaságos növénytermesztés a gyenge termőképesség, az elaprózott birtokviszonyok miatt rajtuk nem folytatható. Felszántásuk sajnos szinte kizárólag a támogatási rendszer miatt érheti meg, ez azonban a rajtuk már részben kialakult homoki gyep megsemmisülését, illetve a parlagokra betelepült homoki árvalányhaj (*Stipa borysthena*) pusztulását okozná.

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység jelentős része – Szada Ivacsok – távlati fejlesztési terület, művelés alól kivett, külföldi tulajdonban áll. Az értékek megőrizhetősége érdekében a területet legelő művelési ágba kell sorolni, és annak megfelelően művelni.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységben levő jelölő élőhelyek 6260 – pannon homoki gyepék*, 6410 – kékperjés láprétek, meszes, tözegecs vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) másodlagos kialakulásúak. A Mogyoród Berektető esetében a valószínűsíthető erdőállomány évszázadokkal ezelőtti letermelését követően alakultak ki a homoki gyep a meredek száraz homokos oldal folyamatos legeltetésének és az abiotikus adottágoknak köszönhetően. Fokozatos eltűnésük a legeltetés megszűnésének és a terület akáccal való beerdősítésének következménye. Töredékes

állományaik a nagyfeszültségű villanyvezeték fenntartási sávjában maradtak fenn, ahol az erdő fenntartása biztonsági kockázat. Szada Ivacsok területén szintén az egykori erdők letermelését követően alakultak ki a gyepterületek, de a történeti térképek tanúsága szerint a kezelési egység ide tartozó minden része volt szántó rövidebb, hosszabb ideig. A területen a környezeti adottságok (lokális abiotikus tényezők, évezredes folyamat során kialakult táji léptékű élőhely átalakulás, mára élőhely vesztés, lokálisan az erdei fajkészlet hiánya) miatt az ősi zárt erdős, vagy erdős ligetes gyepes vegetáció helyreállítása nem reális. A másodlagosan, harmadlagosan kialakult / regenerálódott homoki gyepes vegetáció (kis területű nedvesebb mélyedésekben kékperjés láprét) fenntartása extenzív legeltetéssel lehetséges. Az alulhasználat, melynek első jeleit láthatjuk a területen, a gyeperősödését, cserjésedését eredményezi, mely folyamat szintén a fajkészlet szegényedését (pl. a jelölő fajok homoki nőszirm (*Iris humilis* ssp. *arenaria*), homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) eltűnése), az inváziós fajok terjedését eredményezheti. A legnagyobb veszélyt az inváziós fajok terjedése jelenti. E folyamatokat a természetes élőhelyek hosszabb rövidebb ideig jól viselik, de aztán robbanásszerű, sokszor visszafordíthatatlan állapotromlás következik be. A túlhasználat – pl. 0,4 állategységnél magasabb állatlétszám, egész éves használat, talajfelszín bolygatása – szintén a meglévő fajkészlet csökkenését, az inváziós fajok terjedését eredményezheti. A vadat vonzó vadászati létesítmények (szóró, sózó, mesterséges dagonya, vadföld), karámok, jószágállások lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük egyeztetése szükséges.

2. Kezelési egység kódja: KE-2: mezofil gyepként hasznosításra javasolt területek

Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak Mogyoród Kisrét, Álomhegy-tó, Sikáros első, Sikáros másod kékperjés, magassásos, mocsaras gyepterületei, ezek rontott, inváziós lágyszárú fajokkal fertőzött, cserjésedett állományai, a közbezárt rontott szárazabb területek, széli szántó területek. Minden területen a kezelési egységbe soroltuk a beékelődő inváziós fás szárú fajok nem üzemtervezett, kiirtásra javasolt állományait.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód:

- B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek
- D2 – Kékperjés rétek
- D34 – Mocsárrétek
- H5b – Homoki sztyeprétek
- OB – Jellegtelen üde gyepesek
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepesek
- OD – Lágyszárú évelő özönfajok állományai
- P2a – Üde és nedves cserjések
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RDb – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdő
- S1 – Ültetett akácok
- S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
- S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

- T1– Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
 T5 – Vetett rétek és legelők
 T8 – Kisüzemi gyümölcsösök és szőlők

Közösségi jelentőségű élőhelytípus:

- 6410 – Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
 6260 – Pannon homoki gyepek *

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben, a természetvédelmi kezelési és gazdálkodói lehetőségeket figyelembe véve, a kaszálás a megvalósítható kezelési mód. Vízbórtás és felázott talaj esetén a gyepekre gépjárművel ráhajtani tilos. A kezelési egységbe tartozó területeken a sarjülegeltetés is megengedhető. Traktorra szerelt gépi kaszálás esetén 2,7 méternél szélesebb kasza nem használható, javasolt korongos kasza használata. Szársértős kaszatípus, illetve dobkasza nem alkalmazható. Kézi motoros kaszálás esetén elsősorban alternáló kasza használata javasolt. A kezelési egységben levő nem üzemtervezett idegenhonos inváziós faállományok a jelölő homoki gyepekre terjeszkednek, azokat degradálják, ezért szükséges visszaszorításuk. A kis kiterjedésű széli helyzetű, a gyepek rovására túlszántott szántó területek visszagyepesítése és gyepeként való művelése szükséges a jelölő élőhelyek védelme érdekében.

Vadgazdálkodás

A kezelési egység területén szórót, sózót, mesterséges dagonyát, vadföldet csak Natura 2000 jelölő élőhelyen kívül javasolt elhelyezni. A vadászat szempontjából az egységbe tartozó bokrosok, a víz közelségével együtt kiváló búvóhelyek, azonban a túlzott vadlétszám az élőhelyeket súlyosan károsíthatja.

Vízgazdálkodás

A területen a természetvédelmi szempontoknak megfelelő vízkormányzást szükséges végezni az ehhez szükséges műtárgyakat kell kialakítani a Sződ-Rákosi-patak mellékágain, a kizárólag gyepterületekről vizet elvezető csatornákat meg kell szüntetni.

Az esetleg szükségesé váló kotrásokat előzetesen a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges a Natura 2000 jelölő faj mocsári teknős (*Emys orbicularis*), lápi póc (*Umbra craemeri*) és a jelölő élőhely 6410 – Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei védelme érdekében. A munkálatokat a jelölő fajok vermelési és szaporodási időszakán kívül augusztus 1. és október 31. között javasolt végezni. Egy évben a vízfolyásokat, csatornákat csak félszelvényben lehet végezni, maximálisan 500 méter hosszban egy oldalon. A kitermelésre került anyagot a Natura 2000 területen belül tárolni nem javasolt.

A vízfolyásokat követő őshonos fás vegetációt a vízgazdálkodási tevékenységek során megőrizni szükséges.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**Kötelezően betartandó előírások:**

Az ex lege védett lápok által érintett területek esetében figyelembe kell venni a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait.

A kezelési egység esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X. 8.) Korm. rendelet, valamint a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról.

Natura 2000 kijelölés alatt álló fásítások esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban Vgtv.) 28.§ (1) alapján a közcélú, illetve saját célú vízellátási rendszer megépítéséhez (vízellátottság aktív javítása, vízpótlás/vízvisszatartás rendszerének kialakítása) átalakításához és megszüntetéséhez (létesítési engedély), továbbá annak használatbavételéhez, üzemeltetéséhez, valamint minden vízhasználathoz (üzemeltetési engedély) vízjogi engedély szükséges.

120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és a közcélú vízellátási rendszerek fenntartására vonatkozó feladatokról.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felület nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.

GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.										
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.										
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.										
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.										
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.										
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsméret felett) és a vadgyümölcsök (törzsméret megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.										
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.										
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.										
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.										
GY40	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha. (Megjegyzés: a sarjú legeltetését a gyepek állapotához kell igazítani pl. kiszáradt, túllegeltetett gyepek esetén a nemzeti park igazgatósággal egyeztetve egyes területek legeltetését fel kell függeszteni.)										
GY64	Kaszáló sarjúlegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.										
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (Sarjúlegeltetés.)										
GY71	<p>Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (Megjegyzés: a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten legfeljebb 50%-os mértékig június 15. előtti kaszálás is lehetséges az őszi vérfű megfelelő virágzása, a jelölő lepkefaj a vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) védelme érdekében. A kaszátlanul hagyandó terület mértéke:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kaszálás időpontja</th> <th>Kaszátlanul hagyandó terület aránya</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Június 15 –ig</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td>Július 1-7. között</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>Július 8-15. között</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>Július 15-szeptember 31 között</td> <td>10%</td> </tr> </tbody> </table> <p>A kaszátlanul hagyott területből további részek kaszálhatók a fenti táblázat szerinti időszakokban visszatérve, az időszakhoz tartozó arányú terület fennhagyásával. Egy gazdasági éven belül azonban legfeljebb egy alkalommal szabad visszatérni, azaz egy táblán belül legfeljebb két alkalommal lehet kaszálást végezni.</p> <p>Példa:</p> <p>1. kaszálás: június 15-ig, 50% lekaszálásával, 50 %-nyi hagyásterülettel</p> <p>2. kaszálás: július 15-szeptember 31 között, kaszálás az 1. kaszálás során fennhagyott területből, a teljes terület 40 %-án, a hagyásterület a teljes terület 10 %-a.</p> <p>Egy-egy hagyássávnak legalább 8 méter szélesnek kell lennie.)</p>	Kaszálás időpontja	Kaszátlanul hagyandó terület aránya	Június 15 –ig	50%	Július 1-7. között	30%	Július 8-15. között	20%	Július 15-szeptember 31 között	10%
Kaszálás időpontja	Kaszátlanul hagyandó terület aránya										
Június 15 –ig	50%										
Július 1-7. között	30%										
Július 8-15. között	20%										
Július 15-szeptember 31 között	10%										
GY73	Kaszálás június 30. után lehetséges. (Megjegyzés: amennyiben a földhasználó korábban										

	<i>szeretné megkezdeni a kaszálást, úgy a GY71 előírás javaslatot kell figyelembe venni.)</i>
GY80	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY91	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie. <i>(Megjegyzés: a gyepék szárazítása nem javasolható, a csomós szerkezet rombolása és a szerves anyag felhalmozódás miatt.)</i>
GY92	A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. <i>(Megjegyzés: a gyepék szárazítása nem javasolható, a csomós szerkezet rombolása és a szerves anyag felhalmozódás miatt.)</i>
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként. <i>(Megjegyzés: ex lege lápterületen.)</i>
GY99	A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. <i>(Megjegyzés: az aranyvessző fajok (Solidago sp.) kiterjedtebb állományait (0,1 ha felett) szükséges évente többször még virágzás előtt lekaszálni. Kisebb állományog gazdálkodás részeként való kezelése sajnos nem életszerű, az már a természetvédelmi élőhelykezelés körébe tartozik.)</i>
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. <i>(Megjegyzés: szénakazal elhelyezése a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyen lehetséges.)</i>
Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E67	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújításának elhagyása, azok más művelési ágban (pl. gyep) történő hasznosítása.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

6. táblázat: A mezofil gyepként hasznosításra javasolt kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Vízháztartás javítása: Kulcsfontosságú a terület kiszáradásának megakadályozása a jelölő fajok és élőhelyek fennmaradása szempontjából. A lápos területek megfelelő vízellátottságának biztosításához vízvisszatartó műtárgyak elhelyezése, valamint az egykor csatornaszerűen kialakított medrek megváltoztatása szükséges. Vízvisszatartó műtárgyakat elsősorban olyan patakágakon lehet elhelyezni, melyek esetében biztosítható, hogy csak lápos, tőzeges területek, vagy nedves gyepek kerüljenek ideiglenes elöntésre. Vízvisszatartásra alkalmas Mogyoród Sikáros másod területrészen a szivárgó víz táplálta kezdődő patakág, ingatlan-nyilvántartásban nem elkülönített, csatornásított része, itt elhelyezhető helyi anyagokból néhány kisebb fenékküszöb, az ideális megoldás a keskeny csatorna megszüntetése lenne. A Mogyoród Kisrét, Nádas-tó területén húzódó csatornák jóval nagyobbra méretezettek és részben szántó területek között futnak. A csatornák egy része helyrajzi számosan itt sem leválasztott, a nem fő vízfolyásokat vezető megszüntetése e területrészeken is javasolható. A vízellátottság javítása közvetlenül segítené a kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) fennmaradását.

Inváziós fajok visszaszorítása: A kezelési egységben levő fásításnak minősülő idegenhonos, inváziós – fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), zöld juhar (*Acer negundo*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), kései meggy (*Padus serotina*) – és terjeszkedő – erdei fenyő (*Pinus sylvestris*) – fásszárú fajok minél teljesebb visszaszorítása mechanikus és szelektív kémiai módszerek együttes használatával. Magoncok kézi kihúzása, nem sarjadó fajok kivágása, sarjadásra képes fajok vegyszeres kezelése. Külön problémát jelent a vizenyős területeken megjelenő fajok eltávolítása. Az inváziós lágyszárú növényfajok esetében a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állományok gyomirtó növényvédőszeres kezelése javasolt virágzás előtt évente 2-3-szor legalább 4 éven keresztül. Az aranyvessző (*Solidago* sp.) fertőzött területeken - a fertőzőtség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú - virágzás előtti kaszálás rendszeres legeltetés, illetve a vízszint növelése javasolható.

Szántó területek rekonstrukciója: A jelenleg szántóként művelt, de jogszerűtlenül felszántott, az ingatlan-nyilvántartásban rét, legelő művelési ágú területek esetében hatósági eszközökkel is javasolt a visszagyepesítést elérni Mogyoród Sikáros másod területrészen. A visszagyepesítés történhet felhagyással és kaszálással, gyeptelepítéssel vagy széna ráhordással is. A visszagyepesített területek pufferként szolgálhatnak az értékes kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) számára. A Mogyoród Sikáros első területrészen található korábban felszántott, jelenleg zárt, aranyvesszővel borított, rét művelési ágú területet ténylegesen gyeppe javasolt alakítani. Az átalakítást első lépésben évente 3-4-szeri kaszálással és kaszálék lehordással javasolt megkezdeni.

Cserjésedett, fásodott területek gyeppe alakítása: jelentős kiterjedésű fajszegény cserjések találhatóak egykori kékperjés láprétek helyén. A mára szárazabb területeken egybibés galagonya, a még nedvesebb területeken hamvas fűz és inváziós fajok terjedése jellemző. A Mogyoród Kisrét, Álomhegy-tó, Sikáros első, Sikáros másod területrészekén szükséges cserjementesítés. Az őshonos cserjéseket vegetációs időn kívül, talajsérülések okozása nélkül javasolt eltávolítani. Mindenhol szükséges 5-10 % őshonos cserje foltokban, szoliterben elszórtan történő meghagyása. A levágott anyagot a területről el kell szállítani. A cserjementesített területeket gyepként rendszeres kaszálással szükséges fenntartani.

Kezelési javaslatok indoklása:

A területen található Natura 2000 jelölő élőhely kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) korábbi kiterjedése nehezen becsülhető meg a területen. A történeti térképek és légi felvételek alapján egyértelmű, hogy a tervezési területen és szűkebb térségében a víz hatásának kitett területek nagymértékben csökkentek az elmúlt három évszázadban. A térképi ábrázolások alapján az is egyértelmű, hogy a vízmennyiség / vízmélység is csökkent a területen, részben feltehetően klimatikus okok miatt, részben az egészen az 1970-es évekig folytatott vízfolyás mederrendezéseknek, belvíz lecsapolások következtében. A 19. század végi kataszteri térképeken a korra és a térségre jellemző kisparaszti állattartásos és mezőgazdasági használatnak megfelelő kisparcellás birtokszerkezet látható. Az aktuális vízállástól függően valószínűsíthetően minden területet kaszáltak, fás növényzet csak elszórtan lehetett a területen. A 20. század második felében a nagyüzemi gazdálkodás időszakában készült térképeken és légifotókon a kezelési egységben alapvetően gyepterületek láthatóak, két magasabban fekvő szántó mellett, fásszárú vegetáció nélkül. Mára a mezőgazdasági használat megszűnt és a fent leírt folyamatok együttes hatása miatt a gyepek területének nagy része becserjésedett. Sajnálatos módon a még meglévő gyepterületeket sem hasznosítják, így avarosodnak, cserjésednek, inváziós fajok terjednek bennük. Az alulhasználat, melynek rendkívül erős hatását láthatjuk a területen, a gyepek avarosodását, cserjésedését eredményezi, mely folyamat a fajkészlet szegényedését, az inváziós fajok terjedését eredményezheti. A legnagyobb veszélyt az inváziós fajok terjedése jelenti. E folyamatokat a természetes élőhelyek hosszabb rövidebb ideig jól viselik, de aztán robbanásszerű, sokszor visszafordíthatatlan állapotromlás következik be. A területen már nagyon sürgető a beavatkozások megkezdése, a cserjések, inváziós fajok erőteljes visszaszorításával, a vízjárás természetesebbé tételével lenne növelhető a Natura 2000 jelölő kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) kiterjedése. A cserjék eltávolításával a gyepterület növelhető, elszórt cserjefoltokat azonban az élőhelyi változatosság és a védett fajok (pl. zöld gyík (*Lacerta viridis*)) búvóhelye érdekében szükséges meghagyni. A még meglévő és visszaállításra kerülő gyepterületek esetében a birtokviszonyok alapján megvalósítható lenne a táji szintű mozaikos használat. A nagyobb tömbök időben széthúzott, traktorral, a kisebb parcellák kézi motoros géppel való kaszálása és a kaszátlan területek biztosítják, hogy a jelölő élőhely fennmaradjon, ne cserjésedjen be és a jelölő faj vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) szaporodási időszakában legyen elegendő virágzó őszi vérfű, valamint az apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiniana*) számára is megfelelő élelehetőségek alakuljanak ki. Az idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása csak egymást kiegészítő intézkedések megvalósításával lehetséges. Ezért szükséges a terület vízháztartásának javítása, a vízszint emelésével és a tavaszi tartós vízborítással, valamint az erősen fertőzött területek többszöri kaszálásával az aranyvessző fajok (*Solidago sp.*) visszaszoríthatóak. A fásszárú inváziós fajok szintén érzékenyen reagálnak a tartós vízborítással kombinált mechanikai irtásra. Szárazabb időben, illetve helyen a célzott csepegésmentes herbicid használat indokolt a nagyobb állományok kezelésénél. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyeket károsíthatja, ezért továbbra is szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten történhet.

3. Kezelési egység kódja: KE-3: lápok, nádas állományok

Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a területen kis kiterjedésben, szórtan elhelyezkedő fűzlápok, láprétek és a nagyobb kiterjedésű egykori tőzegtánya gödrökben, természetes mélyedésekben lápok feltöltődésével kialakult nádasok és ezek cserjésedő állományai.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód:

- B1a – Nem tőzégképző nádasok, gyékényesek és tavikákások,
- B1b – Úszólápok, tőzeges nádasok és télisásosok
- B1bN - Télisásosok
- D1 – Meszes láprétek, rétlápok (*Caricion davallianae*)
- D2 – Kékperjés rétek
- J1a – Fűzlápok
- OB – Jellegtelen üde gyepek
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- S1 – Ültetett akácok
- S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

Közösségi jelentőségű élőhelytípus:

- 91E0 – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 6410 – Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 7230 – Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
- 7210 – Meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival*

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben minden gazdálkodási mód kerülendő, kizárólag természetvédelmi kezelés végezhető. A kezelési egység nagy része valójában nem is alkalmas mezőgazdasági művelésre (állandó vízállás, korábbi tőzegtánya gödör). Rekreatív és halastó kialakítása tilos. Ezen területeken az elsődleges feladat a vízvisszatartás, az inváziós és őshonos terjedő fajok visszaszorítása a terület jó állapotban történő megőrzéséhez. Természetvédelmi cél a lápi vegetáció megőrzése érdekében a természetes szukcesszió megállítása, új a lápi vegetáció számára alkalmas élőhelyek kialakítása, a lácserjések megőrzése.

Vadgazdálkodás

A kezelési egység ex lege védett területén több vadgazdálkodási létesítmény található, melyeket természetvédelmi szempontból felül kell vizsgálni, használatukat szabályozni szükséges. A kezelési egység területén szórót, sózót, mesterséges dagonyát, vadföldet kialakítani, vadászati céllal történő növényzetirtást végezni, gépjárművel közlekedni tilos.

Vízgazdálkodás

A területen a természetvédelmi szempontoknak megfelelő vízkormányzást szükséges végezni az ehhez szükséges műtárgyakat kell kialakítani, a kizárólag gyepterületekről vizet elvezető csatornákat meg kell szüntetni.

A vízfolyásokat követő őshonos fás vegetációt a vízgazdálkodási tevékenységek során megőrizni szükséges.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:Kötelezően betartandó előírások:

Az ex lege védett természeti területek által érintett területek esetében figyelembe kell venni a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait.

A kezelési egység esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X. 8) Korm. rendelet előírásait kötelező betartani.

Natura 2000 kijelölés alatt álló fásítások esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban Vgtv.) 28.§ (1) alapján a közcélú, illetve saját célú vízellátásérték megépítéséhez (vízellátottság aktív javítása, vízpótlás/vízvisszatartás rendszerének kialakítása) átalakításához és megszüntetéséhez (létesítési engedély), továbbá annak használatbavételéhez, üzemeltetéséhez, valamint minden vízhasználathoz (üzemeltetési engedély) vízjogi engedély szükséges. Betartandó a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és a közcélú vízellátásértékek fenntartására vonatkozó feladatokról.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

	<ul style="list-style-type: none"> • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. <i>(A kezelési egység területén csak injektálásos vegyszerhasználat engedélyezhető mechanikus módszerekkel több év alatt sem visszaszorítható fajok esetében kivételes esetekben.)</i>
Kód	A nádas területekre vonatkozó kezelési előírások
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos. <i>(Megjegyzés: a területen a nádas visszaszorítása javasolt, ennek érdekében az időben és térben szakaszos nádvágás javasolt, de ennek célja nem a gazdaság nád előállításának, hanem a lápi élőhelyek kiterjedésének növelése.)</i>
V63	Élőhely-rekonstrukció. <i>(Megjegyzés: a területen a nádas visszaszorítása javasolt, ennek érdekében az időben és térben szakaszos nádvágás javasolt, de ennek célja nem a gazdaság nád előállításának, hanem a lápi élőhelyek kiterjedésének növelése. Javasolt továbbá a túlzott cserjésedés és a télisás (Cladium mariscus) túlzott terjedésének megállítása.)</i>
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. <i>(Megjegyzés: a meglévő vadászati létesítmények felülvizsgálata szükséges, újak elhelyezése tilos)</i>

7. táblázat: A lápok, nádas állományok kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Vízháztartás javítása: Kulcsfontosságú a terület kiszáradásának megakadályozása a jelölő fajok és élőhelyek fennmaradása szempontjából. A lápos területek megfelelő vízellátottságának biztosításához vízvisszatartó műtárgyak elhelyezése, valamint az egykor csatornaszerűen kialakított medrek megváltoztatása szükséges. Vízvisszatartó műtárgyakat elsősorban olyan patakágakon lehet elhelyezni, melyek esetében biztosítható, hogy csak lápos, tözeges területek, vagy nedves gyepek kerüljenek ideiglenes elöntésre. Vízvisszatartásra alkalmas Mogyoród Sikáros másod területrészen a szivárgó víz táplálta kezdődő patakág, ingatlan-nyilvántartásban nem elkülönített, csatornásított része, itt elhelyezhető helyi anyagokból néhány kisebb fenékküszöb, az ideális megoldás a keskeny csatorna megszüntetése lenne. Vízvisszatartásra alkalmas Szada Ivacsok területrészen a Jancsika forrás által táplált jól körülhatárolható völgyben fekvő ex lege láp területe. A Jancsika forrás és az első keresztező földút között, valamint a második keresztező földút alatt mélyített, ingatlan-nyilvántartásban nem elkülönített, keskeny vízvezető árok visszatemetése a mára időszakos vízfolyás természetes áramlását helyreállítaná. Kielégítő megoldás lehet vízszintemelő fenékküszöbök elhelyezése a keskeny völgyszakaszokon futó mesterséges mederben. Ezek a fenékküszöbök akár természetes anyagokból helyben is kivitelezhetőek, köztük a meder lassan feltöltődhetne. A lápterületen átvezető két földút jelenleg is mesterséges vízvisszatartóként működik, esetükben az elmosódást szükséges megakadályozni. A Szada Bitang területén húzódó csatornák jóval nagyobbra méretezettek az előzőeknél. A csatornák egy része helyrajzi számosan itt sem leválasztott, a nem fő vízfolyásokat vezető megszüntetése e területrészeken is javasolható. A Szöd-Rákos patak szadai ágának főágba torkollásánál elhelyezhető lenne egy szabályozható vízvisszatartó műtárgy, mellyel a Bitang területrész vízállapotát lehetne kedvezőbbé tenni. A vízellátottság javítása közvetlenül segítené a mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus*

excelsior) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)*, meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival (7210)* fennmaradását. A vöröshasú unka (*Bombina bombina*), lápi póc (*Umbra krameri*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiniana*) védelme érdekében is elengedhetetlenül szükségesek.

Inváziós fajok visszaszorítása: A kezelési egységben levő fásításnak minősülő, szórványosan megjelenő idegenhonos, inváziós – nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), zöld juhar (*Acer negundo*) – fásszárú fajok minél teljesebb visszaszorítása mechanikus és végső esetben szelektív kémiai módszerek együttes használatával. Magoncok kézi kihúzása, nem sarjadó fajok kivágása, sarjadásra képes fajok vegyszeres kezelése. Az inváziós lágyszárú növényfajok esetében az aranyvesszővel (*Solidago sp.*) fertőzött területeken - a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú - virágzás előtti kézi kaszálás, illetve a vízszint növelése javasolható.

Élőhelyek helyreállítása:

Kifejezetten természetvédelmi célú beavatkozások szükségesek kísérletképpen, fokozatosan, mozaikosan a terület változását nyomon követése mellett a lápi élőhelyek - mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) - korábbi kiterjedésének visszaállításához. Ennek érdekében javasolt a nád téli időszakban mélyen történő kaszálása és lehordása azokon a területeken, ahol tavasszal a vízborítás biztosítható. A cél, hogy a nádszálakba, rhizómákba jutó víz hatására a nád kipusztuljon. Mélyebben fekvő, náddal, vagy lágyszárú inváziós fajokkal borított területen kísérletképpen megpróbálható az élő felhalmozódott szervesanyag letermelése a nyers tőzefelszínig, vagy a termőrétteg letermelése a nyers humuszmentes talajfelszínig. A rohamosan terjeszkedő télisás (*Cladium mariscus*) mechanikus visszaszorítása javasolt. A lápréti területek túlzott becserjésedését mechanikai cserjeirtással, a vízszint növelésével szükséges meggátolni, a fajgazdag láp-cserjéseket azonban meg kell őrizni. A vöröshasú unka (*Bombina bombina*), lápi póc (*Umbra krameri*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) védelme érdekében javasolható kisebb, néhány tíz négyzetméteres mélyebb, sekélyebb állandó vízállás kialakítása és folyamatos fenntartása.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe tartozó területeket kivétel nélkül másodlagosan kialakult élőhelyek borítják, ennek ellenére a legértékesebb részei a kJT-nek. A történeti térképek alapján a kezelési egység területén mindig vízenyős élőhelyek voltak, melyek átalakítása részben már az 1700-as évek végén megkezdődött, elsőként Szada Malomrét, területén a vízimalom működtetése érdekében, és a 20. század végéig tartott. A történeti adatokból a pontos vegetáció nem állapítható meg. A 19. század végén a területek lápos mocsaras részként, illetve rétként szerepelnek, elszórt fákkal, cserjékkel. Vízállásos mélyedés csak Szada Ivacsok és Malomrét területén ábrázolt kis kiterjedésben. A mesterséges vízállásos mélyedések először a 20. század második felében - 1960-as évek vége - jelennek meg a térképeken. Ebben az időszakban alakultak ki Szada Malomrét, Mogyoród Álomhegy-tó területén tőzeglányászatot követően a mai mélyedések. Szada-Ivacsok területén is ebben az időben létesült a lápos mélyedésen átvezető két földút, mely jelenleg is visszaduzzasztja a vizet. Mogyoród Sikáros első és másod területén a térképi ábrázolások alapján csak az 1980-as években kezdődött meg a jelenleg lápi vegetációval borított mélyedések kialakítása. A terület mai igazi lápi vegetációja tehát rendkívül fiatal és szukcessziója nagyon gyors. Azokon a területeken, ahol a mélyedések kiásása után maradt szervesanyag réteg, a nyers tőzeges felszínen megjelent lápi fajok, vegetáció helyét mára

nagyrészt nádasok, cserjések foglalták el. A visszaduzzasztott részekben - Szada Ivacsok - a lassú szétterülten áramló vízfolyás helyén pangó állóvíz alakult ki, mely a szervesanyagban gazdag környezetben szintén a nádasodás cserjésedés, feltöltődés irányába hatott. Mogyoród Sikáros első és másod területén a talaj termőrétegét a nyers agyagos, ásványi talajfelszínig eltávolították. Ezekben a vízzáró aljzatú mélyedésekben tőzeg jelenléte nélkül telepedtek meg a lápi fajok, bennük mára rohamos terjedésnek indult a télisás. A javasolt kezelések a terület szukcessziójának megállítását, a tájidegen, inváziós fajok területről történő kiszorítását célozzák. Csak aktív beavatkozással van esély a jelölő élőhelyek - mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)*, meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival (7210)* -, és fajok - vöröshasú unka (*Bombina bombina*), lápi póc (*Umbra krameri*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), apró fillérsiga (*Anisus vorticulus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiniana*) - megőrzésére. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a szomszédos jelölő élőhelyeket károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, e rendkívül sérülékeny területeken elhelyezésük nem javasolt.

4. Kezelési egység kódja: KE-4: őshonos fás állományok, cserjésként fenntartásra javasolt területek

Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a vízfolyások mentén található őshonos fajú faállományok, azok inváziós fásszárúakkal fertőzött állományai, elszórva álló őshonos fák csoportjai. A kezelési egységbe nem üzemtervezett területek tartoznak.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód:

- B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások,
- OD – Lágyszárú évelő özönfajok állományai
- P2a – Üde és nedves cserjések
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

Közösségi jelentőségű élőhelytípus: a kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelytípust.

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fő cél ezeken a területen az őshonos faállományok folyamatos erdőborítást, változatos szerkezetet biztosító módon történő fenntartása, a megjelenő inváziós és egyéb idegenhonos fajok visszaszorítása, eltávolítása. A területeken nem természetvédelmi cél a faanyagtermesztés, azonban egyes fák kitermelése megengedhető. Az álló és fekvő holt fákat meg kell őrizni, kitermelésük tilos. Amennyiben valamely fásításnak minősülő terület eléri az üzemtervezés jogszabályi feltételeit akkor csak olyan erdőhasználati mód adható meg, mely biztosítja a

folyamatos erdőborítást, az élőhelyhez kötődő közösségi jelentőségű bogárfaj a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) védelme érdekében.

Vadgazdálkodás

Vadgazdálkodási létesítmények csak úgy alakíthatóak ki, hogy ne okozzák a jelölő élőhelyek károsodását.

Vízgazdálkodás

A vízfolyásokat követő őshonos faállományokat a vízgazdálkodási tevékenységek során megőrizni szükséges.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Az ex lege védett természeti területek által érintett területek esetében figyelembe kell venni a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait.

A kezelési egység esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X. 8) Korm. rendelet előírásait kötelező betartani.

Natura 2000 kijelölés alatt álló fásítások esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban Vgtv.) 28.§ (1) alapján a közcélú, illetve saját célú vízellátási létesítmény megépítéséhez (vízellátottság aktív javítása, vízpótlás/vízvisszatartás rendszerének kialakítása) átalakításához és megszüntetéséhez (létesítési engedély), továbbá annak használatbavételéhez, üzemeltetéséhez, valamint minden vízhasználathoz (üzemeltetési engedély) vízjogi engedély szükséges. Betartandó a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és a közcélú vízellátási létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E06	Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (Megjegyzés: a facsoportok, fásítások fenntartása során a cserjés szegélyeket eltávolítani tilos, terjedésük esetén visszaszorításuk a működési területével érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten történhet.)
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábön álló holtfák meghagyása.
E28	Természetes-, természetyszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása.

E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E66	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása. <i>(Megjegyzés: e kezelési egységbe tartozó faállományok folyamatos erdőborítást, változatos állomány szerkezetet biztosító módon történő megőrzése szükséges.)</i>
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélykiadványban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással.
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása. <i>(Megjegyzés: esetlegesen üzemtervezésre kerülő faállományok esetében javasolt, illetve megfelelő lehet még a készletgondozó használat is, átalakító száraló üzemmód a kis területek miatt nem tervezhető.)</i>
E97	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

8. táblázat: Az őshonos fás állományok, cserjésként fenntartásra javasolt területek kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

A kezelési egységre vonatkozó egyéb előírás javaslatok:

- A ragadozómadarak fészket tartó fák kivágása tilos.
- Fakitermelés csak augusztus 15. és március 15. között végezhető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Vízháztartás javítása: Kulcsfontosságú a terület kiszáradásának megakadályozása a jelölő fajok és élőhelyek fennmaradása szempontjából. A Mogyoród Kisrét, Nádas-tó és Szada Bitang területén húzódó csatornák nagyobb vizek elvezetésére tervezettek és Mogyoródon részben szántó területek között futnak. A csatornák egy része helyrajzi számosan itt sem leválasztott, a

nem fő vízfolyásokat vezetőket megszüntetése e területrészekben is javasolható. A Sződ-Rákos patak szadai ágának főágba torkollásánál elhelyezhető lenne egy szabályozható vízvisszatartó műtárgy, mellyel a Bitang területrész vízállapotát lehetne kedvezőbbé tenni. A vízellátottság javítása közvetlenül segítené a környező lácserjések, enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)*, fennmaradását.

Inváziós fajok visszaszorítása: A kezelési egységben szükséges az idegenhonos inváziós – fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), zöld juhar (*Acer negundo*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), kései meggy (*Padus serotina*) – fásszárú fajok minnél teljesebb visszaszorítása mechanikus és szelektív kémiai módszerek együttes használatával. Magoncok kézi kihúzása, nem sarjadó fajok kivágása, sarjadásra képes fajok vegyszeres kezelése. Az aranyvessző (*Solidago sp.*) fertőzött területeken - a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú - virágzás előtti kaszálás, rendszeres legeltetés, illetve a vízszint növelése javasolható.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységben található élőhelyek eredeti kiterjedése nem becsülhető a területen. A történeti térképek és légifelvételek alapján megállapítható, hogy a 18. század végétől a 20. század végéig őshonos faállományok, cserjések csak kis kiterjedésben fordultak elő a területen. A mai pionír puhafás állományok a rétgazdálkodás felhagyását, a csatornásított patakszakaszok kialakítását követően alakultak ki a 20. század második felében. Természetes szukcesszójuk gyors, melyet a vízellátottság csökkenése erősít. Megőrzésük kizárólag a vízháztartás javítása esetén lehetséges. A pionír puhafás állományok javasolt kezelése a közösségi jelentőségű faj skarlábogár (*Cucujus cinnaberinus*) számára biztosít élőhelyet, az őshonos állomány folyamatos felújulása mellett a pusztuló, elváló kérgű, elhalt fák megőrzésével. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyeket károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük csak egyeztetett helyen javasolt.

5. Kezelési egység kódja: KE-5: idegenhonos fafajú üzemtervezett erdők és átalakításra nem javasolt faállományok

Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a területen fellelhető, jelenleg idegenhonos fajokból álló üzemtervezett erdőállományok, illetve a szerkezetátalakításra jelölő élőhelyeket nem veszélyeztető fekvésük miatt nem javasolt állományok.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód:

- H5b – Homoki sztyeprétek
- S1 – Ültetett akácok
- S2 – Nemesnyárasok
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

Közösségi jelentőségű élőhelytípus:
6260 – Pannon homoki gyepek*

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ezekre a területeken a hosszútávú célkitűzés a Natura 2000 jelölő fajokat, vagy élőhelyeket veszélyeztető állományok esetében idegenhonos fajok eltávolítása, az állományok őshonossá alakítása. Ütemezés szerint a gyepeket veszélyeztető állományokkal javasolt kezdeni az átalakítást a Szada 17A, 17I, 19H, 19I, 19O, 19P erdőrészekben. Fakitermelés a jelölő faj homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) előfordulási helyein csak augusztus 1. és szeptember 15. között, valamint október 30. és március 15. között végezhető. A gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok az átalakításra javasolt állományok esetében érvényesek, az átalakításra nem javasolt állományokra előírás javaslatokat tenni nem szükséges. Az átalakításra javasolt állományok és átalakításuk javasolt módja az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok között kerülnek részletezésre.

Vadgazdálkodás

Vadászati létesítmény csak a jelölő fajokat nem veszélyeztető módon helyezhető el.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egység esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X. 8) Korm. rendelet előírásait kötelező betartani.

Natura 2000 kijelölés alatt álló erdők esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, illetve az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról. A Natura 2000 területen található magántulajdonú erdőterületekre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet érvényes. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet – a jogszabály alapján normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető egyes fafajcserés szerkezet-átalakítási beavatkozások finanszírozására.

Az ide vonatkozó hatályos erdőtervek: Gödöllői Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31. Jóváhagyó határozat száma: XXIV/31/1131/21/2010.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (Megjegyzés: <i>elsősorban a közösségi jelentőségű jelölő élőhelyeket veszélyeztető állományok esetében, illetve szerkezet átalakításkor javasolt.</i>)
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.

E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében). <i>(Megjegyzés: a Natura 2000 jelölő faj homoki kikerics (Colchicum arenarium) előfordulási helyein gépi közelítés nem végezhető, faanyag nem készletezhető. Átalakításra tervezett erdőrészletben a talajsérüléseket minden esetben minimalizálni szükséges.)</i>
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. <i>(Megjegyzés: természetszerűbb gyepszintű állományok esetében javasoljuk a tuskózás elhagyását, talaj előkészítés esetében pedig az E47 előírás alkalmazását.)</i>
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállomány típussal. <i>(Megjegyzés: az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok között részletezettek szerint.)</i>
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. <i>(Megjegyzés: Azokban az esetekben javasolt, amikor az erdészeti üzemterv lehetővé teszi őshonos faállomány kialakítását.)</i>
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig. <i>(Megjegyzés: elsősorban nemesnyár fajokból, a skarlátbogár (Cucujus cinnaberinus) védelme érdekében.)</i>
E91	A terület további hasznosítása nem erdőgazdálkodási tevékenység keretében támogatható. <i>(Megjegyzés: Mogyoród 52 A erdőrészlet a Cnidion dubii folyóvízgyeinek</i>

	<i>mocsárrétjei (6440) területén.)</i>
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

9. táblázat: Az idegenhonos fafajú üzemtervezett erdők, és átalakításra nem javasolt állományok kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Üzemtervi kötelezettség alapján, illetve amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása természetvédelmi szempontból támogatandó, az alább részletezett módon.

Az üzemtervezett erdőterületek esetében a véghasználattal érintett részletek többségében van őshonos fafajjal történő felújítási lehetőség. Az átalakítások során a teljes talajelőkészítést kerülni kell az inváziós lágyszárú növényfajok (pl. aranyvessző fajok (*Solidago sp.*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*)) felszaporodásának veszélye miatt. A Natura 2000 élőhelyeket veszélyeztető jelenleg akácos állományok esetében javasolható a kitermelést megelőzően a törzsinjektálással történő elszáritás, a sarjadás megelőzése érdekében.

Véghasználati lehetőséggel érintett erdőrészletek:

Szada 17 A erdőrészlet esetében javasolt az elsődlegesen megjelölt hazai nyáras egyéb lombos célállomány kialakítása a szomszédos Natura 2000 jelölő élőhely pannon homoki gyepek (6260)* védelme érdekében. Jelenleg is veszélyezteteti terjedésével az akác állomány a gyepeket.

Szada 17 B erdőrészlet esetében a hazai nyár egyéb lombos célállomány kialakítása az egyetlen lehetőség, javasolt a kiöregedett nemesnyár állomány több évre széthúzott fokozatos lecserélése, a fejlett cserjeszint részbeni kímélete. A felújítás során a jobb vízellátottságú részen lévő területre kocsányos tölgy, magyar kőris, hazai nyár fajok, mezei juhar, mezei szil elegyes állomány ültetése javasolható. Hagyásfaként természetes pusztulásáig szükséges meghagyni a nemesnyár állomány 10 %-át a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) védelme érdekében.

Szada 19 H erdőrészlet idős akác állomány, jobb vízellátottságú termőhelyen, mely terjedésével veszélyezteteti a környező pannon homoki gyepek (6260)* jelölő élőhelyet. Az üzemtervben kizárólag őshonos fafajokkal történő felújítás lehetősége adott. Az állomány fokozatos, több évre széthúzott átalakítása javasolható. Megpróbálható makk alákapálással kezdeni az átalakítást, amennyiben ennek sikeressége nincs, úgy az állomány letermelése után tölgy, hazai nyár, mezei juhar, mezei szil elegyes állomány telepítése javasolható.

Szada 19 I erdőrészlet többé-kevésbé zárt akácos állomány a terület szélén, terjedésével a Natura 2000 jelölő élőhely pannon homoki gyepeket (6260)* veszélyezteteti. Az állomány egészének átalakítása nem szükséges természetvédelmi szempontból, javasolt őshonos fafajokból 15-20 m széles védősáv telepítése a homoki gyepekkel érintkező oldalakon (ehhez a célállomány módosítása szükséges A-ról A-EL-ra).

Mogyoród 26 B erdőrészlet fekete fenyves állomány homokos talajú domboldalon. Megtalálható benne a Natura 2000 jelölő faj homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), így a teljes talajelőkészítés mellőzése javasolt. A cserjeszintben erősen terjed a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) és a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*). E két faj jelenléte az őshonos állománnyá

alakítást megnehezíti, akár el is lehetetlenítheti. Az átalakítás megkezdése előtt növényvédőszeres visszaszorításuk mindenképpen javasolható. Az állomány fokozatos, több évre széthúzott átalakítása javasolható. A részlet területén elszórtan újul a csertölgy, így a meglévő egyedek környékén megpróbálható cser és molyhos tölgy makk alákapálással megkezdni a felújítást, megeredésük után fokozatos bontással fényhez juttatva az újulatot. Amennyiben ennek sikeressége nincs, úgy az állomány letermelése (lehetőség szerint részterületeken több évre bontva) után hazai nyár, mezei juhar, kis arányban cser és molyhos tölgy elegyes állomány telepítése javasolható.

Mogyoród 121 A és 121 B erdőrészek akác állományok egykori homoki gyepen, átalakításuk természetvédelmi szempontból nem javasolt, sajnos a gyp mára teljesen átalakult, degradálódott alattuk.

Véghasználati lehetőséggel nem érintett erdőrészek:

A **Mogyoród 25 D, 25 G, 25 H** erdőrészek fiatal akác állományok, átalakításuk csak a jelölő homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) előfordulási területén javasolható a majdani véghasználat során.

A **Mogyoród 26 A** erdőrészek jó növekedésű közepidős akác állomány, alatta természeti érték előfordulása nem ismert, átalakítása jelenleg nem javasolt.

A **Mogyoród 26 D** erdőrészek akác állomány nagyon sok ostorfával, a véghasználat során javasolt a villanypászta felé eső oldalon 15-20 m szélességben őshonos hazai nyáras védősáv kialakítása a Natura 2000 jelölő élőhely pannon homoki gyepek (6260)* védelme érdekében.

A **Mogyoród 28 D, 28 E, 28 G** erdőrészek jó növekedésű közepidős akác állományok, a jelölő homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) csak a szegélyükből ismert, átalakításuk jelenleg nem javasolt.

Mogyoród 52 A erdőrészek telepített nemesnyár állomány, melynek valós kiterjedése több helyen sem egyezik a térképi részlethez. Az üzemtervezett területen belül található, egy állományrészlet, ahol a sikertelen telepítés talajbolygatása után *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) közé tartozó vegetáció található. Az állományrészlet erdőterületből való kivonása és gyepként való művelése javasolt a továbbiakban. A tényleges nemesnyár állomány korábbi kékperjés láprét helyére került, vízhatásnak kitett, termőhelynek megfelelő őshonos fajokkal való felújítása javasolható véghasználat után.

Mogyoród 121 C erdőrészek akác, fenyves állomány egykori homoki gyepen, átalakítása természetvédelmi szempontból nem javasolt, sajnos a gyp mára teljesen átalakult, degradálódott alatta.

Szada 17 C, 17 D, 19 L, 19 M erdőrészek fenyves állományok, akác, nemesnyár eleggyel homokdombon. A cserjeszintben terjed az ostorfa, gypszintjük az erős árnyalás miatt alig van, de az eredeti homoki gyp fajták alkotják nagyrészt. Átalakításuk őshonos állománnyá természetvédelmi szempontból indokolt. Az állományok fokozatos, több évre széthúzott átalakítása javasolható. A részletek területén elszórtan újul a csertölgy, így a meglévő egyedek környékén megpróbálható cser és molyhos tölgy makk alákapálással megkezdni a felújítást, megeredésük után fokozatos bontással fényhez juttatva az újulatot. Amennyiben ennek sikeressége nincs, úgy az állomány letermelése (lehetőség szerint részterületeken, több évre bontva) után hazai nyár, mezei juhar, kis arányban cser és molyhos tölgy elegyes állomány telepítése javasolható. Hagyásfaként természetes pusztulásáig szükséges meghagyni a nemesnyár állományrészlet 10 %-át a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) védelme érdekében. Az állományok terjedése jelenleg is veszélyezteti a Natura 2000 jelölő élőhely pannon homoki gyepeket (6260)*.

Szada 17 I erdőrészlet akácos állománya esetében javasolt hazai nyáras egyéb lombos célállomány kialakítása a szomszédos jelölő pannon homoki gyepek (6260)* védelme érdekében. Jelenleg is veszélyezteteti terjedésével az akác állomány a gyepeket.

A **Szada 19 K, 19 N** erdőrészletek akácos állományának átalakítása természetvédelmi szempontból nem elsődleges, az idegenhonos faállomány terjedését azonban meg kell akadályozni.

Szada 19 O, 19 P erdőrészletek akácos, fenyves állománya terjedésével közvetlenül veszélyezteteti a jelölő pannon homoki gyepeket (6260)*. Kis kiterjedésű részletek, átalakításuk hazai nyáras állománnyá javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az idegenhonos fás állományok a területen több esetben veszélyeztetik a jelölő élőhely pannon homoki gyepeket (6260)* és a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjeit (6440). Az élőhelyek megőrzése érdekében szükséges a telepítések ellenére fátlan területek további bolygatásának elkerülése, azok tisztásként való megőrzése. A jelölő faj homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) és a jelölő élőhelyek degradációt okozó taposásának elkerülése érdekében szükséges a szállítási útvonalak és rakodóhelyek szabályozása. A teljes talajelőkészítés teret nyithat az idegenhonos inváziós aranyvessző fajok (*Solidago sp.*) és a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) terjedésének, így elhagyása javasolt. A tervezési területen üzemtervezett erdők közül csak idegenhonos, sokszor inváziós fajok ültetvényei találhatóak meg, átalakításuk őshonos fafajú erdőállományokká biztosítja, hogy a jelölő élőhelyek területét nem csökkenti terjedésük. A természetes cserje, lágyszárú szint és a táj és termőhelyhonos, spontán megjelent őshonos fafajok megtartása az erdőfelújítások során biztosítja a jelölő faj homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) állományok fennmaradását. A közösségi jelentőségű skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) állományai idősebb, pusztuló fák még alig elváló kérge alatt találhatóak, ezért szükséges a hagyásfák megőrzése természetes pusztulásukig. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a szomszédos jelölő élőhelyeket károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A szóró, sózó, mesterséges dagonya, vadföld lokálisan gyomosító hatású, ezért elhelyezésük egyeztetése szükséges.

6. Kezelési egység kódja: KE-6: szántók és tanyahelyek

Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a területen található, a Natura 2000 terület értékeinek fennmaradását nem veszélyeztető egyéves és évelő intenzív szántóföldi kultúrák.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód:

T1– Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

T10 –Fiatál parlag és ugar

U10 –Tanyák, családi gazdaságok

Közösségi jelentőségű élőhelytípus: a kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelytípust.

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ezek a területek a célkitűzés az, hogy használatuk a szomszédos jelölő élőhelyeket, természeti értékeket ne veszélyeztesse.

Vadgazdálkodás

A vadgazdálkodást ebben a kezelési egységben is úgy szükséges megoldani, hogy az ne okozza a vadállomány túlszaporodását, a természetes élőhelyeken a vadlétszám növekedését. A szántóföldi kultúrák villanypásztoros védelme mellett is elengedhetetlen a rendszeres állományapasztás a nagyvadak tekintetében.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**Kötelezően betartandó előírások:**

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet. A szántóterületeken egységesen alkalmazandók a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rendelkezései. A területen be kell tartani a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet előírásait.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.
SZ15	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos.
SZ45	Öntözés tilos.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

10. táblázat: A szántók és tanyahelyek kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, a szántóterületek visszagyepesítése természetvédelmi szempontból kedvező, de nem elsődleges.

Kezelési javaslatok indoklása

Az agrotechnikai előírás javaslatok a közeli vizes élőhelyek és az élővilág általános védelme érdekében javasoltak. A bemosódó műtrágyák, illetve vegyszerek terhelik a vizeket, ezen

keresztül a víztől függő Natura 2000 jelölő élőhelyeket. Azonban a javaslatok betartásával a vízhez kötődő jelölő élőhelyek - kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410), mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival (7210)* -, és fajok - vöröshasú unka (*Bombina bombina*), lápi póc (*Umbra krameri*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) megőrizhetőek. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a szomszédos jelölő élőhelyeket károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A szóró, sózó, mesterséges dagonya, vadföld lokálisan gyomosító hatású, ezért elhelyezésük egyeztetése szükséges.

3.2.2 Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A területen élőhelyfejlesztés csak a magántulajdonosok, a vízügyi kezelő, erdőgazdálkodó egyetértése esetén az illetékes hatóságok által meghatározott módon és mértékben hajtható végre. Fennálló jogszerűtlen használat miatt szükséges élőhely rekonstrukció esetén a végrehajtás hatósági eszközökkel is előírható.

- **Vízháztartás javítása:** Kulcsfontosságú a terület kiszáradásának megakadályozása a jelölő fajok és élőhelyek fennmaradása szempontjából. A lápos területek megfelelő vízellátottságának biztosításához a KE-1, KE-2, KE-3, KE-4 kezelési egységek területén vízvisszatartó műtárgyak elhelyezése, valamint az egykor csatornaszerűen kialakított medrek megváltoztatása szükséges. Vízvisszatartó műtárgyakat elsősorban olyan patakágakon lehet elhelyezni, melyek esetében biztosítható, hogy csak lápos, tőzeges területek, vagy nedves gyepek kerüljenek ideiglenes elöntésre. Vízvisszatartásra alkalmas Szada Ivacsok területén a Jancsika forrás által táplált jól körülhatárolható völgyben fekvő ex lege láp területe. A Jancsika forrás és az első keresztező földút között, valamint a második keresztező földút alatt mélyített, ingatlan-nyilvántartásban nem elkülönített, keskeny vízvezető árok visszatemetése a mára időszakos vízfolyás természetes áramlását helyreállítaná. Kielégítő megoldás lehet vízszintemelő fenékküszöbök elhelyezése a keskeny völgyszakaszokon. Ezek a fenékküszöbök akár természetes anyagokból helyben is kivitelezhetőek, köztük a meder lassan feltöltődhetne. A lápterületen átvezető két földút jelenleg is mesterséges vízvisszatartóként működik, esetükben az elmosódást szükséges megakadályozni. A szintén mélyedésben fekvő Mogyoród Sikáros másod területén a szivárgó víz táplálta kezdődő patakág, ingatlan-nyilvántartásban nem elkülönített, csatornásított részén szintén elhelyezhető helyi anyagokból néhány kisebb fenékküszöb, az ideális megoldás itt is a keskeny csatorna megszüntetése lenne. A Mogyoród Kistrét, Nádas-tó és Szada Bitang területén húzódó csatornák jóval nagyobbra méretezettek az előzőeknél és Mogyoródon részben szántó területek között futnak. A csatornák egy része helyrajzi számosan itt sem leválasztott, a nem fő vízfolyásokat vezetőket megszüntetése e területrészeken is javasolható. A Szöd-Rákos patak szadai ágának főágba torkollásánál elhelyezhető lenne egy szabályozható vízvisszatartó műtárgy, mellyel a Bitang terület rész vízállapotát lehetne kedvezőbbé tenni. A vízellátottság javítása közvetlenül segítené a kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) és mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)*, meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival (7210)* fennmaradását.
- **Vízállások kialakítása:** a KE-3 kezelési egységben a jelölő lápi póc állományának megőrzése, esetleges fejlesztése érdekében javasolható a jelenleg zárt nádasokkal, vagy aranyvesszővel (*Solidago sp.*) fedett egykori tőzegtányák területén - Szada Malomrét, Mogyoród Álomhegy tó –

néhány tíz négyzetméteres állandó vízű, fenéig be nem fagyó mélységű tavacskák létesítése javasolható.

- **Inváziós fajok visszaszorítása:** A nem üzemtervezett területeken, a KE-1, KE-2, KE-3, KE-4 kezelési egységekben, szükséges az idegenhonos inváziós – fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), zöld juhar (*Acer negundo*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), kései meggy (*Padus serotina*) – és terjeszkedő – feketefenyő (*Pinus nigra*) – fásszárú fajok minnél teljesebb visszaszorítása mechanikus és szelektív kémiai módszerek együttes használatával. Magoncok kézi kihúzása, nem sarjadó fajok kivágása, sarjadásra képes fajok vegyszeres kezelése. Külön problémát jelent a vizenyős területeken megjelenő fajok eltávolítása. Az inváziós lágyszárú növényfajok esetében a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állományok gyomirtó növényvédőszeres kezelése javasolt virágzás előtt évente 2-3-szor legalább 4 éven keresztül. Az aranyvessző (*Solidago sp.*) fertőzött területeken - a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú - virágzás előtti kaszálás rendszeres legeltetés, illetve a vízszint növelése javasolható.
- **Szántó területek rekonstrukciója:** A KE-1, KE-2 kezelési egységekben a jelenleg szántóként művelt, de jogszerűtlenül felszántott, az ingatlan-nyilvántartásban rét, legelő művelési ágú területek esetében hatósági eszközökkel is javasolt a visszagyepesítést elérni, elsősorban Mogyoród Sikáros másod területrészen és a Sződ-Rákos patak főágának bal partján. A visszagyepesítés történhet felhagyással és kaszálással, gyeptelepítéssel, vagy széna ráhordással is. A visszagyepesített területek pufferként szolgálhatnak az értékes kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) és mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) számára. A Szada Ivacsok területrészen a Sződ-Rákos patak főágának jobb oldalán található, többségében évek, évtizedek óta parlag szántóterületek gyepeként való továbbművelése javasolható. Gazdaságos növénytermesztés a gyenge termőképesség, az elaprózott birtokviszonyok miatt rajtuk nem folytatható. Felszántásuk sajnos szinte kizárólag a támogatási rendszer miatt érheti meg, ez azonban a rajtuk már részben kialakult homoki gyepek megsemmisülését, illetve a parlagokra betelepült homoki árvalányhaj (*Stipa borysthenica*) pusztulását okozná. A Mogyoród Sikáros első területrészen található korábban felszántott, jelenleg zárt aranyvesszővel borított, rét művelési ágú területet ténylegesen gyepképpé javasolt alakítani. Az átalakítást első lépésben évente 3-4-szeri kaszálással és kaszálék lehordással javasolt megkezdeni.
- **Idegenhonos faállományok őshonos fajokkal történő felújítása:** A részletes leírás a KE-6 kezelési egység élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok pontjában olvasható.
- **Cserjésedett, fásodott területek gyepképpé alakítása:** jelentős kiterjedésű fajszegény cserjések találhatóak egykori kékperjés láprétek helyén a KE-2 kezelési egységben. A mára szárazabb területeken egybibés galagonya, a még nedvesebb területeken hamvas fűz és inváziós fajok terjedése jellemző. A Mogyoród Kisrét, Álomhegy-tó, Sikáros első, Sikáros másod és Szada Ivacsok területrészekén szükséges cserjementesítés. Az őshonos cserjéseket vegetációs időn kívül, talajsérülések okozása nélkül javasolt eltávolítani. Mindenhol szükséges 5-10 % őshonos cserje foltokban, szoliterben elszórtan történő meghagyása. A levágott anyagot a területről el kell szállítani.

3.2.3 Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló védett fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések elsősorban élőhely kezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

Ennél fogva a kezelési egységekre vonatkozó előírás-javaslatok révén az itt előforduló védett fajok fennmaradása biztosított. Külön kezelés javasolt az alábbi fajok esetében:

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) (lásd KE2, KE3, KE4)

Bár a faj jelenleg nem jelölő a területen, nagy kiterjedésű alkalmas élőhelyek vannak a területen számára, így populációjának növelése érdekében mindenképpen javasolt igényeinek figyelembevétele. A tervezési területen a vízparti magaskórós, magasfüvű, sásos élőhelyeken ismert előfordulása.

A fajt érintő legfontosabb veszélyeztető tényező a nedves élőhelyeken történő antropogén beavatkozás, amely a terület vízháztartási viszonyainak megváltozásával jár. Ilyenek: a lecsapolás, elárasztás. A gyepterületek beszántása, illetve az inváziós növények terjedése, elsősorban a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) inváziója ugyancsak komoly veszélyeztető tényező. Azonban a faj expanziós képessége (egy-egy nőstény olyan nagy területet jár be, hogy gyakorlatilag mindig talál olyan élőhelyet, mely megfelelő a túlélésre) segíti fennmaradását. További fontos veszélyeztető tényező a rossz időben végzett kaszálás és a túllegetetés is.

A vízháztartási viszonyok drasztikus megváltoztatása visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat meg, kiszáradással olyan szukcessziós folyamatok erősödhetnek fel (pl. cserjésedés), mely a populációk eltűnéséhez vezethet. Összességében elmondható, hogy a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) egy mérsékelt higrofil (inkább mezofil) állat, amely oligofág és a limitáló tényezője valószínűleg a tápnövény rendelkezésre állása.

A nagy tűzlepke védelme érdekében szükséges a gyepterületek élőhelykímélő kezelése, különös tekintettel az üde és mérsékelt nedves gyepekre, sík- és hegyvidéki kaszálórétekre. A nagy tűzlepke élőhelyeit javasolt kaszálással, vagy extenzív legeltetéssel hasznosítani, az üde, nagyobb produktumú kaszálóréteken évi kétszeri, míg a soványabb, gyengébb minőségű gyepeken egyszeri kaszálással. A kétszer kaszált területeken az első kaszálást lehetőleg május 31-e előtt, de legkésőbb június 15-ig végezzék el, míg a második kaszálást augusztus második felére vagy szeptemberre időzítsék. A kaszálások során a nagy tűzlepke tápnövényeinek védelme és az imágók nektárforrásának biztosítása érdekében mindenképpen szükséges kaszátlan sávok (ún. búvósávok) vagy foltok meghagyása, amelyek az egyes kaszált parcellák területének minimum 5% de maximum 15%-át fedjék le. A kaszátlan sávok szélessége a szegélyhatás csökkentése érdekében mindig haladja meg a két métert, kaszátlan foltok fennhagyása esetén pedig területenként legalább két foltot célszerű fennhagyni. A gyomosodás elkerülése érdekében a kaszátlan sávokat-foltokat évente más területen kell kijelölni. A búvósávokat, kaszátlan foltokat az évente egyszer kaszált gyepeken is meg kell hagyni, ugyanis a júniusban vagy júliusban történő kaszálás a nagy tűzlepkét (*Lycaena dispar*) korai fejlődési szakaszban (hernyó, báb) éri, amikor a populáció sokkal sérülékenyebb. Legeltetés esetén javasolt az extenzív gyeptáplálásra előírt hektáronkénti 0,3-0,5 számossal, és a mozaikos, adagoló legeltetés, különös figyelemmel a túllegetetés és taposáskár elkerülésére.

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) rendszeresen tenyészik ökotonokban, beleértve a természetes és mesterséges vízfolyásokat, erdőszegélyeket illetve vonalas létesítményeket (utak, vasutak rézsűje, villanypászta stb.) követő gyepeken, magaskórós szegélytársulásokban is, ezért célszerű ezeket az élőhelyeket is (a lehetőségeknek megfelelően) kaszálással vagy legeltetéssel hasznosítani, a fenti javaslatok figyelembe vételével.

A nagy tűzlepke potenciális élőhelyeinek egy jelentős részét (ártéri legelők, felhagyott kaszálók) a behurcolt magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) nem jellemző inváziója veszélyezteti. Az magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) állományait azonban a fent ismertetett kezelések erősen

visszaszorítják, elősegítve a gyepek regenerálódását, ezért a nagy tűzlepke populációinak védelme érdekében ezeket a felhagyott gyepeket újra kezelés alá kell vonni.”

Vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) (lásd KE2, KE3, KE4)

A tervezési területen az alábbi részeken ismert előfordulása az őszi vérfüves (*Sanguisorba officinalis*) gyepeken, bokrosokban: Szada Ivacsok, Mogyoród Sikáros első és Sikáros másod, Álomhegy-tó, Kistrét.

A területhasználat megváltozása, intenzívebb művelés vagy felhagyás komoly veszélyeket rejt magában. Legfőképpen az élőhelyek vízháztartásának változatlansága döntő fontosságú a populációk megőrzése szempontjából. A gyepek kiszáradása a vegetáció botanikai összetételének megváltozásához vezethet, gyomosodás, becserjésedés ill. nádasodás léphet fel, mely a vérfü állományokat csökkenését, végső soron eltűnését eredményezheti. A nem megfelelő időpontban és módszerekkel végzett művelés, kaszálás is komoly veszélyt jelenthet. A későn végzett első kaszálás (június közepe után), vagy a korán végzett tisztítókaszálás (szeptember vége előtt) komoly károkat tud okozni. Az intenzív módszerekkel, nagy tömegű gépekkel, különösen eső után nedves talajon végzett kaszálás vagy legeltetés (talajtömörödés, hangyafészkek sérülése, egyéb taposási károk) szintén rendkívül kedvezőtlen hatással lehet a fajra.

A lepkék megőrzése érdekében a helyes területhasználat a mozaikos kaszálás vagy az alacsony intenzitású legeltetés (szarvasmarha). A minél mozaikosabb vegetáció a hangyagazdák szempontjából is a legkedvezőbb. A nagy tömegű, talajszerkezetet betömörítő gépek használata kerülendő, az extenzívebb kisépese kézi módszerek az ideálisak. Mindenképpen fontos olyan gyepfoltokat megőrizni, ahol a vérfü kifejlődhet, a lepkék lerakhatják petéiket. A bűvósávokat minél szélesebbre érdemes meghagyni, mivel a hosszú, de túl vékony (2-3m széles) bűvósáv – bár területarány szempontjából megfelelőnek tűnhet – mikroklimatikusan mégsem tud bűvóhelyet biztosítani, a sáv kiszárad, a növényzet szegély jelleggel megváltozik és a lepkék nem rakják le petéiket. A mélyebben fekvő, vízállásos vagy mocsaras részeket ritkán vagy egyáltalán nem kell kaszálni, az eutrofizáció megelőzése érdekében céljából. A kaszálások időzítése elsődleges jelentőségű. A legmegfelelőbb időpontok kiválasztása a több éves monitoring vizsgálatok eredményeinek függvényében lokálisan meghatározandó. Alföldi élőhelyeken a kaszáláson kívül az extenzív szarvasmarha-legeltetés is kedvező megoldás lehet. Metapopulációs szempontból táji szinten az élőhely foltok elhelyezkedése ideális esetben a faj diszperziós képességeit meg nem haladó, 5km-es távolságon belüli mozaikos elhelyezkedésűek, köztük maximum 500 méterenkénti egyéb biotópok (szegélyek, egyéb gyepek) biztosítják az átjárást és menedéket. Szomszédos új élőhelyek létesítése esetén, amennyiben az előzőleg mezőgazdasági művelés alatt volt, a felső talajréteg a túl magas koncentrációjú műtrágya-felhalmozódás miatt esetlegesen eltávolítandó, majd vérfü maggal kevert gyep vetésével, vagy vérfü növények áttelepítésével lehet elérni a kívánt hatást.

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) (lásd KE3)

A tervezési területen elterjedésének határterületén található kicsiny, kipusztulással fenyegetett populációja, állományának erősítése érdekében meg lehet próbálni kis területű sekély időszakos vízállások kialakítását. Az időszakosság fontos a vízi ragadozók, élősködők felszaporodásának megakadályozása érdekében, de a megfelelő időtartamú vízborítás nagyon nehezen biztosítható.

3.2.4 Kutatás, monitorozás

A természetvédelmi szempontú rendszeres felmérések a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) sztenderd protokolljai alapján készülnek. A felmérések egyrészt a védett és veszélyeztetett fajok egyes populációinak változását követi nyomon, másrészt veszélyeztetett és vagy természetközeli társulások megfigyelésére irányulnak.

A tervezési területen rendszeresen felmérésre kerülnek az NBmR keretein belül a táblázatban felsorolt védett növény- és állatfajok. A fajnév után megadjuk a mintavételi módszert és a Natura 2000 területen belül elhelyezkedő mintavételi helyeket (település, dűlő megjelöléssel.)

Faj	Felmért terület neve	Felmérés módszere
kétéltű hüllő közösségek	Szada Ivacsok	NBmR protokoll szerint
Fehér májvirág (<i>Parnassia palustris</i>)	Szada Ivacsok	NBmR protokoll szerint

A területen nem kerültek kijelölésre a Natura 2000 élőhelytípusok változásának monitorozására mintaterületek, azonban a közelben a Natura 2000 területen kívül kerültek ilyenek elhelyezésre. Javasolt felülvizsgálni a kijelölt mintavételi pontokat és a pannon homoki gyepek (6260)*, kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) esetében a területen belülré áthelyezni azokat.

A fenntartási terv szempontjából fontos közösségi jelentőségű fajokra vonatkozó kutatási feladatokat az alábbiakban röviden ismertetjük.

A közösségi jelentőségű puhatestűek közül előfordul a területen az apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiniana*), állományaik részletes felmérése javasolt.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): a területen kis egyedszámban fordul a nedves, üde legelőkön, kaszálóréteken, bár a számára alkalmas élőhelyek jóval nagyobb kiterjedésűek. Állományának részletes felmérése mindenképpen javasolt, transzekt mentén végzett számlálással végezhető.

A vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) területen többfelé előfordul a nedves, üde őszi vérfüves kaszálóréteken. Populációinak felderítése célzott kutatást igényel. Állományának felmérése transzekt mentén végzett számlálással végezhető.

A területkijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű kétéltűek és hüllők közül a területen a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) előfordulása bizonyított. Az állományviszonyok pontosabb tisztázása, a területen belüli populáció nagyság azonban csak célzott több éves kutatással felderíthető. A mocsári teknős populációinak azonosítására az egyedi megfigyelés mellett a varsázás lehet a legalkalmasabb módszer.

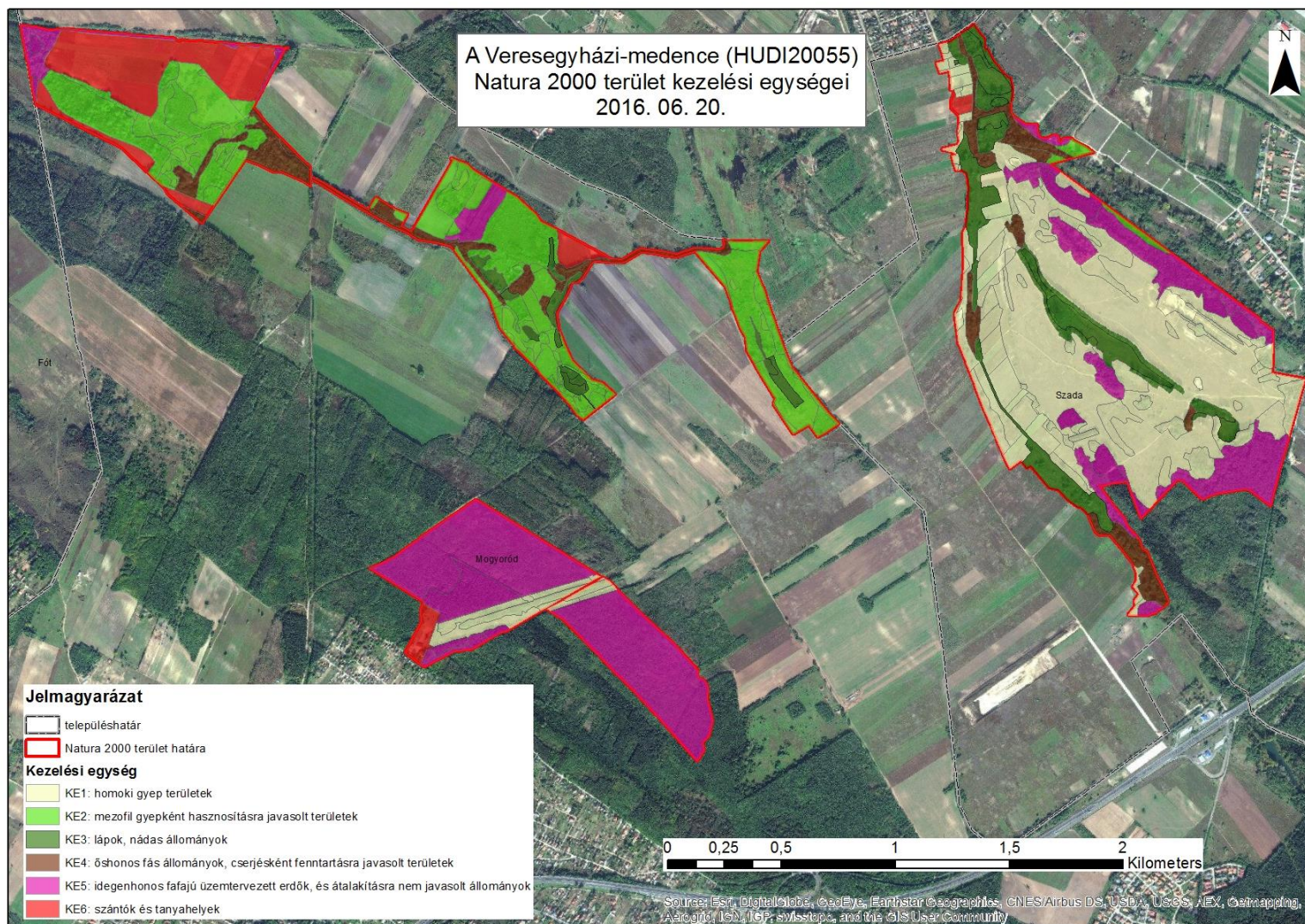
A területen előforduló, további közösségi jelentőségű kétéltű és hüllőfajok a zöld levelibéka (*Hyla arborea*), zöld varangy (*Bufo viridis*), a barna ásóbéka (*Pleobates fuscus*), az erdei béka

(*Rana dalmatina*), a homoki gyík (*Podarcis taurica*), zöld gyík (*Lacerta viridis*), rézsikló (*Coronella austriaca*). A fentiekben felsorolt kétéltű és hüllőfajok populációinak célzott felmérését a megfelelő helyeken történő egyedi megfigyelések segítségével, valamint a hang alapján történő azonosítással (csak a farkatlan kétéltűek esetén) lehet elvégezni.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv II. függelékében felsorolt halfajok közül a tervezési területen a lápi póc (*Umbra krameri*) fordul elő. A halfauna megtelepedésére és fenntartására alkalmas vizek további kutatása javasolt a részpopulációk felmérése érdekében.

Az elkészült élőhelytérkép frissítése 10-12 éves ciklusonként javasolt, egyidejűleg a területen található inváziós fajok elterjedésének nyomon követése is.

3.2.5 Mellékletek Kezelési egységek térképe

3.3 A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Veresegyházi Medence (HUDI20055) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül ex lege védelem alatt álló lápok találhatóak a területen. Ezekre egységesen a természet védelméről szóló a1996. évi LIII. törvény vonatkozik, amely egyben általános, egész Magyarország területén érvényes természetvédelmi előírásokat is tartalmaz. A terület több mint 90%-a az országos ökológiai hálózat övezet része, amelyről az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény rendelkezik (ld. 1.6. fejezet). A mezőgazdasági támogatások igénybevételéhez az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről (MTÉT, AKG) szóló 61/2009 (V. 14) FVM rendelet nyújt segítséget. A Natura 2000-es gyepterületek esetében a gazdálkodóknak a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartania. Az ehhez nyújtandó támogatás részleteiről, és az igénylés menetéről az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet rendelkezik.

A szántóterületeken egységesen alkalmazandók a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rendelkezései. A területen be kell tartani a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet előírásait.

A vadlétszám szabályozásáról, a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004 (V. 4.) FVM rendelet rendelkezik.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban Vgtv.) 28.§ (1) alapján a közcélú, illetve saját célú vízellátórendszer megépítéséhez (vízellátottság aktív javítása, vízpótlás/ vízvisszatartás rendszerének kialakítása) átalakításához és megszüntetéséhez (létesítési engedély), továbbá annak használatbavételéhez, üzemeltetéséhez, valamint minden vízhasználathoz (üzemeltetési engedély) vízjogi engedély szükséges. A terület több vízfolyás, illetve állóvíz medrét és parti sávját érinti. A vízfolyások és állóvizek környezetében figyelembe kell venni a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendje és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendeletet. A vizek és a közcélú vízellátórendszerek fenntartására vonatkozó feladatokról szóló 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet, a csatornák, vízfolyások menetén általánosan alkalmazandó.

Erdőterületek esetén betartandó az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény. A Natura 2000 területen található magántulajdonú erdőterületekre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes

szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet érvényes. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet alapján normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető egyes fafajcserés szerkezet-átalakítási beavatkozások finanszírozására.

A területek 56%-a természetes személyek, 35%-a gazdasági társaság magántulajdonában áll. A fennmaradó területek a Magyar Állam tulajdonában, önkormányzati tulajdonban, szövetkezeti földhasználatban állnak. A magántulajdonú területek mérete és a tulajdonosok száma az egyes ingatlanokon belül rendkívül változó. A Magyar Állam tulajdonában gyepterületek és gyepterületek állnak, melyek a valóságban vegyesen gyepek, parlagok, vízállások. Jelentős problémát okoz, hogy az ingatlan nyilvántartási határok a természetes határokhoz sok helyen nem igazodnak, keresztülvágják vízállást, vízfolyást, a valóságban egyben művelt területeket.

Jelentős problémát jelent, hogy a gazdasági társaság tulajdonában álló terület művelés alól kivett, miközben a valóságban nagy kiterjedésű homoki gyepterület, üzemtervezett erdő, vízhatásnak kitett élőhely komplex Szada Ivacsok területén. Ugyanezen a területen a Szódrákos-patak főága mentén több mint 40 magántulajdonban álló kisparcella található. A területek gyepeként történő egységes mezőgazdasági kezelését e területen a tulajdonviszonyok ellehetetlenítik. Szada Bitang (Malom rét) területén az egykori tőzeggödrök lápcserjés, állandó vízállásos erdős területei többnyire gyepeként nyilvántartottak, egy részük pedig belterület. A valós mezőgazdasági használatra alkalmatlan területek a tulajdonosok számára csak jelentős természetkárosító átalakítások után hozhatnának „hasznot”, az értékek megőrzése érdekében végzendő természetvédelmi kezelés nem kifizetődő. Mogyoród Sikáros másod területén majdnem 100 kisparcella található magántulajdonban egy részük még a mezőgazdasági támogatásban szükséges minimális területméretet sem éri el. A háztáji állattartás megszűnésével néhány ezer négyzetméteren mezőgazdasági művelést nem éri meg folytatni, a természeti állapotot javító kezelés pedig tisztán költségigényes tevékenység. Mogyoród Nádas-tó, Sikáros első és másod területén 10-nél több 1 és 8 hektár közötti földrészlet található magán és állami tulajdonban. Ezen ingatlanoknál is probléma a természeti határokhoz nem igazodó jogi határvonal, a gyepeként nyilvántartott területekben egykori tőzeggödrök nádasai, állandó vízállások is vannak. Mogyoród Kisrét területén 5 db 4 és 10 hektár közötti gyepterület művelési ágú ingatlan található, ezek kisebb részén van tényleges mezőgazdasági használat. E földrészleteken a gazdaságos művelés jelentős cserjeirtás után kaszálásos hasznosítással elképzelhető, sajnos a kedvezőbb legeltetéses hasznosítás a háztáji és közösségi állattartás megszűnte miatt nem életszerű. Sajnos a térségben gyepek esetében nem terjedt el a szántóterületeknél egyébként jellemző egy földhasználó általi egybeművelés bérleti formában. A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1 Agrártámogatások

3.3.1.1 Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A terület nem része egyik MTÉT-nek sem. A területet 32 MEPAR blokk érinti. Jelenleg jóval 60 % feletti a nem támogatható területek aránya. A támogatások igénybeviteléről pontos információval nem rendelkezünk. Mindössze négy gazdálkodó folytat gyeptes

területen mezőgazdasági tevékenységet 5 blokkban, alig 10 hektár támogatható területen. Szántóföldi támogatható terület 4 blokkban található, ezek közül az egyikben regenerálódó parlagterületeket törtek fel a támogatás felvétele érdekében a gazdák.

A területen előforduló művelési ágak szerint az alábbi támogatások vehetők igénybe:

Erdőkre (szektortól függetlenül):

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására normatív, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a természeti katasztrófa (pl. vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, valamint a másodlagos erdőkárok megelőzésére. A támogatás részletes feltételeit a VP5-8.4.1.-16 - Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása című támogatási felhívás tartalmazza.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához (erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet átalakítás, tarvágást követő teljes erdőszerkezet-átalakítás, alátelepítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet átalakítás) normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a VP5- 8.5.1.-16 - Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások felhívás alapján.

Magán és önkormányzati tulajdonú erdőterületekre:

A Natura 2000 területen található erdőterületekre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető a VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján.

Támogatás igényelhető magán- és önkormányzati tulajdonú erdőterületekre vonatkozóan szálaló erdőgazdálkodás folytatására, erdőállományok kézimunka igényes ápolása, valamint természetkímélő anyagmozgatásra a VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések felhívás alapján.

Magántulajdonú gyepterületekre:

Gyepterületekre az egységes területalapú támogatás (SAPS) mellett a Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedések keretében a VP4-10.1.1-15 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés felhívás alapján is igényelhető támogatás a horizontális gyepterületek tematikus előírás csoportban. A programra pályázni 2015. évben lehetett 5 éves időtartalomra. A pályázat elbírálása során a Natura 2000 területen gazdálkodók többletpontot kaptak.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető a VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján.

Magántulajdonú szántóterületekre:

Szántóterületekre az egységes területalapú támogatás (SAPS) mellett a Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedések keretében a VP4-10.1.1-15 és VP4-10.1.1-16 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés felhívások alapján is igényelhető támogatás a horizontális szántó tematikus programcsomagban. A programokra pályázni

2015. és 2016. évben lehetett 5 éves időtartalomra. A pályázatok elbírálása során a Natura 2000 területen gazdálkodók többletpontot kaptak.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 szántóterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető a VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján.

3.3.1.2 Javasolt agrártámogatási rendszer

A mezőgazdasági támogatási rendszer módosítása javasolt annak érdekében, hogy az inváziós fajok eltávolítása hatékonyabban ösztönözhető legyen. Olyan támogatási rendszert javasolunk, amely a fertőzöttség mértékét alapul véve, javasolt technológiák (élőhelytől és fertőzöttségtől függően mechanikai, vagy kémiai módszer) alkalmazása mellett nyújtana a visszaszorításhoz támogatást.

A gazdálkodók agrártámogatási rendszerekben való nagyobb arányú részvétét a további hatékony és szakszerű tájékoztatással, a magasabb dotációval és hatékonyabb szankcionálással lehet elérni.

3.3.2 Pályázatok

Jelenleg a területet nem érinti természetvédelmi célú pályázat.

3.3.3 Egyéb

Nincs egyéb javaslat a terv megvalósítására.

3.4 A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1 Felhasznált kommunikációs eszközök

Eszköz típusa	Célcsoport	Címzett	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma
Előzetes szakmai véleményezés	Gazdálkodók, érintett hatóságok, önkormányzatok	14 hatóság és önkormányzat, 8 magángazda, 8 civil szervezet, egyéb érdekelt	2015.10.08.	30 db levél, ugyanennyi e-mail
szakmai terepbejárás	érintett hatóságok	20 szervezet	2016.08.03.	9 fő
gazdafórum	gazdálkodók, települési önkormányzatok	5 magángazda	2016.08.04.	2 fő
önkormányzati közzététel	gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Szada, Mogyoród önkormányzata	2016. 08.16. - 2016.09.01	észrevétel nem érkezett
véleményezési kérelem	területileg érintett hatóságok	területileg érintett hatóságok	2016. 08.01	7 db válasz
honlap	lakosság			-

11. táblázat: Felhasznált kommunikációs eszközök

A Veresegyházi-medence (HUDI20055) Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése és az egyeztetési folyamat során az alábbi megkeresések történtek:

2015. október 8-án az érintett hatóságokat és magántulajdonosokat tájékoztattuk a tervek készítéséről, és előzetes véleményüket kértük a tervekkel kapcsolatosan.

- 2016. augusztus 3-án szakmai terepbejárás történt, amelynek során az érintett hatóságok képviselőivel történt egyeztetés.
- 2016. augusztus 4-én gazdafórum keretében ismételten megtörtént a terv egyeztetése. Erre az eseményre kifejezetten a területen ténylegesen gazdálkodó érintetteket vártuk.
- a fenntartási terveket 2016. augusztus 9-én megküldtük az érintett önkormányzatoknak kifüggesztésre, az érintett hatóságoknak 2016. augusztus 01-én küldtük meg a terveket, a véleményeket augusztus 20-ig vártuk vissza.

3.4.2 A kommunikáció címzettjei

A Veresegyházi-medence Natura 2000 terület fenntartási terv egyeztetése során a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által az alább felsorolt érdekelt megkeresése történt meg.

- előzetes szakmai véleménykérés
 - a. címzett: helyben érintett gazdálkodók, önkormányzatok, hatóságok, egyéb érdekelt
 - Szada Nagyközség Önkormányzata
 - Mogyoród Község Önkormányzata
 - Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
 - Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály, Építésügyi Osztály
 - Pest Megye Önkormányzata
 - Pest Megyei Kormányhivatal Gödöllői Járási Hivatal
 - Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
 - Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
 - Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
 - Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
 - MME Gödöllői Helyi Csoport
 - Országos Erdészeti Egyesület
 - Magyar Természetvédők Szövetsége
 - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Pest Megyei Igazgatóság
 - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
 - Csíkvölgyi Wass Albert Vadásztársaság

- Gödöllő-Vác Térségi Környezetvédelmi, Beruházó Szolgáltató Vízgazdálkodási Társulat
 - Tavirózsa Környezet- és Természetvédelmi Egyesület
 - Rákosvölgye Mezőgazdasági és Ipari Szövetkezet
 - Szada Park Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
 - helyben érintett gazdálkodók 6 fő
- szakmai terepbejárás
 - a. címzett: érintett hivatalok, civil szervezetek, egyéb érdekelték
 - Szada Nagyközség Önkormányzata
 - Mogyoród Község Önkormányzata
 - Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
 - Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály, Építésügyi Osztály
 - Pest Megye Önkormányzata
 - Pest Megyei Kormányhivatal Gödöllői Járási Hivatal
 - Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
 - Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
 - Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
 - Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
 - MME Gödöllői Helyi Csoport
 - Országos Erdészeti Egyesület
 - Magyar Természetvédők Szövetsége
 - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Pest Megyei Igazgatóság
 - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
 - Csíkvölgyi Wass Albert Vadásztársaság
 - Gödöllő-Vác Térségi Környezetvédelmi, Beruházó Szolgáltató Vízgazdálkodási Társulat
 - Tavirózsa Környezet- és Természetvédelmi Egyesület
 - Rákosvölgye Mezőgazdasági és Ipari Szövetkezet
 - b. résztvevők száma: 9 fő
 - c. alátámasztó dokumentum: jelenléti ív, emlékeztető (4. számú melléklet)
 - gazdafórum:
 - a. címzett: helyben érintett gazdálkodók:
 - Szada Park Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
 - helyben érintett gazdálkodók 6 fő
 - b. résztvevők száma: 2 fő

- c. alátámasztó dokumentum: jelenléti ív, emlékeztető (5. számú melléklet)
- **önkormányzati közzététel**
 - a. címzett:
 - Szada Önkormányzata
 - Mogyoród Önkormányzata
 - b. érintettek száma: 2 hivatal
 - c. alátámasztó dokumentum: 2 db postai levél, 2 db igazolás (6. számú melléklet)
 - **véleményezési kérelem**
 - a. címzett:
 - Szada Nagyközség Önkormányzata
 - Mogyoród Község Önkormányzata
 - Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
 - Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
 - Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály, Építésügyi Osztály
 - Pest Megye Önkormányzata
 - Pest Megyei Kormányhivatal Gödöllői Járási Hivatal
 - Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
 - Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
 - Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
 - Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
 - MME Gödöllői Helyi Csoport
 - Országos Erdészeti Egyesület
 - Magyar Természetvédők Szövetsége
 - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Pest Megyei Igazgatóság
 - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
 - Csíkvölgyi Wass Albert Vadásztársaság
 - Gödöllő-Vác Térségi Környezetvédelmi, Beruházó Szolgáltató Vízgazdálkodási Társulat
 - Tavirózsa Környezet- és Természetvédelmi Egyesület
 - Rákosvölgye Mezőgazdasági és Ipari Szövetkezet
 - b. beérkezett vélemények száma: 7db
 - c. alátámasztó dokumentum: kiküldött postai levél és 7 db vélemény (6. számú melléklet)

3.4.3 Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Megkeresésben érintett hatóságok/Szervezetek	Beérkezett észrevételek/javaslatok	Válasz a javaslatokra
Fővárosi katasztrófavédelmi Igazgatóság Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály	Amennyiben a terület rendezése során felszíni víztest medrét érintő beavatkozásra kerül sor, a kivitelezés megkezdése előtt vízjogi engedélyt kell kérni. Minden tervezés során különösen figyelembe kell venni a vízfolyások vízgyűjtőjének terelhetőségét. A vízfolyások 3 m-es part menti sávját szabadon kell hagyni.	A gyakorlati eljárás során a fent említett eljárásrendet fogja követni az Igazgatóság.
Mogyorós Nagyközség Önkormányzat	A terv vízfolyásokat érintő előírás-javaslatainak gyakorlati megvalósításában, a forrás pontos helyének meghatározásában, valamint vízállások kialakításánál kér egyeztetést, illetve ajánlja fel segítségét a végrehajtáshoz. Javasolja a fenntartási tervben dűlőneves térkép elhelyezését is.	Igazgatóságunk fenntartja a kapcsolatot Mogyoród Önkormányzatával az élőhely rekonstrukciós munkák tekintetében, a Natura 2000 fenntartási tervbe pedig beillesztettünk dűlőneves térképet is.
Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság	A Hatóság 2014. május 22-é, közzétette többek közt a 800 MHz-es frekvenciasávok hasznosítására vonatkozó pályázati dokumentációt. Ez a frekvencia különösen alkalmas a ritkán lakotterületek lefedettségének biztosítására. A pályázaton nyertes szolgáltatók az ellátás biztosítására az elkövetkezendő időben új antenntartó szerkezetek építését fogja kezdeményezni. Kéri, hogy ezt a tervben vegyük figyelembe.	A hírközlési hálózatokkal kapcsolatos építési tevékenység engedélyköteles, a hatósági eljárások során kell biztosítani a Natura 2000 fenntartási terv és a hírközlés fejlesztésének összhangját.
Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály	Termőföldvédfelmi szempontból kifogást nem emelnek, ugyanakkor felhívják a figyelmet, hogy az előírások ellehetetlenítik a hasznosítási kötelezettség betartását, ami a tulajdonosra nézve büntetést von maga után. (Pl. a kaszálások számának és idejének meghatározása!) Kifogásolja a szántó területek visszagyepesítésére vonatkozó ajánlást is, mert az hátrányos lehet a termőföld használójára.	A tervben foglalt ajánlások nincsenek ellentétben a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXXIX. tv-nyel, a kaszálások idejének és számának meghatározása a magyar jogrendszerben bevett és általános gyakorlat pl. a védett természeti területeken, de az egyes mezőgazdasági támogatások igénybevétele esetén is. A visszagyepesítés minden esetben a tulajdonos, földhasználó egyetértése esetén történne a javaslatok szerint.

Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	Az 1.4.2 fejezet címét javasolják "Jelölő fajok"alcímet az egy faj miatt javasolják "Jelölő faj"-r változtatni. A 3.1-es fejezet harmadik bekezdésének utolsó mondata befejeztelnül maradt. Az első oldal élőláb részén a "fejezet" korrekcióra szorul Szakmai szempontból egyetértenek.	Az elírásokat és a befejezetlen mondatot javítottuk.
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	A terv javasolataival egyetértenek, azonban a nehezen megvalósíthatóság és a bonyolult tulajdonosi szerkezet miatt javasolják hagyni a szukcesszió érvényesülését. A zárótársulás irányába mozdulva növekszik a biodiverzitás, új jelölő fajok telepsznek meg, célszerű lenne a magasabb biodiverzitású területek védelmlét biztosítani. Ez a klímaváltozás tekintetében is kedvezőbb és a terület vízháztartásában is javulását is eredményezhet. Célszerűnek tartja a 275/2004 (X.8:) Korm. rendelet 5.§ (7)-(8) pontja szerint eljárni a a tervezési területtel kapcsolatban. (Kezdeményezni a terület Natura 2000 hálózatból való törlését!)	A terület Natura 2000 hálózába történt kijelölésével elsősorban gyeper területekhez és vizes élőhelyekhez kötődő fajok, valamint gyeptársulások megőrzését vállalta Magyarország. Az élőhelyvédelmi irányelv útmutatásai alapján valóban reális lehetőség lenne a természetes átalakulás során kialakult erdős élőhelyek védelmére helyezni a hangsúlyt. Azonban az inváziós fajok nagyarányú jelenléte és a potenciális zárótársulások egész kistájából való hiányzása miatt a szukcesszió a területen rövid és középtávon fajszegény jellegű, inváziós fajokkal erősen fertőzött fás állományok kialakulását eredményezné, a gyeper élőhelyekhez köthető természeti értékek eltűnése mellett. A terület Natura 2000 hálózatból való törlésére az élőhelyvédelmi irányelv alapján nem tartjuk elfogadható indoknak az emberi tevékenység (hiánya) miatti negatív változást, éppen az a fenntartási terv célja, hogy olyan alternatívákat mutasson, mely a természeti értékek megőrzését segíti elő, a földhasználók számára bevételt jelentő tevékenységekkel.
Pest Megyei Rendőr- Főkapitányság Vezetője	A tervvel kapcsolatos észrevételük nincs.	-

12. táblázat: Beérkezett vélemények és azok tervbe építése

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1 Környezeti adottságok

A Veresegyházi-medence Natura 2000 terület DÖVÉNYI (2010) alapján az Észak-magyarországi-középhegység nagytájhoz tartozik, ezen belül a Cserhát-vidék középtáj, Gödöllői-dombság kistáj területén helyezkedik el. A terület átlagos tszf. magassága 200 m körüli, ÉNy-i irányú, sakktablaszerűen töredezett, különböző mértékben kiemelkedett dombsági felszínek, kipreparált karbonátos területek jellemzik.

1.1.1 Éghajlati adottságok

A terület mérsékeltén hűvös, mérsékeltén száraz éghajlattal jellemezhető. Az évi középhőmérséklet 9,5-9,7 °C, az évi csapadék mennyiség 540-580 mm közötti, ebből a vegetációs időszakban 320-340 mm hull. A terület ariditási indexe 1,17-1,2. Az uralkodó szélirány ÉNy-i, az átlagos szélesség 3 m/s körüli.

1.1.2 Vízrajzi adottságok

Meglehetősen száraz terület, a vízfolyásoknak mind a vízjárása, mind a vízhozama rendkívül szélsőséges, a felszínt nagy vastagságban fedő vizet áteresztő kőzetek miatt. Talajvíz csak a völgyekben összefüggő, mennyisége fajlagosan csekély, kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jellegű. Helyenként a Pannon-tenger agyagos üledéke megakadályozza a csapadékvíz mélyebbre szivárgását, táplálva a völgyalji forrásokat. A vizsgált területen található a Sződ-Rákos-patak forrásvidéke, több időszakos forrás fakad Mogyoród Sikáros és Szada Ivacsok területrészekén. A patakok szinte teljes hosszukban szabályozottak, mélyre vágott, mesterséges medrekben futnak hozzájárulva a csapadékvizek gyors levezetéséhez, a terület szárazodásához. Emellett általános tendencia a homokterületeken a vizek eltűnése, a források, patakok időszakossá válása, a talajok szárazodása. A patakokon több helyen, terület vízhiányát pótlandó kis tavat, mesterséges állóvizet alakítottak ki. Ezen kívül a terület mélyebb részeinek vizeit is mesterséges csatornák vezetik a patakokba.

1.1.3 Talajtani adottságok

A talajképző alapkőzetet a terület döntő részén miocén homokkőből és kavicsból álló képződmények, kisebb részben felső-pannóniai homokos-agyagos, ill. az Ős-Dunához kapcsolódó folyóvízi üledékek (meszes homok) építik fel. A patakvölgyekben folyóvízi üledék jellemző. A lejtőkön a kevésbé fejlett és termékeny barnaföldek, csernozjom barna erdőtalajok uralkodóak. Igen nagy vízelvezető képességű, gyengén víztartó talajok, melyek gyengén savanyú kémhatásúak, vastag termőréteggel jellemezhetőek. Emellett Szada Ivacsok és Mogyoród Berektető területén hasonlóan rossz vízgazdálkodású, humuszos homok vázta talajok is megtalálhatóak. A mélyebben fekvő patakvölgyekben, homokon réti talajok alakultak ki.

1.2 Természeti adottságok

A Veresegyházi-medence Natura 2000 terület potenciális vegetációját homoki tölgyesek, homokpuszták jelentik, a mélyebb fekvésű részekén mocsaras, lápos vegetáció tenyésztett. A sok évszázados tájhasználat következtében az eredeti növényzet jelentősen átalakult. A terület értékét részben a vízfolyások menti vizes élőhelyek (üde és kiszáradó láprétek) valamint a Szada Ivacsok területrészen található homoki gyepek jelentik. A terület florisztikailag a Pannóniai flóratartomány

(*Pannonicum*) Alföldi flóraidékének (*Eupannonicum*) Duna-vidék flórajárásába (*Colocense*) tartozik.

A 2015. évi terepi felmérések alapján a nádasok területaránya közel 6%, kiterjedésük 20,6 hektár, melynek döntő többsége (19 ha) nem tűzegképző nádas (B1a). Homogén nádasok nagyfoltjai a Sződ-Rákospatak fő ága mentén helyezkednek el, emellett nagy kiterjedésű, cserjésedő állományaik találhatóak kisebb patakágak (pl. Mogyoródi-ágak) menti, egykori lápmedencékben, mintegy 7 ha kiterjedésben. Tözeges nádas (B1b) csupán egyetlen foltban fordul elő, egykori lápos mélyedésben, ahol a valamikori kiszáradó láprétet elborította a nád. A hasonlóan kis kiterjedéssel rendelkeznek a télisásosok (0,93 ha). Két kisebb homogén állomány Mogyoród Sikáros (Sikáros első) területén helyezkedik el, üde láprétek szomszédságában. A harmadik, nagyobb kiterjedésű, nádassal mozaikos cserjésedő állomány Szada Ivacsok területén található. A nem zombékoló magassásosok (B5) jelentéktelen mennyiségben (0,04%) fordulnak elő, hasonlóan minimális a mocsárrétek (D34) kiterjedése (0,8 ha). A mocsárrét állományok kékperjés kiszáradó láprétek leromlásával, bolygatása után jöttek létre, fajszegények, uralkodó fajuk a gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*). A kiszáradó és üde láprétek többsége Mogyoród Sikáros (Sikáros első, Sikáros második) területén, a Mogyoródi-ágak forrásvidékén található. A kékperjés láprétek (D2) közepes mennyiségben (15,7 ha, 4,43%) jelennek meg, nagyobb összefüggő foltjaik részben üde lápréteket, ill. télisásosokat ölelnek körül. Az üde láprétek (D1) kiterjedése mindössze 2 hektár (0,58%) körüli. A kékperjés láprétek állományai kissé jellegtelenek, fajszegények, uralkodó, állományalkotó faja a közönséges kékperje (*Molinia caerulea*). A kísérő fajok közül gyakori a az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), a festő zsoltina (*Serratula tinctoria*), és az ördögparafű (*Succisa pratensis*). A kiszáradó láprétek specialista fajai nagyon ritkák, pl. kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), mocsári kosbor (*Orchis palustris*). A nedves láprétek fajai közül Szada Ivacsok területén a széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*) jelentős állománya él. Több helyről korábbi előfordulása ismert a mocsári tűzegboglárnak (*Parnassia palustris*). A terület egyik legjelentősebb élőhelytípusát a homoki gyep jelenti. A nyílt homokpusztagyep (G1) és homoki sztyeprétek (H5b) együttes kiterjedése 74,64 hektár (21,03%). Döntően egy nagy kiterjedésű foltban találhatóak Szada Ivacsok területén. Jellegtelen üde gyep (OB) kis kiterjedésben fordul elő (4,51 ha, 1,27%). Kisebb foltjaik a teljes területen elszórtan megtalálhatóak, részben cserjésednek, *Solidago*-sodnak. A homoki gyep zárt állományaiban állományalkotó a pusztai és rákosi csenkesz (*Festuca rupicola*, *F. wagneri*), a keskenylevelű perje (*Poa angustifolia*), és a kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), a nyíltabb foltokon tömeges a homoki csenkesz (*Festuca vaginata*) és a homoki árvalányhaj (*Stipa borysthénica*). Degradáltabb állományfoltokon fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*), veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*), csillagpázsit (*Cynodon dactylon*), siska nádtippán (*Calamagrostis epigeios*) válik uralkodóvá. Kétszikű színező elemek közül jellemzőek a tipikus homoki fajok, mint a naprózsa (*Fumana procumbens*), a buglyos fátyolvirág (*Gypsophila paniculata*), a homoki és sziki madárhúr (*Cerastium semidecandrum*, *C. dubium*), a fényes poloskamag (*Corispermum nitidum*), a homoki seprőfű (*Kochia laniflora*), a homoki keserűfű (*Polygonum arenarium*). A homoki gyepben él a terület jelentős értékét képező közösségi jelentőségű jelölő növényfajok közül a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), a homoki nőszirm (*Iris humilis* ssp. *arenaria*). További védett növényfajok közül gyakoribb a homoki vértő (*Onosma arenaria*), báránypirosító (*Alkanna tinctoria*), ritkán fordul elő a kései szegfű (*Dianthus serotinus*) és a homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*). A jellegtelen száraz gyep (OC) területe 15,1 hektár. Az állományok fele a Sződ-Rákospatak főága mentén található fajszegény, degradált gyomos gyep, másik felük galagonyával vagy akáccal cserjésedő, esetleg jobb gyepekkel mozaikos állomány. Lágyszárú özönfajok

állományai (OD) borítják a terület 3,64%-át, közel 13 hektár kiterjedésben. Szinte kivétel nélkül *Solidago* állományok, jelentős részük a Szöd-Rákos-patak főága mentén elhelyezkedő homogén állomány, 70-90 %-os *Solidago* borítással. Az átmeneti állományok többsége napjainkra leromlott egykori kékperjés láprét, melyet a terület szárazodása miatt az aranyvessző többé-kevésbé elborított.

Üde nedves cserjések (P2a) közepes mennyiségben (23,05 ha), a terület 6,49%-án található. Az állományok fele egykori kékperjés kiszáradó láprétek helyén álló rekettgyepezes Mogyoród Kistrét, Álomhegy-tó, Sikáros másod területrészekben, másik felük Szada Ivacsok és Bitang terület vízfolyásai mentén található egykori lápmedencék cserjésedő nádasai, üde gyepekkel vagy özönfajokkal vegyes állományai. Az üde cserjések jellemző állományalkotója a hamvas fű (*Salix cinerea*) és a kutyabenge (*Frangula alnus*). Galagonyás-kökényes száraz cserjések (P2b) területaránya kicsi, 1,09% (3,89 ha). Elszórt foltjaik a terület egészén megtalálhatóak, többnyire cserjésedő degradált, gyomos gyepek állományait leíró hibrid kategória.

Pionír puhafás erdők (RB) közepes mennyiségben fordulnak elő (22,22 ha), a terület 6,26%-át borítják. Döntően fűz és nyár fajok alkotta erdők, melyek a csatornásított patakmedrek alsóbb szakaszai mentén, keskeny sávban jelennek meg. A jellegtelen erdők másik részét az idegenhonos lombos fajokkal vegyes erdők (RDb) alkotják, kiterjedésük 7,83 ha, ami a terület 2,21%-át teszi ki. Két foltjuk közül a nagy, több mint 7 hektáros folt Mogyoród Kistrét területén, a másik kisebb pedig Sikáros első területén található. A Natura 2000 jelölő élőhelyek közé tartozó fűzláp mindössze két foltban található a területen, egy nagyobb, nádas, ill. kiszáradó kékperjés láprét felé átmenetet mutató folt Szada Malomrét területén, ill. egy kisebb folton Mogyoród Sikáros első területén.

Az idegenhonos fafajok alkotta erdők és fás élőhelyek együttes kiterjedése 108,51 ha, területarányuk több mint 30%. Döntő többségük ültetett akácos (S1) (71,51 ha). Nagy kiterjedésben a Mogyoród Berektető és a Szada Ivacsok területén található homogén akácosok, emellett kisebb foltokban homogén ill. jobb-rosszabb természetességi állapotú száraz gyepeken terjedő állományai a terület fennmaradó részén elszórtan helyezkednek el. A nemes nyáras állományok (S2) kiterjedése nem éri el az öt hektárt (4,89 ha), 1-1 folt található Mogyoród Sikáros Álomhegy-tó és Szada Ivacsok területén. Jelentős területet borítanak fenyves állományok (S4) (17,72 ha, 4,99%), melyek két kivétellel fekete fenyvesek. Kisebb-nagyobb foltjaik a terület egészén elszórtan helyezkednek el. A legnagyobb kiterjedésű fenyőállomány a Szada Ivacsok területének keleti határán található, részben akáccal, nemesnyárral elegyes állomány. Nem őshonos fajok spontán állományai (S6, S7) a terület 4%-át borítják, elsősorban akácosodó homoki gyepek kisebb foltjai tartoznak ide, melyek a területen elszórtan találhatóak. Agrár élőhelyek borítják a terület több mint 10%-át, együttes kiterjedésük 37,61 ha. Legnagyobb részük szántó, emellett kis kiterjedésben gyümölcsös, parlag és vetett gyepek is találhatóak a területen. Egy hatalmas 20 hektáros szántó Mogyoród Kistrét terület északi részén helyezkedik el, ezen kívül agrár élőhelyek kisebb foltokban elszórtan találhatóak Szada Ivacsok valamint a Mogyoród Sikáros részekben. Az egyéb élőhelyek, tanyák, homokbányák, állóvizek jelentéktelen mennyiségben fordulnak elő, összesített területarányuk alig több mint 1%.

A terület szárazföldi rovarfaunája rendszeresen kutatott, egyik legfontosabb értéke a közösségi jelentőségű jelölő, egyben fokozottan védett magyar futrinka (*Carabus hungaricus*), melynek jelenlétét erősen degradált akácosok közti homoki élőhelyen sikerült bizonyítani. Homoki élőhelyekhez kötődik még a védett sisakos sáska (*Acrida ungarica*), a homoki futrinka (*Cicindela soluta pannonica*). Előfordul a bikapók (*Eresus cinnaberinus*), a pompás virágbogár (*Potosia aeruginosa*) és a csapó cserebogár (*Polyphylla fullo*). A közösségi jelentőségű fajok közül a mezofil

rétékhez kötődik a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a harántfogú- és a hasas törpecsiga (*Vertigo angustior*, *V. molinsiana*), az apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*). A terület haldokló, holt fához kötődik a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), a kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipedus*) és a lemez sutabogár (*Hololepta plana*). Hulló fajok közül előfordul a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), a rézsikló (*Coronella austriaca*), a vizisikló (*Natrix natrix*), a homoki gyík (*Podarcis taurica*), a zöld gyík (*Lacerta viridis*). Kétéltűek közül visszaszoruló kicsiny állománya van a területen a közösségi jelentőségű vöröshasú unkának (*Bombina bombina*), előfordul barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*), a zöld levelibéka (*Hyla arborea*), az erdei béka (*Rana dalmatina*). Madárfajok közül a gyepterületek táplálkozó helyei a vörös vércsének (*Falco tinnunculus*), a kabasólyomnak (*Falco subbuteo*), a gyurgyalagnak (*Merops apiaster*), erdei pacsirtának (*Lullula arborea*). A terület nagyméretű odvas fáiban fészkel a búbos banka (*Upupa epops*), a vízállásoknál alkalmanként a barkós cinege (*Panurus biarmicus*). Emlős fajok közül stabil állománya van a területen és a szomszédos veresegyházi tavakon a közösségi jelentőségű vidrának (*Lutra lutra*). A terület denevér fajai tekintetében eddig felmérés nem készült.

A tervezési területen megtalálható főbb élőhely-típusok összegzése az ANÉR 2011 (Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer) alapján

ANÉR kód	ANÉR élőhelytípus elnevezése	Natura 2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (%)
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások			5,37
B1b	Úszólápok, tőzeges nádasok és télisásosok			0,43
B1bN	Télisásosok	7210*	Meszes lápok télisással (<i>Cladium mariscus</i>) és a <i>Caricion davallianae</i> fajaival*	0,26
B5	Nem zsombékoló magassárrétek			0,04
D1	Meszes láprétek, rétlápok (<i>Caricion davallianae</i>)	7230	Mészkedvelő üde láp- és sárrétek	0,59
D2	Kékperjés rétek	6410	Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	4,43
D34	Mocsárrétek	6440	Ártéri mocsárrétek	0,23
G1	Nyílt homokpusztagyeppek	6260*	Pannon homoki gyeppek*	2,80
H5b	Homoki sztyeprétek	6260*	Pannon homoki gyeppek*	18,23
J1a	Fűzlápok	91E0*	Puhafás ligeterdők, éger- és kőrísligetek, illetve láperdők*	0,18
OB	Jellegtelen üde gyeppek			1,27
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek			4,25
OD	Lágyszárú özönfajok állományai			3,64

P2a	Üde és nedves cserjések			6,49
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések			1,10
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdő			6,26
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők			2,21
S1	Ültetett akácok			20,15
S2	Nemesnyárasok			1,38
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek			4,99
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai			1,54
S7	Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok			2,51
T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák			7,22
T10	Fiatallparlag és ugar			1,73
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák			0,53
T5	Vetett rétek és legelők			1,05
T8	Kisüzemi gyümölcsösök és szőlők			0,07
U10	Tanyák, családi gazdaságok			0,72
U6	Nyitott bányafelületek			0,19
U7	Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak			0,17
U9	Állóvizek			0,01

13. táblázat: A Veresegyházi-medence kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelytípusai az ANÉR 2011 alapján

1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

(a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok)

A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő élőhelyek:

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Adatlapon szereplő reprezentativitás (A-D)	Javasolt reprezentativitás (A-D)
6260*	Pannon homoki gyepek*	B	B
6410	Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	B	B
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	D	Javasolt törölni az adatlapról
7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	C	C
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)*	C	C

14. táblázat: A tervezési területen előforduló Natura 2000 jelölő élőhely

A 2015-ben készített élőhely térkép alapján a területen a közösségi jelentőségű élőhely síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430) előfordulása nem igazolható.

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek:

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Adatlapon szereplő reprezentativitás (A-D)	Javasolt reprezentativitás (A-D)
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	D	C
7210*	Meszes lápok télisással (<i>Cladium mariscus</i>) és a <i>Caricion davallianae</i> fajával*	D	C

15. táblázat: Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

- A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő élőhelyek és adataik:

Élőhely neve: Pannon homoki gyepek*

Élőhely kódja: 6260*

Élőhely előfordulásai a területen: Döntően egy nagy kiterjedésű foltban található, mely Szada Ivacsok területének jelentős részét fedi le. Kis kiterjedésben a Mogyoród Berektetőre felfutó nagyfeszültségű távvezeték fenntartási sávjában és a Mogyoród sikárosi medence peremén is megtalálhatóak töredékes állományai.

Élőhely területi aránya: A pannon homoki gyepek élőhely a Natura 2000 adatlap alapján: 20 %-os, a 2015-ös felmérés alapján 21,03 %-os területarányal rendelkezik. A fenntartási tervhez 2015-ben készített élőhely térkép alapján az élőhely területi aránya hasonló, mint a korábban becsült. Az eltérés hátterében nem valós változás áll, csupán pontosabb terepi felmérés eredménye.

Élőhely kiterjedése a területen: Pannon homoki gyepek a Natura 2000 adatlap alapján 71 ha, a 2015-ös felmérés alapján 74,64 hektár kiterjedésben található a területen. A fenntartási tervhez 2015-ben készített élőhely térkép alapján az élőhely kiterjedése közel azonos, mint a korábban becsült.

Élőhely jellemzése: Az élőhely a 2011-es ÁNÉR alapján a következő kategóriáknak felel meg: G1 – nyílt homokpusztagyepek, ill. H5b – homoki sztyepprétek (BÖLÖNI et al. 2010). Az élőhely nagyrészt önállóan jelenik meg, kisebb részben más, jellemzően degradált, élőhelyekkel (akácok, fenyvesek, tövises cserjések, jellegtelen gyepek, anyaggyerő-helyek) képez átmenetet. A kategóriába tartozó élőhelyek döntő többsége zárt homoki gyepek, a nyílt homoki gyepek kiterjedése csupán 10 ha körüli. A zárt állományokban uralkodó a pusztai és rákosi csenkesz (*Festuca rupicola*, *F. wagneri*), keskenylevelű perje (*Poa angustifolia*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), a nyíltabb foltokon homoki csenkesz (*Festuca vaginata*) és homoki árvalányhaj (*Stipa borysthena*) az állományalkotó. Degradáltabb állományfoltokon fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*), veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*), csillagpázsit (*Cynodon dactylon*), siska nádtippán (*Calamagrostis epigeios*) válik uralkodóvá. Kétszikűek közül jellemző a pusztai kutyatej (*Euphorbia seguierana*), mezei üröm (*Artemisia campestris*), naprózsa (*Fumana procumbens*), útszéli imola (*Centaurea stoebe*). Jellemző, de kisebb mennyiségben megjelenő faj a buglyos fátyolvirág (*Gypsophila paniculata*), vajsziñű ördög szem (*Scabiosa ochroleuca*), szikár habszegfű (*Silene otites*), homoki pimpó (*Potentilla arenaria*), fényes sás (*Carex liparicaria*), gindár sás (*Carex supina*), mezei gyöngyköles (*Buglossoides arvensis*). Jellegzetes tavaszi fajok a hegyi ternye (*Alyssum montanum*), mezei árvácska (*Viola arvensis*), homoki és sziki madárhúr (*Cerastium semidecandrum*, *C. dubium*), olocsán (*Holosteum umbellatum*). Nyári egyévesek közül a fényes poloskamag (*Corispermum nitidum*), homoki seprőfű (*Kochia laniflora*), homoki keserűfű (*Polygonum arenarium*) többfelé előfordul. A mezei aggófű (*Tephrosia integrifolia*) a zártabb állományokban jelenik meg. A homoki gyepekben élnek a terület jelentős értékét képező Natura 2000 fajok: a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), a homoki nőszirm (*Iris humilis* ssp. *arenaria*) és a magyar futrinka (*Carabus hungaricus*). További védett növényfajok közül gyakoribb a homoki vértó (*Onosma arenaria*), báránypirosító (*Alkanna tinctoria*), ritkán fordul elő a kései szegfű (*Dianthus serotinus*) és a homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*).

Élőhely természetességi – degradáltsági értékelése: A nyílt homokpusztagyepek többsége közepes-jó állapotú (a Seregélyes-féle természetességi degradáltsági skálán TDO=3-4), a zárt

homoki gyepek többsége jó állapotú, a más élőhelytípus felé átmentet képező állományaik pl. erősen cserjesedő, akácosodó foltok csak közepes állapotúak.

Élőhely veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: A02.03 gyepterület átalakítása szántóvá
A04.03 pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya
C01.01.01 homok vagy kavicsbányászat
E03.01 háztartás hulladék
G01.03 motoros járművel végzett tevékenység
I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte
K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió
M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

Jelenleg a homoki gyepek egyikén sem folyik legeltetés (kaszálásra a gyepek nem alkalmasak), ez hosszabb távon a gyep avarosodásához, szerkezetének, fajösszetételének megváltozásához vezet. Egyelőre a folyamat csak a mélyebben fekvő részeken érzékelhető. Kis területeken előfordul a gyepterület beszántása, illetve illegális anyagnyerőhelyek használata, mindkét tevékenység a gyep tartós károsodását, megszűnését eredményezi. A korábbi időszakban erősebben jelenleg kevésbé érzékelhető a területen az illegális motoros sporttevékenység. E használat elsősorban a volt lőtér összehordott védődombjainak környékére koncentrálódik. A homoki gyepeket nagy kiterjedésben elsősorban a fehér akác, nyugati ostorfa, selyemkóró, aranyvessző fajok spontán terjedése veszélyezteti. Kisebb területeket veszélyeztet a bálványfa, kései meggy, gyalogakác, feketefenyő terjedése. A honos cserjék, pl. egybibés galagonya terjedése a mélyebb területrészekben kezdődött meg, állományaik alatt a gyep már sokszor átalakult. Bár a homoki gyepek az extrém vízhiányos környezet társulásai, a Natura 2000 területre a kedvezőbb humusz és vízállapot meghatározta zárt homoki gyepek jellemzőek. Ezek szárazodása a fajkészlet elszegényedéséhez vezet.

Élőhely neve: **Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon**
(*Molinion caeruleae*)

Élőhely kódja: **6410**

Élőhely előfordulásai a területen: Kékperjés láprétek közepes mennyiségben, nagyobb összefüggő foltokban található Mogyoród Sikáros területén, részben üde lápréteket, ill. télisásosokat ölelnek körül. Szada Ivacsok területen csupán kisebb foltokban található meg, részben homoki gyepek, részben nádasok, lápcserjések szélében.

Élőhely területi aránya: A kékperjés láprétek területi aránya a Natura 2000 adatlap alapján: 5 %, a 2015-ös felmérés szerint 4,43 %. A fenntartási tervhez 2015-ban készített élőhely térkép alapján az élőhely területi aránya igen hasonló a korábban becsült értékhez. A területi változás részben a pontosabb felmérés eredménye, részben azonban a terület degradálódásának, szárazodásának, a kékperjés láprétek elnadásodásának, becserjésedésének eredménye.

Élőhely kiterjedése a területen: A kékperjés láprétek kiterjedése a Natura 2000 adatlap alapján 17,75 hektár, a 2015-ös felmérés alapján 15,71 ha. A fenntartási tervhez 2015-ban készített élőhely térkép alapján az élőhely kiterjedése közel azonos, mint a korábban becsült. Területi elhelyezkedésük azonban változott, jelentős állományok becserjésedtek, egy nagyobb folton pedig a pionír cserjés kivágását követően jellemzően üde gyepekkel mozaikosan fordul elő.

Élőhely jellemzése: A jellemzés során figyelembe vett élőhelyfoltok ÁNÉR kategóriái: D2 – kékperjés rétek. A kékperjés láprétek uralkodó, állományalkotó faja a közönséges kékperje (*Molinia caerulea*). A terület kékperjés állományai kissé jellegtelenek, fajszegények, inkább csak a kékperjések általánosan elterjedt fajai jellemzőek, mint az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*),

festő zsoltina (*Serratula tinctoria*), ördögharaptafü (*Succisa pratensis*). A kiszáradó láprétek specialista fajai nagyon ritkák, pl. kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), nyúlkömény (*Selinum carvifolia*), vérontófü pimpó (*Potentilla erecta*). Hasonlóan alig néhány adata van a jellegzetes orchideáknak, mint a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*), mocsári kosbor (*Orchis palustris*). A nedves láprétek fajai közül megtalálható a kékperjésekben a széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*), kétlaki macskagyökér (*Valeriana dioica*). Több helyről korábbi előfordulása ismert a mocsári tőzegboglárnak (*Parnassia palustris*). Fentiekén kívül jellemzőek a nedves réti fajok, pl. réti füzény (*Lythrum salicaria*), közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*), ill. a védett fehér zászpa (*Veratrum album*). A mocsárrétek felé átmenetet képező állományokban gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*) is megjelenik. Gyakori az állományokban a buckaközi láprétek jellegzetes faja a cinegefűz (*Salix rosmarinifolia*).

Élőhely természetességi – degradáltsági értékelése: A kékperjés láprétek közepes-jó állapotúak (a Seregélyes-féle természetességi degradáltsági skálán TDO=3-4). A Mogyoród Sikáros területén, a Sződ-Rákos patak forrásterületén (Mogyoródi-ágak) találhatóak a jobb természetességű állományok. A terület többi részén megjelenő, általában kiszáradó, *Solidago*-val fertőzött, nádasodó, vagy intenzíven kaszált állományok közepes állapotúak. Több állomány elnadasodott, becserjésedett az utóbbi években.

Élőhely veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: A03.03 kaszálás felhagyása/hiánya

A04.03 pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya

A08 trágyázás

F03.01 vadászat

H02.06 mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés

I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte;

J02.03 csatornázás és vízelvezetés

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A kékperjés kiszáradó láprétek területe általában nem hasznosított. Kivételt képez a Sikáros nyugati tömbjében 2010-2012-ben cserjeirtott terület, melyet rendszeresen kaszálnak. A legeltetés és/vagy kaszálás hiánya miatt sok terület cserjésedik, a nedvesebb részekon rekettyefűzzel (*Salix cinerea*), kutyabengével (*Frangula alnus*) a szárazabb területeken egybibés galagonyával (*Crataegus monogyna*). Sok állomány *Solidago*-sodik, nádasodik, a felhalmozódó fűavar is elősegíti a szukcessziót. E hatásokat nagyon felerősíti a szárazodás. A Szada Ivacsok területen homoki gyepék közti mélyedésekben levő kékperjés rétek fajkészlete teljesen átalakult. Mogyoród Sikáros területén több állomány közvetlenül szántókkal érintkezik, a tápanyag bemosódás miatt szegélyük gyomos.

Élőhely neve: Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

Élőhely kódja: 7230

Élőhely előfordulásai a területen: Üde láprét mindössze öt kisebb foltban található meg Mogyoród Sikáros területén.

Élőhely területi aránya: A mészkedvelő üde láp- és sásrétek a Natura 2000 adatlap alapján 0,29 %, a 2015-ös felmérés alapján 0,59 %-os területarányal rendelkeznek.

Élőhely kiterjedése a területen: A mészkedvelő üde láp- és sásrétek kiterjedése a Natura 2000 adatlapon 1,06 ha, a 2015-ös felmérés alapján 2,08 ha. A korábbi felmérés során a Mogyoród Sikáros területén levő Álomhegy-tó ex lege láp vízállásos láprétjeit nem térképezték önálló foltoknak.

Élőhely jellemzése: A jellemzés során figyelembe vett élőhelyfoltok ÁNÉR kategóriái: D1 – Meszes láprétek, rétlápok (*Caricion davallianae*). Az üde láprét állományok jellemző, uralkodó fajai a nagy szittyó (*Juncus subnodulosus*), széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*), lápi sás (*Carex davalliana*). A szárazabb részeken, a környező kékperjések uralkodó faja a közönséges kékperje (*Molinia caerulea*) is megjelenik. A láprétek országosan is ritka karakterfajai a területen nem fordulnak elő. A gyakoribb karakterfajok közül a mocsári nőszőfűnek (*Epipactis palustris*) és kétlaki macskagyökérnek (*Valeriana dioica*) vannak adatai. Ritka lápréti faj a mocsári kígyófü (*Triglochin palustre*). Más lápi élőhelyek, társulások jellegzetes fajai közül megtalálható a rostostövű sás (*Carex appropinquata*), télisás (*Cladium mariscus*), tőzgepáfrány (*Thelypteris palustris*), zsombéksás (*Carex elata*). A kiszáradó láprétek jellemző fajai közül gyakoribb az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), festő zsoltina (*Serratula tinctoria*), ördögharaptafű (*Succisa pratensis*); a nyúlkömény (*Selinum carvifolia*) ritkábban jelenik meg. Előfordulnak nedves réti fajok, pl. réti fűzény (*Lythrum salicaria*). Cserjefajok közül a rekettyefűz (*Salix cinerea*) csak egy-két helyen jelenik meg, a cinegefűz (*Salix rosmarinifolia*) gyakoribb. Nedves és kiszáradó láprétek közös fajai közül a kisvirágú pacsirtafűnek (*Polygala amarella*) 2004-ből van korábbi adata. Eutrofizációra utal a kisebb-nagyobb mennyiségben minden állományban jelen levő közönséges nád (*Phragmites australis*) és a helyenként megjelenő fonalas zöld algák.

Élőhely természetességi – degradáltsági értékelése: A láprétek állományai jó állapotúak (a Seregélyes-féle természetességi degradáltsági skálán TDO=4).

Élőhely veszélyeztetettség: Erősen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: F03.01 vadászat

F03.01.01 vadak károkozása (túltartott vadállomány)

H02.06 mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés

I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte;

I02 problémát jelentő őshonos fajok

J02.03 csatornázás és vízelvezetés

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

Az üde láprétek természeti állapota jónak mondható. Aktuálisan az éghajlat szárazodása, a mesterséges vízelvezetés, és a télisás terjeszkedése veszélyezteteti állományait. Kérdéses a fenntartó források vizének tápanyagtartalma, mert vízgyűjtőjük jelentős részén többlettápanyagot áteresztő homoktalajon művelt szántók vannak. Kialakulásuk sajátos, részben egykor tőzgebányászati céllal mélyített gödrök, részben kékperjés rét területén palántakockának szedett gypsintföld gödör helyén alakultak ki, talajuk nem tőzeges, hanem nyers ásványi talaj. További fejlődésük kérdéses, valószínűleg a szukcesszió kezdő lépéseként megjelent társulások élettartalma rövid lesz, a feltöltődés megindulásával átalakulnak. Inváziós idegenhonos fajok jelenleg csak a széleiken elszórtan jelennek meg, esetleges szárazodásuk esetén várható tömeges elszaporodásuk.

Élőhely neve: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)*

Élőhely kódja: 91E0*

Élőhely előfordulásai a területen: Az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) közé tartozó fűzláp mindössze két foltban található a területen, egy nagyobb, nádas. ill. kiszáradó kékperjés láprét felé átmentet mutató folt Szada Ivacsok terület északi részén, ill. egy kisebb folton Mogyoród Sikáros területén.

Élőhely területi aránya: A fűzlápok területi aránya a Natura 2000 adatlap alapján 10 %, a 2015-ös felmérés alapján 0,26 %.

Élőhely kiterjedése a területen: Az élőhelyhez tartozó fűzlápok kiterjedése a Natura 2000 adatlap alapján 35,5 ha, a 2015-ös felmérés alapján 0,62 ha. Az élőhely kiterjedésének változása elsősorban módszertani okokra vezethető vissza. A korábbi felmérésekben a nedves élőhelyeken kialakuló pionír cserjések minden állományát és a csatornásított vízfolyások mentén létrejött pionír puhafás erdők állományait is ebbe a kategóriába sorolták, tekintet nélkül fajkészletükre, illetve a szakirodalmak szerint az ÁNÉR kategóriákhoz tartozó cönológiai egységekre.

Élőhely jellemzése: A jellemzés során figyelembe vett élőhelyfoltok ÁNÉR kategóriái: J1a – fűzlápok. A cserjeszintben uralkodó a rekettyefűz (*Salix cinerea*), szálanként kutyabenge (*Frangula alnus*), cinegefűz (*Salix rosmarinifolia*), bibircses nyír (*Betula pendula*) is megjelenik. Az állományok kiszáradó jellegét mutatja, hogy többfelé egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*) csírázik bennük, valamint terjedőben van a nád (*Phragmites communis*). Gyepszintjében lápi sás fajok, zsombéksás (*Carex elata*), rostostövű sás (*Carex appropinquata*), lápi sás (*Carex davalliana*), pikkelyes sás (*Carex lepidocarpa*) mellett széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*) is megtalálható. Lápokra jellemző kétszikűek közül gyakoribb a kétlaki macskagyökér (*Valeriana dioica*). A kiszáradó láprétek fajai közül az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), ördögharaptafű (*Succisa pratensis*) gyakrabban jelenik meg; a védett mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*) és hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*) csupán néhány adattal rendelkezik. Emellett magaskórós és mocsárréti fajok pl. fehér zászpa (*Veratrum album*), réti legyezőfű (*Filipendula ulmaria*), erdei angyalgökér (*Angelica sylvestris*), mocsári zsurló (*Equisetum palustre*), gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*) jellemzőek.

Élőhely természetességi – degradáltsági értékelése: A fűzláp állományai jó állapotúak (a Seregélyes-féle természetességi degradáltsági skálán TDO=4).

Élőhely veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: E03.01 háztartás hulladék

F03.01.01 vadak károkozása (túltartott vadállomány)

I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte

J02.03 csatornázás és vízelvezetés

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

Az élőhely aktuálisan veszélyeztetett nagyon kis kiterjedése, az éghajlat szárazodása, a mesterséges vízelvezetés, az inváziós fajok terjedése és a túltartott vadállomány károsítása miatt.

- Jelölő értékek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek és adataik:

Élőhely neve: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Élőhely kódja: 6440

Élőhely előfordulásai a területen: Az élőhely egyetlen foltban található Mogyoród Sikáros területén.

Élőhely területi aránya: A mocsárrétek területaránya a Natura 2000 adatlap alapján 1 %, a 2015-ös felmérés alapján 0,23 %. A különbség félrevezető, a korábbi adat csak az adatlap akkori technikai lehetőségei miatt került 1 %-ként beírásra. A területi változás a pontosabb felmérésnek is eredménye.

Élőhely kiterjedése a területen: A mocsárrétek kiterjedése a Natura 2000 adatlap alapján 3,55 ha, a 2015-ös felmérés alapján 0,8 ha. A különbség félrevezető, a korábbi adat csak az adatlap akkori technikai lehetőségei miatt került 3,55 ha kiterjedéssel beírásra. A területi változás a pontosabb felmérésnek is eredménye.

Élőhely jellemzése: A jellemzés során a D34 ÁNÉR kategóriájú élőhelyfoltot vettük figyelembe. A mocsárrét egy nedves gyepre történt sikertelen nemesnyár telepítés helyén alakult ki. A talajfelszín erősen buckás, őrzi a felszántás nyomait. Fajkészlete szegényes, jellegtelen a gyepszintet uralja a gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*), kevés közönséges kékperje (*Molinia caerulea*) is megjelenik. Az állomány erősen cserjésedik (*Frangula alnus*), szálszerűen megjelentek benne az aranyvessző fajok (*Solidago* ssp.) és a siska nádtippán (*Calamagrostis epigeios*).

Élőhely természetességi – degradáltsági értékelése: A mocsárrétek közepes állapotúak (a Seregélyes-féle természetességi degradáltsági skálán TDO=3).

Élőhely veszélyeztetettség: Erősen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: B01.02 beerdősítés / fásítás idegenhonos fajokkal

I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte

J02.03 csatornázás és vízelvezetés

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

Az élőhelyre a legnagyobb veszélyt az jelenti, hogy üzemtervezett erdőterület. Amennyiben a korábbi sikertelen erdőtelepítést pótolni kell, úgy az élőhely minden bizonnyal átalakul, degradálódik. Veszélyeztetési fennmaradását az általános szárazodás és a mesterséges vízelvezetés, valamint a korábbi talajbolygatás miatti cserjésedés, inváziós fajok terjedése.

Élőhely neve: Meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival*

Élőhely kódja: 7210*

Élőhely előfordulásai a területen: Télisásos három foltban található a területen. Két kisebb homogén állománya Mogyoród Sikáros területén helyezkedik el, üde láprétek szomszédságában. A harmadik, nagyobb kiterjedésű folt Szada Ivacsok területén található, itt a télisás nádassal mozaikos cserjésedő állományban fordul elő.

Élőhely területi aránya: Télisásosok a Natura 2000 adatlap alapján 1%, a 2015-ös felmérés alapján 0,26%-os területi aránnyal rendelkeznek. A különbség félrevezető, a korábbi adat csak az adatlap akkori technikai lehetőségei miatt került 1%-os értékkel beírásra.

Élőhely kiterjedése a területen: A télisásosok kiterjedése a Natura 2000 adatlap alapján: 3,55 ha, a 2015-ös felmérés alapján 0,93 ha. A különbség félrevezető, a korábbi adat csak az adatlap

akkori technikai lehetőségei miatt került 3,55 ha kiterjedéssel beírásra. A télisás állományok terjedőben vannak.

Élőhely jellemzése: A jellemzés során a B1bN ÁNÉR kategóriájú élőhelyfoltokat vettük figyelembe. Az állományokban uralkodó, társulásalkotó a télisás (*Cladium mariscus*). A nedves láprétekekkel határos állományokban széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*) és lápi sás (*Carex davalliana*) is megtalálható. Egyébként fajszegény jellegű állományok, a karakter fajok (pl. *Thelypteris palustris*) hiányoznak. Lápi élőhelyekre utaló faj a mocsári kocsord (*Peucedanum palustre*). A nádassal mozaikos állományban mocsári sás (*Carex acutiformis*) és gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*) is előfordul. Emellett a nádasok általánosan elterjedt, gyakori fajai találjuk csak meg, mint a vízi peszérce (*Lycopus europaeus*), közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*), réti fűzény (*Lythrum salicaria*), közönséges vízcisillaghúr (*Myosoton aquaticum*).

Élőhely természetességi – degradáltsági értékelése: A télisásosok közepes-jó állapotúak (a Seregélyes-féle természetességi degradáltsági skálán TDO=3-4).

Élőhely veszélyeztetettsége: Nem veszélyeztetett, terjedőben.

Veszélyeztető tényezők: J02.03 csatornázás és vízelvezetés

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A télisás állományai az utóbbi tíz évben erősen terjedtek a mészkedvelő üde láp és sásrétek (7230) rovására, illetve nádasokban. A faj előretörését csak a terület kiszáradása, vagy becserjésedése/ erdősülése állítaná meg.

1.2.2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő növényfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D)
II., IV.	homoki nőszirm (<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i>)	C
II., IV.	homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>)	C

16. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

- A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő növényfajok és adataik:

Faj magyar neve (tudományos neve): Homoki nőszirm (*Iris humilis* ssp. *arenaria*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A homoki nőszirm előfordulásai két foltban a Szada Ivacsok területén, homoki gyepekben találhatóak.

Állománynagyság (jelöléskor): 200-500 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 300-500 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány stabil, változás nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: A04.03 pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya

I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj areaperem közeli előfordulása található a területen, a populáció összes egyedszáma kicsi, és mindössze két kisebb folton fordul elő. Egy esetleges kiterjedtebb, vagy a faj élőhelyfoltján történő erősebb bolygatás könnyen veszélybe sodorhatja az állományt. Az egyik előfordulás zárt homoki gyep egy akác mellett, ahol a legeltetés hiánya miatti avarosodás és az akác terjedése veszélyezteti az állományt. A másik előfordulás nyílt homoki gyepben található, extrém esetben a túlzott szárazodás veszélyezteti.

Faj magyar neve (tudományos neve): Homoki kikerics (*Colchicum arenarium*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A homoki kikerics előfordulási adatainak jelentős része a Mogyoród Berektető területére koncentrálódnak. A faj homoki gyepek mellett akác állományokban is megtalálható. Emellett kisebb mennyiségben előfordul Szada Ivacsok területén közepső részén, két folton, hasonlóan homoki gyepben ill. akác alatt jelenik meg.

Állománymagyság (jelöléskor): 1000-1500 egyed

Állománymagyság (tervkészítéskor): 1500-2600 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány stabil, változás nem ismert. A egyedszámbeli eltérés csupán a pontosabb felmérés eredménye.

Faj veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: B01.02 beerdősítés / fásítás idegenhonos fajokkal

I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj jelentős egyedszámú, de areaperem közeli előfordulása található a területen. Mogyoród Berektető részen jelentős állomány található, sajnálatos módon a természetmegőrzési területen kívül. Állományainak nagy része akác ültetvények alatt található, illetve spontán akácodosodik, cserjésedik. Jelenleg alig érzékelhető ennek hatása, de hosszú távon jelentős veszélyforrás. A faj érzékeny a túlzott szárazságra, virágzása elmaradhat, az egyedek túl korán elveszthetik tavasszal lombjukat, így hagymagumójuk kimerülhet.

1.2.3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

A területen előforduló közösségi jelentőségű, Natura 2000 jelölő állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Adatlapon szereplő populáció (A-D)	Javasolt populáció (A-D)
II., IV.	vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>)	C	C
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	C	D
II.	lápi póc (<i>Umbra krameri</i>)	C	C
II., IV.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	C	C
II., IV.	európai vidra (<i>Lutra lutra</i>)	C	C

17. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű, Natura 2000 jelölő állatfajok

A területen előforduló közösségi jelentőségű, Natura 2000 jelölőnek javasolt állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Adatlapon szereplő populáció (A-D)	Javasolt populáció (A-D)
II., IV.	harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>)	–	C
II., IV.	hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiniana</i>)	–	C

18. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű, Natura 2000 jelölőnek javasolt állatfajok

- A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő állatfajok és adataik:

Faj magyar neve (tudományos neve): Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A faj az őszi vérfű szinte minden előfordulási helyén megtalálható a területen. Szada Ivacsok, Bitang, Malomrét; Mogyoród Sikáros első és Sikáros másod, Álomhegy-tó, Kistrét.

Állománymagyság (jelöléskor): 501-1000 egyed

Állománymagyság (tervkészítéskor): A tervkészítés során 2 hím egyed került észlelésre, a felmérések alapján reális lehet az 500-1000 egyed.

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány stabil, változás nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége: Kissé veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: A03.03 kaszálás felhagyása/hiánya
A04.03 pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya
I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte
J02.03 csatornázás és vízelvezetés
K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió
M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj populációinak fennmaradását tápnövényének és hangyagazdájának visszaszorulása, eltűnése veszélyeztetheti. Élőhelyének jó állapotban történő megmaradása esetén nem veszélyeztetett.

Faj magyar neve (tudományos neve): Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: Mogyoród Álomhegy-tó (Sikáros első) területén került elő kis létszámú populációja.

Állománymagyság (jelöléskor): 100-200 egyed

Állománymagyság (tervkészítéskor): 10-20 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány feltételezhetően csökken.

Faj veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: H02.06 mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés
I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte
I02 problémát jelentő őshonos fajok
J02.03 csatornázás és vízelvezetés

K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj kis egyedszámú előfordulása található a területen, mindössze egy kis kiterjedésű élőhelyen észleltük 2015-2016-ban. A területen eddig mindig csak kis létszámú állományait észlelték, részben az Álomhegy-tó (Sikáros első) területén, illetve a környező csatornáknban, részben Szada Ivacsok területén. Egy esetleges kiterjedtebb, vagy a faj élőhely-foltján történő erősebb bolygatás könnyen végveszélybe sodorhatja az állományt. A faj számára alkalmas élőhelyek az általános vízhiány, a meglevő vizek elvezetése, a nyílt vízfelületek benövényesedése miatt csökkennek, a faj fennmaradása kérdéses a területen.

Faj magyar neve (tudományos neve): Lápi póc (*Umbra krameri*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: Szada Ivacsok (Bitang, Malomrét) területén az úgynevezett Pócos-tóban és a mellette levő patakágban.

Állománynagyság (jelöléskor): 101-250

Állománynagyság (tervkészítéskor): (A tervkészítés időszakában a faj egyedei célzott keresés ellenére sem kerültek elő.)

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány csökken, oka feltehetően a vadlétszám növekedése, korábbi ismert élőhelyének feliszapolódása, a vízmennyiség csökkenése és minőségének romlása.

Faj veszélyeztetettsége: Kritikusán veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: F03.01.01 vadak károkozása (túltartott vadállomány)

H01.08 diffúz felszíni vízszennyezés háztartási szennyvíz miatt

J02.03 csatornázás és vízelvezetés

K01.02 eliszapolódás, feliszapolódás

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj mindössze egyetlen területén, egy kis kiterjedésű állóvízben és a mellette található csatornásított patakszakaszban fordult elő. Kritikus mértékben veszélyezteteti az általános vízhiány, a meglevő vizek elvezetése, élőhelyének feliszapolódása, a túlzott vadlétszám, valamint Szada település kiépülése a Sződ-Rákos patak Szadai-ága mentén (szennyezett vízbefolyás növekedése).

Faj magyar neve (tudományos neve): Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A faj megtalálható Mogyoród Álomhegy-tó (Sikáros első, Álomhegy-tó), Sikáros (Sikáros másod) és Szada Malomrét területén.

Állománynagyság (jelöléskor): 11-50 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 11-50 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány stabil, változás nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: H02.06 mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés

J02.03 csatornázás és vízelvezetés

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj minden számára alkalmas víztérben megtalálható a területen, de populációja kis egyedszámú, fennmaradását az általános vízhiány, a meglévő vizek elvezetése, a vízminőség romlása veszélyezteti.

Faj magyar neve (tudományos neve): Európai vidra (*Lutra lutra*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A faj rendszeresen előfordul a területen, elsősorban Szada Bitang (Malomrét) állandó vizű mélyedései környékén és a Szöd Rákos patak mentén. Alapvetően a faj kevésbé kötődik csak a természetmegőrzési területhez, mert halban gazdag élőhelyet itt nem talál. A viszonylagosan zavartalankörnyezet azonban jó élőhelyet teremt számára, ahonnan táplálkozni jár a közeli veresegyházi tavakra.

Állománynagyság (jelöléskor): 5-10 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 5-10 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány stabil, változás nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: J02.03 csatornázás és vízelvezetés

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj állományát az állandó vizű élőhelyek megszűnése veszélyeztetheti.

- Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek:

Faj magyar neve (tudományos neve): Harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A faj a vizenyős lápréti, kiszáradó kékperjés lápréti, nedves cserjés és ligeterdei élőhelyeken mindenhol előfordul.

Állománynagyság (jelöléskor): Nem volt jelölő faj

Állománynagyság (tervkészítéskor): 7-8 000 000 egyed (Becsült állománynagyság 14 helyen vett talajmintából történt átlagolás és az alkalmas élőhelyek nagyságával történt felszorolás alapján Varga András 2016.)

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány stabil, változás nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége: Kissé veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: A08 trágyázás

H02.06 mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés

I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte

J02.03 csatornázás és vízelvezetés

M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj állományát az állandó vizű élőhelyek megszűnése, a vizek szennyeződése, a közvetlen trágyázás veszélyeztetheti.

Faj magyar neve (tudományos neve): Hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiniana*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A faj a vizenyős lápréti, kiszáradó kékperjés lápréti élőhelyeken fordul elő.

Állománynagyság (jelöléskor): Nem volt jelölő faj

Állománynagyság (tervkészítéskor): 7-8 00 000 egyed (Becsült állománynagyság 14 helyen vett talajmintából történt átlagolás és az alkalmas élőhelyek nagyságával történt felszorzás alapján Varga András 2016.)

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány stabil, változás nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: A08 trágyázás
H02.06 mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés
I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte
J02.03 csatornázás és vízelvezetés
K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió
M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj állományát az állandó vízű élőhelyek megszűnése, a vizek szennyeződése, a közvetlen trágyázás veszélyeztetheti.

A területen előforduló, jelölő értéknek nem javasolt közösségi jelentőségű állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Adatlapon szereplő populáció (A-D)
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	D
II., IV.	apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>)	D

19. táblázat: A tervezési területen előforduló, jelölő értéknek nem javasolt közösségi jelentőségű állatfaj

Faj magyar neve (tudományos neve): Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A faj megtalálható Mogyoród Sikáros (Sikáros másod) és Szada Bitang területén.

Állománynagyság (jelöléskor): A faj korábban nem jelölő a területen, állománynagyságának 50-100 egyedet becsültek.

Állománynagyság (tervkészítéskor): A tervkészítés során 2 hím egyed került észlelésre, reális lehet az 50-100 egyed.

Állomány változásának tendenciái és okai: Állományváltozás, tendencia nem ismert

Faj veszélyeztetettsége: erősen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: A03.03 kaszálás felhagyása/hiánya
A04.03 pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya
I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte
J02.03 csatornázás és vízelvezetés
K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió
M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj jelenleg nem jelölő a területen, de potenciális élőhelyei nagy kiterjedésűek, alaposabb állomány felmérés és pozitív irányba induló élőhelykezelés esetén várható nagyobb populáció kimutatása.

Faj magyar neve (tudományos neve): Apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*)**Irányelv melléklete:** II., IV.**Faj előfordulásai a területen:** A faj előfordul a területen, aktuálisan 1 példányban került elő Mogyoród Kisrét területén talajmintából.**Állomány nagyság (jelölés):** nem volt jelölő**Állomány nagyság (tervkészítés):** P jelen van**Állomány változásának tendenciái és okai:** Állományváltozás nem ismert.**Faj veszélyeztetettsége:** Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- A08 trágyázás
- B01.02 beerdősítés / fásítás idegenhonos fajokkal
- H02.06 mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés
- I01 idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- J02.03 csatornázás és vízelvezetés
- K02.01 fajösszetétel változás, szukcesszió
- M01.02 aszály és csapadékmennyiség csökkenés

A faj állományát az állandó vízű élőhelyek megszűnése, a vizek szennyeződése, a közvetlen trágyázás veszélyeztetheti.

A területen előforduló közösségi jelentőségű, de nem közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név
IV.	erdei béka (<i>Rana dalmatina</i>)
IV.	barna ásóbéka (<i>Pelobates fuscus</i>)
IV.	zöld gyík (<i>Lacerta viridis</i>)
IV.	zöld levelibéka (<i>Hyla arborea</i>)
IV.	homoki gyík (<i>Podarcis taurica</i>)
IV.	rézsikló (<i>Coronella austriaca</i>)

20. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű, de nem Natura 2000 jelölő állatfajok

1.2.4 A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
NÖVÉNYEK			
orvosi vérfű	<i>Sanguisorba officinalis</i>		A Natura 2000 jelölőfaj vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) tápnövénye, érzékeny a helytelen kaszálásra.
homoki vértő	<i>Onosma arenaria</i>	V	A homoki vegetáció jellemző védett faja.
homoki	<i>Stipa borysthena</i>	V	A homoki vegetáció jellemző védett faja.

árvalányhaj			
gyapjúsás fajok	<i>Eriophorium latifolium / angustifolium</i>	V	A lápi vegetáció jellemző érzékeny faja.
kornistárnics	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	V	A kékperjés láprétek kaszálásra érzékeny faja.
ÁLLATOK			
kis színjászólepke	<i>Apatura ilia</i>	V	A puhafás facsoportok, erdők ritka faja.
gyurgyalag	<i>Merops apiaster</i>	FV	A korábbi homokbányászatból visszamaradt falak telepes fészkelője.

21. táblázat: A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

1.3 Területhasználat

1.3.1 Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Terület (ha)	Arány (%)
Erdő	63,91	17,97
Legelő	6,07	1,71
Rét	105,64	29,69
Kivett	135,40	38,07
Szántó	44,68	12,56
Összesen	355,71	100

22. táblázat: Művelési ág szerinti megoszlás

1.3.2 Tulajdoni viszonyok

Tulajdonos	Vagyonkezelő	Szektorkód	Terület (ha)	Arány (%)
Magyar Állam	Közép-Duna völgyi vízügyi Igazgatóság	16	10,06	2,8
Mezőgazdasági termelészövetkezetek		21	8,79	2,4
Korlátolt felelősségű társaság		33	125,44	35,3
Önkormányzatok		53	11,70	3,3
Magántulajdon		61	199,71	56,1
Összesen			355,71	100

23. táblázat: Tulajdoni viszonyok

1.3.3 Területhasználat és kezelés

Tájtörténet

A Veresegyházi-medence Natura 2000 terület tájtörténetére vonatkozó információkat az alábbi térképek kiértékelésével gyűjtöttük össze: I., II., III., IV. Katonai Felmérés, 19. századi kataszteri térképek, 1967-es 1:10 000 méretarányú katonai topográfai térkép, 1986-89-es 1:25000

méretarányú katonai topográfiai térkép, 1989-es 1:10000 méretarányú EOTR EOV polgári topográfiai térkép, 1963-as, ill. 1970-es légifotók, valamint 2005. évi légifelvételek vonatkozó digitalizált szelvényei, kockái vagy digitális állománya.

Az első Katonai Felmérés térképszelvényei alapján a Szada Ivacsok és Malomrét területeken a XVIII. század második felében a vízfolyások mentén 2-300 m széles sávban kaszálók, nedves rétek, a közöttük lévő magasabb térszínen száraz gyepek találhatóak. A Szód-Rákos-patak főága bal partján már ebben az időben szántók helyezkednek el. A Malomrét területén több vízimalom működött. A Mogyoród Sikáros területéről jelentős részén legelőket, a legmélyebben fekvő, déli részeken nedves gyepeket, kaszálókat találunk. Sikáros első részeken, a Mogyoródi-patakágak forrásvidékén nagyobb lápos-mocsaras folt, felette kisebb kiterjedésben nedves, ill. száraz gyepek figyelhetők meg. A Sikáros második területen húzódó vízenyős részt nem ábrázolták, helye szántóföldi művelés alatt állt. A Mogyoród Berektető részt egészében legelők, száraz gyepek borítják.

A 19. század első felében, a II. Katonai Felmérés térképszelvényei alapján Szada Ivacsok vízfolyásai mentén 100-150 m széles sávban nedves rétek, kaszálók találhatóak, az ágak összefolyása környékén (Malomrét), pedig nagyobb lápos-mocsaras rész. A vízimalom közelében már ebben az időben mesterséges csatornákat alakítottak ki, a vízfolyások többi része viszont még szabályozatlan mederben folyt. A Szód-Rákos-patak főága jobb partján száraz gyepek, a terület fennmaradó részén viszont nagy kiterjedésű szántók jellemzőek, Homok Földek néven. Fákat csupán a főág mentén elszórtan ábrázoltak. Mogyoród Sikáros Kisrét, ill. Sikáros első területek szinte teljes egészén lápos-mocsaras élőhelyek találhatóak, kevés szántó mellett. Sikáros második területét fele-fele arányban szántóként és legelőként használták. Mogyoród Sikáros területén sem természetes, sem mesterséges patakmeder nem található. A Mogyoród Berektető részt ebben az időben is legelők, száraz gyepek borítják.

A 19. század második felében/végén (1880-as évek) Szada Ivacsok területén egy mesterséges árok is létesült, mellette 3 patakág természetes medre még megmaradt. A vízfolyások mentén keskeny sávban (néhány 10 m, legfeljebb 100-150 m) kaszálórétek, míg a magasabb térszíneken keskeny legelőszalagok mellett, a fennmaradó részen szántóföldi művelést folytattak. A Mogyoród Kisrét területe jellemzően kaszálórét lehetett ebben az időben, nagyobb szántók csak az északi peremen találhatóak. Sikáros első területén a katonai felmérés, még nagy lápos-mocsaras részt jelöl (Álomhegy-tó), körülötte rétekkel, a kataszteri térképen viszont rétként szerepel a teljes terület, csupán a széli részeken találunk kisebb szántókat. A legmélyebb, egykor lápos-mocsaras részen mesterséges csatornákat alakítottak ki. A Mogyoród Berektető részt a III. Katonai Felmérés (1872-84) alapján ebben az időben is legelők, száraz gyepek, a vele egy időben (1882) készült kataszteri térképek szerint viszont döntően valószínűleg a homokfásítási program részeként frissen telepített akácosok, kisebb részben szántók borítják.

A 20. század közepén Szada Malomrét területén és részben a Szód-Rákos-patak mindhárom ága mentén szintén mocsaras területek, nedves gyepek láthatóak. Az Ivacsok területéről magasabban fekvő részen viszont cserjésedő száraz gyepeket jelöltek. A korábbi szántóföldi műveléssel valószínűleg felhagytak, mivel a terület katonai gyakorlóterület lett. Mogyoród Sikáros részén újabb mesterséges mederszakaszokat alakítottak ki, így ebben az időben gyakorlatilag a teljes területén végig húzódik egy vízfolyás/csatorna, a maival szinte megegyező a vízhálózat. A Kisrét legnyugatibb részén erdőt ábrázoltak; a keleti részeken, csakúgy, mint az Álomhegy-tó, Sikáros első és Sikáros második területén mocsaras, nedves gyepek láthatóak. Jellemző lehetett az állattartás, Szada Ivacsok és Mogyoród Kisrét területén is több gémeskutatót tüntettek fel. Mogyoród Berektetőt fele-fele arányban nagy, telepített erdők, kisebb cserjésedett gyepek borították. Az erdők kiterjedése a kataszteri térképen láthatóhoz képest kisebb, valószínűleg az erdőtelepítések egy része nem maradt meg.

A 20. század második felében történt változásokat az 1963-as, ill. 1970-es légifotók és 1967-es 1:10 000 méretarányú katonai térkép alapján vizsgáltuk. Szada Ivacsok területén ekkor jelentek

meg az első telepített akác, feketefenyő és nemes nyár állományok (5-10 m magas) elszórt foltjai, valamint létesült egy fehér eperfa ültetvény, melynek maradéka a mai napig látható. A Szöd-Rákos-patak főágára a mainál jóval nagyobb, 1,3 méteres vízmélységet adtak meg. Jobb partján északon szántók találhatók, délen mocsár-nedves gyepek kísérik a patakmedret. A terület középső legmélyebb részén nagy kiterjedésű lápos-mocsaras vegetáció jellemző. A vízenyős mélyedés alsó harmadánál átjáró utat építettek magasított töltésen, mely ez idő óta visszaduzzasztja a tavaszi vizeket, a korábbi lassú lefolyás helyett. A magasabb térszínen cserjésedő száraz gyepek jellemzőek, elszórtan bokrokkal, fákkal, facsoportokkal. A terület ebben az időben katonai gyakorló terület volt, melynek nyomai (lőtér a golyófogó sáncokkal, lövészárkok, lövészgödrök) jól látszanak a légifelvételeken. A katonai használat mellett legeltették a gyepeket, a középső magasabban fekvő részen, juhodályok, gémeskút láthatók. Számos új csatorna, vízelvezető árok, töltés figyelhető meg területen. Ebben az időszakban már állt a Szada Mogyoród közt húzódó magasfeszültségű vezetékpár. A terület nyugati sarkában homokbánya látható. A Malomréten nagy nyílt vízfelszínű tavakat alakítottak ki (tőzegbánya tavak), 1,1 méteres vízmélységgel. Az 1963-as légifelvétel Mogyoród Kiszrétnek csak a nyugati felét ábrázolja, melyen nagy szántók, kisebb művelt parcellák (eperföldek?) láthatók, a korábbi időpont telepített erdőállománya viszont nem felismerhető. A katonai térkép alapján, a középső részek nagy kiterjedésű lápos-mocsaras vegetáció jellemző, fákat alig ábrázoltak. A déli rész kisebb szántói helyén – valószínűleg részben mesterséges – gyepek jelentek meg. A nyugati részeket cserjésedő gyepek borítják. Jól látszik, hogy tovább bővült a csatornahálózat. Az Álom-hegy mellett több medencéből álló, részben náddal borított mesterséges tórendszer látható (tőzegbányászat), 1,2-1,3 méteres vízmélységgel, körülötte mocsaras-lápos vegetáció, fák csak a vízfolyások mentén fordulnak elő. Sikáros első területén cserjésedő mocsár, nedves és száraz gyepek mellett több folt szántó is megfigyelhető. A ma itt húzódó magasfeszültségű vezeték még nem épült meg. Sikáros második területén lápos-mocsaras állományok uralkodnak (0,6 méteres vízmélységgel), gyepek csak a szegélyben láthatók. Mogyoród Berektetőn a folytatódó erdősítés következtében, tovább nőtt az erdők aránya, melyek ekkor 7-10 m magas akácok. Az időközben kiépített nagyfeszültségű vezeték sávján kívül gyepek kis kiterjedésben maradtak csupán. A terület egy részét valószínűleg katonai gyakorlótérként használhatták (lövészárkok, lövészgödrök).

A 20. század végén (1:25000 méretarányú katonai topográfiai térkép, 1986-89) Szada Ivacsok területén általánosságban szárazabbnak tűnik, ami különösen a középső patakág menti lápos-mocsaras vegetációjú folt visszahúzódásán látszik. A terület nagy részén szárazabb gyepek dominálnak elszórtan fákkal, facsoportokkal, kisebb-nagyobb telepített idegenhonos faállományok mellett. A katonai lőtér is ábrázolásra került. Mogyoród Kiszrét északi részén változatlanul nagy szántó helyezkedik el, délen gyepek. A fennmaradó részen, cserjésedő neves rétek találhatók, néhol fákkal, facsoportokkal. A mocsaras vegetáció aránya sokkal kisebb, a terület jelentősen szárazabbnak látszik. Álom-hegy mellett a korábbiakhoz hasonlóan a tavak mellett kiterjedt lápos-mocsaras vegetációt ábrázoltak. Az eltelt időben egy új csatorna szakasz is létesült. Sikáros első és második részekén a vegetáció jelentős változást nem mutat, valamivel cserjésőbb, fásabb a terület. Ebben az időszakban már ábrázolták az területen áthaladó 400 KV-os távvezetékét. Mogyoród Berektetőn a vegetáció a korábbiakhoz hasonló. Előző időponthoz képest további területeket erdősítettek, akáccal és feketefenyővel. Az erdőborítás 90% feletti. A korábban telepített akácok 15 m körüliek. Cserjésedő, akácodos homoki gyepek csupán a nagyfeszültségű vezeték sávjában maradt meg részlegesen.

Az előzővel egy időben készült 1:10000 méretarányú polgári topográfiai térkép (EOTR, EOVSZ 1989) bizonyos területrészek esetén eltérő információkkal szolgál. A Kiszréten feltüntettek, az egykori erdőfolt helyén egy 3 m magas bozótost, valamint több, új jelentős csatornaágot ábrázoltak (3 m széles, ill. 1,5 méter mély). A gyepek erdősebben cserjésedettnek, ugyanakkor nedvesebbnek tűnnek. Álom-hegy mellett a tavak egyike sincs feltüntetve, a lápos-mocsaras

vegetáció cserjésebbnek ábrázolt. Több vadászles, az egyik szántó (vadföld?) mellett pedig vadetető látható. Sikáros elsőnél egy új, rövid csatorna szakaszt (4 m széles, 2 m mély) alakítottak ki a forrásterületen, Sikáros második területrészen, pedig jól látszik a tőzegbánya téglalap alakú, 1 m mély gödre. Mindkét rész esetén szárazabb, cserjésedő vegetációt ábrázoltak. A Veresegyházi-medence Natura 2000 területen az ősi természetes vegetációjú részek kiterjedése minimális, a Mogyoród Sikáros, Kistrét és Álomhegy-tó, Szada Malomrét legmélyebb, de tőzeg-, ill. földkitermeléssel nem érintett mocsaras-lápos állományai sorolhatók ide. A terület jelentős részén (kb. 50-60%) korábban művelés alatt álló, napjainkra többé-kevésbe regenerálódott élőhelyek találhatóak (TATÁR és mtsai 2006). Így pl. a Szada Ivacsok területrészen található homoki gyepek 100%-a korábban hosszabb rövidebb ideig szántó volt. A Mogyoród Berektető rész jelenleg sem tekinthető természeti területnek, mivel a XX. század során telepített tájidegen fajok (döntően akácok) erdőállományai borítják.

1.3.3.1 Mezőgazdaság

A Veresegyházi medence Natura 2000 terület mintegy 10 %-a áll jelenleg ténylegesen mezőgazdasági művelés alatt. Egy nagy kiterjedésű, 20 hektáros szántó található Mogyoród Kistrét terület északi részén, mely adminisztratív okból képezi részét a tervezési területnek. Emellett jellemzően a határ mentén kisebb szántók, három folton vetett gyepek találhatók, utóbbiak egy részét kaszálják is. Egy egykori kékperjés gyepre egy kisebb, fiatal gyümölcsöst telepítettek. A fentiekén kívül mezőgazdasági művelés alatt álló terület (szántó, parlag, lucernás, vetett gyepek) kis foltokban a Szada Ivacsok területrész szélén, a Szöd-Rákos-patak mentén található. Kis területen gyepek feltörésére, beszántására is van példa. Ezen kívül a területen mezőgazdasági hasznosítás nem történik. A gyepgazdálkodás hiánya problémát jelent a Natura 2000 jelölő gyeptípusok, különösen a pannon homoki gyepek és kékperjés láprétek megőrzése szempontjából. A legeltetés, kaszálás hiánya miatt jelentős a cserjésedő területrészek aránya, akadálytalan az inváziós fajok terjedése, valamint a fűvar felhalmozódása figyelhető meg. E folyamatok a gyepek szerkezetének megváltozását a fajkészlet szegényedését, hosszú távon a Natura 2000 jelölő élőhelyek és fajok eltűnését eredményezik.

1.3.3.2 Erdészet

A Veresegyházi medence Natura 2000 területen található üzemtervezett erdők kiterjedése 86,1 ha, igazgatásilag a gödöllői erdészeti tervezési körzethez tartoznak. Döntő többségük magán tulajdonban áll, minimális a közösség tulajdon aránya. A területen állami tulajdonú erdő nem található. Az erdők jelentős hányada elsődlegesen gazdasági rendeltetésű, faanyagteremlést szolgál. Hét elsődlegesen védelmi rendeltetésű erdőrészlet található a területen, ebből két természetvédelmi, egy településvédelmi, ill. négy talajvédelmi rendeltetésű. A Natura 2000 rendeltetés mindenhol másodlagosan jelenik meg. A faállományt szinte kizárólag idegenhonos fajok, akác, nemes nyár, fekete és erdei fenyő alkotják. Az üzemtervezett erdők két harmada akác, közel ötöde fekete fenyő állomány. Korosztályok tekintetében fontos hangsúlyozni, hogy elég magas a vágásérett korú állományok aránya, az erdők közel 30 %-a 40 év feletti, jellemzően akác és fekete fenyves. Erdei és fekete fenyőnek, csak középkorú, 30 évnél idősebb állományai vannak. Az üzemtervezett erdők több mint harmada 11-20 év közötti akác állomány. A fiatal állományok között ezen kívül nyugati ostorfát is találunk. A véghasználat módja mindenütt tarvágás, előhasználatok közül több erdőrészletben törzskiválasztó gyérités, egy-két helyen tisztítás, ill. növedékfokozó gyérités tervezett. Az erdősítés jellemzően tarvágást követő mesterséges felújítás, a célállománya általában egyéb lombergyes hazai nyáras, olykor kiegészítve természetes sarjeredetű felújítással. A védett Szada 19H erdőrészletben egyéb lombergyes kocsányos tölgyes célállomány is szerepel a második helyen. Természetvédelmi szempontból kedvezőtlen az idegenhonos és inváziós fajok kizárólagossága az üzemtervezett területeken. Az akác, ostorfa, fenyő ültetvények spontán terjedésükkel aktuálisan veszélyeztetik

a Natura 2000 jelölő élőhely pannon homoki gyepeket, kékperjés lápréteket. A valószínűleg kékperjés láprét felszántásába telepített, üzemtervezett, de kipusztult nemesnyáras helyén jelenleg mocsárrét található. Egy esetleges újratelepítési szándék a jelölő élőhelyet megsemmisíti. Természetvédelmi szempontból egyértelműen pozitív, hogy a véghasználatok után kizárólag őshonos fafajú felújítás engedélyezett.

Tulajdonformák területmegoszlása						
Tulajdonforma	Erdő		Egyéb		Összesen	
	ha	db	ha	db	ha	db
Közösségi tulajdon	2,20	4	0,32	1	2,52	5
Magán tulajdon	74,03	22	9,55	5	83,58	27
Összesen	76,23	26	9,87	6	86,10	32

24. táblázat: Tulajdonformák területmegoszlása az üzemtervezett erdők esetén

Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint													
E l s ő d l e g e s r e n d e l t e t t é s													
Faállomány típus		Faanyagtermelést szolgáló erdőkben				Különleges erdőkben				Összes erdőkben			
		Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes
Akác	ha	6,64	41,61		48,25	0,95	2,14		3,09	7,59	43,75		51,34
	%		86,2		94,0	30,7	69,3		6,0	14,8	85,2		100,0
N.nyár-n.fűz	ha		1,90		1,90			4,30	4,30		1,90	4,30	6,20
	%		100,0		30,6			100,0	69,4		30,6	69,4	100,0
Erdei fenyves	ha		4,83		4,83						4,83		4,83
	%		100,0		100,0						100,0		100,0
Fekete fenyves	ha		12,89		12,89			0,97	0,97		12,89	0,97	13,86
	%		100,0		93,0			100,0	7,0		93,0	7,0	100,0
ÖSSZESEN	ha	6,64	61,23		67,87	0,95	2,14	5,27	8,36	7,59	63,37	5,27	76,23
	%	9,8	90,2		89,0	11,4	25,6	63,0	11,0	10,0	83,1	6,9	100,0
ÜRES	ha												
MINDÖSSZES	ha				67,87				8,36				76,23
	%				89,0				11,0				100,0

25. táblázat: Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint

Fafajok korosztály táblája												
Fafaj	1-10	11-20	21-30	31-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-	Összesen	%
A	6,16	26,37	6,40	1,15	11,06	0,79					51,93	68,1
NYO	1,77	0,70									2,47	3,2
ÓNY					0,13						0,13	0,2
OLNY					1,90						1,90	2,5
PANY		4,30									4,30	5,6
ENNY					0,53						0,53	0,7
EF				4,83							4,83	6,3
FF			1,54	0,31	8,29						10,14	13,3
Összesen	7,93	31,37	7,94	6,29	21,91	0,79					76,23	100,0
											Üres	
											Mindösszesen	76,23

26. táblázat: Fafajok korosztály táblája

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)															
Natura 2000 terület 1								Natura 2000 terület 2							
393 Veregyházi-medence															
Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület															
HUDI20055															
Helység: 5511 Mogyoród															
Tag	Részlet	Terület	Jogi jelleg	Védettség foka	Rezervátum típusa	Természetesség	Rendeltetés			M ü v e l e t					
							Elsődleges	További I.	További II.	1. használati mód	Sürgösség	2. használati mód	Sürgösség	3. használati mód	Sürgösség
25	D	4,12	I	NV		5	FT	NAT		TI	2				
25	G	6,55	I	NV		5	FT	NAT		TKGY	2				
25	H	3,83	I	NV		5	FT	NAT		TI	2				
26	A	5,76	I	NV		5	FT	NAT							
26	B	4,83	I	NV		5	FT	NAT		TRV	2				
26	D	0,91	I	NV		5	TAV	NAT							
28	D	14,61	I	NV		5	FT	NAT		TKGY	2				
28	E	1,65	I	NV		5	FT	NAT							
28	G	3,33	I	NV		5	FT	NAT		TKGY	2				
52	A	4,30	I	V		6	TV	NAT		TKGY	1				
121	A	0,64	I	NV		5	TAV	NAT		TRV	2				
121	B	0,35	I	NV		5	TAV	NAT		TRV	2				
121	C	0,97	I	NV		5	TAV	NAT							

Helység összesen: 51,85

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)															
Natura 2000 terület 1								Natura 2000 terület 2							
393 Veregyházi-medence															
Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület															
HUDI20055															
Helység: 5512 Szada															
Tag	Részlet	Terület	Jogi jelleg	Védettség foka	Rezervátum típusa	Természetesség	Rendeltetés			M ü v e l e t					
							Elsődleges	További I.	További II.	1. használati mód	Sürgösség	2. használati mód	Sürgösség	3. használati mód	Sürgösség
17	A	0,65	I	NV		5	FT	NAT		TRV	2				
17	B	1,90	I	NV		6	FT	NAT		TRV	1				
17	C	3,23	I	NV		5	FT	NAT		ET	2				
17	D	6,89	I	NV		5	FT	NAT							
17	I	0,24	I	NV		5	TLV	NAT							
19	H	0,95	I	V		5	TV	NAT		TRV	1				
19	I	6,64	I	NV		5	FT	NAT		TRV	2	TRV	2		

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)															
Natura 2000 terület 1								Natura 2000 terület 2							
393 Veresegyházi-medence															
Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület															
HUDI20055															
Helység: 5512 Szada															
Tag	Részlet	Terület	Jogi jelleg	Védettség foka	Rezervátum típusa	Természetesség	Rendeltetés			Művelet					
							Elsődleges	További I.	További II.	1. használati mód	Sürgősség	2. használati mód	Sürgősség	3. használati mód	Sürgősség
19	K	0,51	I	NV		5	FT	NAT							
19	L	0,57	I	NV		5	FT	NAT							
19	M	1,89	I	NV		5	FT	NAT							
19	N	0,36	I	NV		5	FT	NAT	NFGY	1					
19	O	0,24	I	NV		5	FT	NAT	TKGY	1					
19	P	0,31	I	NV		5	FT	NAT							

Helység összesen: 24,38

Mindösszesen: 76,23

27. táblázat: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)												
Natura 2000 terület 1						Natura 2000 terület 2						
393 Veresegyházi-medence												
Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület												
HUDI20055												
Helység: 5511 Mogyoród												
Tag	Részlet	Terület	Védettség foka	Természetesség	Erdősítés							
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fajok		
										I.	II.	
25	D	4,12		5								
25	G	6,55		5								
25	H	3,83		5								
26	A	5,76		5								
26	B	4,83		5	TRV	MEST	HNY-EL					
26	D	0,91		5								
28	D	14,6		5								
28	E	1,65		5								
28	G	3,33		5								
52	A	4,30		6								
121	A	0,64		5	TRV	MEST	HNY-EL	TFSARJ	A			

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)											
Natura 2000 terület 1					Natura 2000 terület 2						
393 Veresegyházi-medence											
Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület											
HUDI20055											
Helység: 5511 Mogyoród											
Tag	Részlet	Terület	Védettség foka	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
121	B	0,35		5	TRV	MEST	HNY-EL	TFSARJ	A		
121	C	0,97		5							

Helység összesen: 51,85

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)											
Natura 2000 terület 1					Natura 2000 terület 2						
393 Veresegyházi-medence											
Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület											
HUDI20055											
Helység: 5512 Szada											
Tag	Részlet	Terület	Védettség foka	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
17	A	0,65		5	TRV	MEST	HNY-EL	TFSMK	A		
17	B	1,90		6	TRV	MEST	HNY-EL				
17	C	3,23		5							
17	D	6,89		5							
17	I	0,24		5							
19	H	0,95		5	TRV	TFSARJ	HNY-EL	MEST	KST-EL	FTNY	
19	I	6,64		5	TRV	TFSARJ	A				
19	K	0,51		5							
19	L	0,57		5							
19	M	1,89		5							
19	N	0,36		5							
19	O	0,24		5							
19	P	0,31		5							

Helység összesen: 24,38

Mindösszesen: 76,23

28. táblázat: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

1.3.3.3 Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A vadgazdálkodó a Csíkvölgyi Wass Albert vadásztársaság. Alapvetően a terület apróvadas, gímszarvas elvétve kóborlóan fordul elő, nagyobb az őz és a vaddisznó állománya. A vadgazdálkodó a szadai területen Game Conservancy jellegű apróvad élőhely fejlesztést tervez. A Sződ-Rákosi patak mentén cserjés kialakítását tervezik, melynek vízfolyástól távolabbi oldalán 1-2 m-es sávot feltárásznak.

A területen halászat ill. horgászat nem történik, bár a víztestek halászati vízterek.

1.3.3.4 Vízgazdálkodás

A Veresegyházi-medence Natura 2000 terület a Sződ-Rákos-patak forrásvidékén található, több időszakos forrás fakad Mogyoród Sikáros és Szada Ivacsok területrészekén. A Sződ-Rákos-patak fő ága, a Szadai- és Mogyoródi-ágak behálózzák a területet.

A patakok szinte teljes hosszukban szabályozottak, mélyre vágott, mesterséges medrekben futnak hozzájárulva a csapadékvizek gyors levezetéséhez, a terület szárazodásához. A terület mélyebb részeinek vizeit is mesterséges csatornák vezetik a patakokba.

A völgyek alján egykori tőzégbányászat során kialakult mélyedésekben vízállásos részek, mesterséges tavak alakultak ki. A Sződ-Rákos-patak főága közelében egy az elmúlt évtizedben ásott kisméretű mesterséges tó is található. Vízvisszatartás, vízkivitel a területen nincs, a csatornásított vízhálózat csak a vízlevezetést szolgálja.

A vízfolyások részben a Magyar Állam tulajdonában és a Közép-Duna völgyi vízügyi Igazgatóság tulajdonában állnak, részben azonban magántulajdonban vannak, mert például a Sződ-Rákos-patak fő ágának jelentős része nics önálló helyrajzi számon elválasztva a szomszédos mezőgazdasági területektől. A vízfolyások kezelői viszonyai így tisztázatlanok. A vízállások részben szintén magán, részben állami tulajdonban állnak. A vízfolyásokon fenntartási munkálatokat az elmúlt 10 évben nem végeztek. A Sződ-Rákos-patak főágának medre tiszta, de valószínűleg régebben kotort, a mellékágak egy része elzáródott, elsősorban a Mogyoród Sikáros terület nyugati részén.

1.3.3.5 Turizmus

A terület idegenforgalmi hasznosítása kismértékű. Szervezett turizmus nincs. Turista utakkal gyengén feltárt a terület, a Szada Ivacsok területrészen sárga, Mogyoród Berektető területén pedig zöld kereszt jelzésű turistaút halad. A terepmotorozás, korábban kisebb mértékben ugyan, de jelen van a területen, elsősorban a volt lőtér összehordott védődombjainak környékén. Káros hatása a pannon homoki gyepek állapotára van. Emberi hatások közül az illegális kommunális szemét elhelyezést szükséges még megemlíteni.

1.3.3.6 Ipar

A területen ipari tevékenység jelenleg nem folyik, a területre hatással levő ipari tevékenység sincs a természetmegőrzési terület környezetében.

1.3.3.7 Infrastruktúra

A tervezési területen műút nem található. Területen keresztül haladó földút jelentősebb mennyiségben a Szada Ivacsok területrészen jellemző, döntően pannon homoki gyepeket érint. A terület többi részén inkább csak a határok mentén futnak földutak, melyek a környező mezőgazdasági területek megközelítését szolgálják.

Nagyfeszültségű (400kW) távvezeték keresztezi a Szada Ivacsok valamint a Mogyoród Berektető területrészeket. Mogyoród Berektető területrészen beépített terület (tanya) is a Natura 2000 terület részét képezni. Mogyoród Sikáros területének közepére 2005. és 2009. között egy lakóépület épült több kiszolgáló melléképülettel. A megközelítést szolgáló utat részben egy tőzégbányászatból visszamaradt vízállás részleges betöltésével alakították ki. Az engedély

nélküli épületek, építmények 2011-ben elbontásra kerültek. A korábbi katonai használat után visszamaradtak a lőtér védődombjai a területen. Az infrastruktúrális létesítmények alapvetően nem befolyásolják a területen lévő jelölő fajok és élőhelyek fennmaradását. A nagyfeszültségű távvezeték védősávjának fenntartása során előfordulnak a fenntartáshoz nem szükséges talaj és növényzetbolygatással járó károsítások.

1.3.3.8 Egyéb

Településrendezési eszközök részletes bemutatása:

Pest Megye Önkormányzata Közgyűlésének 5/2012. (V. 10.) sz. önkormányzati rendelete Pest megye Területrendezési Tervéről

A településrendezési tervben foglalt előírások nem ellentétesek a Natura 2000 céljaival.

Mogyoród Nagyközség Önkormányzatának 6/2008.(II.27.) rendelete, Mogyoród Nagyközség Helyi építési Szabályzata (Egységes szerkezetbe foglalva a 20/2009. (IX.30.), a 27/2009 (XII.07.), a 17/2010. (XI.05.), a 19/2012. (VII.03.), a 7/2013. (IV.03.), a 8/2013. (IV.03.), a 16/2013. (VI.03.), a 33/2013. (XII.23), a 14/2014. (VI.10.), a 24/2014. (XI.26.), valamint a 29/2014. (XII.17.) önkormányzati rendeletek szerinti módosításokkal.)

Erdő Övezetek

Az erdő övezetek általános előírásai

19. §

Az erdőövezetek telkei elsősorban a rendeltetésüknek megfelelő erdőgazdálkodási tevékenységek céljára szolgáló területek.

Az erdőövezetekbe sorolt, de kivett művelési ágú földútként és egyúttal közterületként nyilvántartott területekre a HÉSZ KÖ jelű közlekedési övezetekre vonatkozó (16. §) előírásai vonatkoznak

Az Ev jelű erdőövezet (védő erdőterületek)

21. §1

(1) Az övezetben épület nem helyezhető el.

(2) Az övezetben kizárólag az alábbi műtárgyak helyezhetők el: út, híd, torony, távközlés, műsorszórás műszaki létesítményei.

(3) 2 Az Ev-H jelű övezetben a HUNGARORING sportrendezvényeit kiszolgáló parkolók és kempingek a rendezvények alatti időszakban - a meglévő cserje és faállomány megtartása mellett - elhelyezhetők a 3 külön önkormányzati rendeletben meghatározottak szerint.

Mezőgazdasági Övezetek

A mezőgazdasági övezetek általános előírásai

22. §

(1) A mezőgazdasági övezetek telkei a növénytermesztési és az állattenyésztési tevékenységek területei, ezért itt jellemzően a mezőgazdasági tevékenységgel kapcsolatos termékfeldolgozás és tárolás építményei helyezhetők el, azonban az övezeti előírásokban foglalt feltételek fennállása esetén lakóépület is építhető.

(2) Ha egy telek rendelkezik erdő, gyep (rét, legelő) vagy nádas művelési ágú alrészletekkel is, ezek a telekrészek akkor sem építhetők be, ha a telek egyébként (övezeti besorolása miatt) beépíthető lenne.

¹ *Módosította a 19/2012. (VII.03.) ök. Számú rendelet 2.§ (7) bekezdés. Hatályos: 2012. augusztus 02.*

² *Kiegészítette a 16/2013. (VI. 03.) ök. Számú rendelet 1.§ (6) bekezdés. Hatályos: 2013. 07. 03.*

³ *Módosította a 14/2014. (VI. 10.) ök Számú rendelet 1.§. Hatályos: 2014. június. 11.*

- (3) Az övezetben a teleknek csak a kivett művelési ágú része keríthető le, természetes hatású anyag használatával. A beépítetlen telek nem keríthető le.
- (4) A mezőgazdasági övezetekbe sorolt, de kivett művelési ágú földútként és egyúttal közterületként nyilvántartott területekre a MHÉSZ KŐ jelű közlekedési övezetek (16. §) előírásai vonatkoznak.
- (5) Az övezet területén épület, építmény csak szabadonállóan helyezhető el. Legalább 10 m mélységű előkertet és a szomszédos telekhatártól minimum 3 méter oldaltávolságot kell biztosítani.
- (6) Az építményeken kívülről látható burkolatként csak természetes hatású anyag alkalmazható. Az épületek földszinti padlószintje az eredeti terepszinthez képest 50 cm-nél nagyobb magasságban nem alakítható ki.
- (7) A telekmegosztás nem engedélyezhető abban az esetben, ha a beépített telek a megosztás előtti vagy utáni állapotában a meglévő építmények figyelembevételével a megengedett beépítettséget túllépő területűvé válik, illetve a meglévő építményre vonatkozó minimális telekterületet a megmaradó telek nem érné el.
- (8) A mezőgazdasági övezetek bármelyikébe eső, mezőgazdasági művelési ágban nyilvántartott terület igénybe vehető birtoktest összterületébe történő beszámításánál, függetlenül attól, hogy az övezetben birtokközpont kialakítása engedélyezett, vagy sem.

Az Má jelű általános mezőgazdasági övezet

23. §

- (1) Az Má jelű általános mezőgazdasági övezet elsősorban a mezőgazdasági termelés céljára kijelölt terület, ahol 1 hektárnál kisebb földterület nem építhető be. Az Má területen növénytermelés, állattenyésztés gazdasági épületei és az alaptevékenységhez kapcsolódó termékfeldolgozás és tárolás épületei helyezhetők el.
- (2) Az Má övezetben 3 hektárnál nagyobb összefüggő területen a gazdasági épületek mellett legfeljebb 2 lakásos lakóépület is építhető.
- (3) Az övezetben kivételesen elhelyezhetők az agrárturizmus kiszolgáló építmények is.
- (4) Az állattartáshoz szükséges gazdasági építmények engedélyezéséhez és az alkalmazott állattartási technológia működtetéséhez legalább a környezetvédelmi, a közegészségügyi és a vízügyi hatóság hozzájárulását be kell szerezni.
- (5) Az övezeten belül a telkeken elhelyezhető melléképítmények:
- a) közmű-becsatlakozási műtárgy,
 - b) közműpótló műtárgy,
 - c) hulladéktartály-tároló (legfeljebb 2,0 m-es belmagassággal),
 - d) kirakatszekrény (legfeljebb 0,4 m-es mélységgel),
 - e) kerti építmény (hinta, csúszda, homokozó, szökőkút, pihenés és játék céljára szolgáló műtárgy, a terepszintnél 1 m-nél nem magasabbra emelkedő lefedés nélküli terasz),
 - f) kerti víz- és fürdőmedence, - napkollektor,
 - g) kerti épített tűzrakóhely,
 - h) kerti lugas, továbbá lábonálló kerti tető legfeljebb 20 m² vízszintes vetülettel,
 - i) háztartási célú kemence húsfüstölő, jégverem, zöldségverem,
 - j) állatkifutó,
 - k) trágyatároló, komposztáló,
 - l) siló, ömlesztett anyag-, folyadék- és gáztároló,
 - m) kerti szabadlépcső (tereplépcső) és lejtő,

n) szabadon álló és legfeljebb 6,0 m magas szélkerék, antenna oszlop, zászlótartó oszlop.

(6) Az Má övezetet a Szabályozási terv négy alövezetre tagolja:

Má-á (mezőgazdasági általános)

Má-á-H (speciális általános mezőgazdasági)

Má-f (mezőgazdasági –földbirtok)

Má-f-H (speciális mezőgazdasági)

(7) A (2) bek. rendelkezései a Somlyó oldalában elhelyezkedő a 0183/34, a 0198/8, a 0194, a 0179/5, a 0179/1 és a 0206 hrsz-ek által határolt területekre nem vonatkoznak, azok továbbra sem építhetők be.

(8) Má övezetben a telekalakítás során kialakítható legkisebb telekméret 3000 m². A telekalakítást engedélyező határozatban azonban fel kell hívni a figyelmet, hogy a telek alapterülete nem éri el a beépíthető legkisebb telekméretet, így azon semmilyen építmény sem helyezhető el.

(9) Ha az övezeten belül a beépítésre alkalmas méretű telken a meglévő és tervezett létesítmények összes alapterülete a 800 m²-t meghaladja, akkor a beépítés már csak jóváhagyott elvi engedély alapján engedélyezhető.

(10) Az övezet kialakításának elsődleges célja a mezőgazdálkodás lehetőségének biztosítása, ezért az övezetbe tartozó telken csak akkor helyezhető el lakóépület, ha:

a mezőgazdálkodási célú gazdasági építmény már megépült és használatba vételi engedéllyel is rendelkezik, a mezőgazdálkodási célú gazdasági építménnyel egyidejűleg épül meg, ebben az esetben a lakóépületre nem adható önállóan építési és használatbavételi engedély.

(11) Az övezetben megadott legnagyobb építménymagasság értékét (7,5 m) a mezőgazdasági tevékenységhez szükséges üzemi építmények (pl. silók) technológiai okokból legfeljebb kétszeresen haladhatják meg.

(12) Nem mezőgazdasági létesítmény, illetve lakóépület csak magastetős kialakítású lehet. A tető tetőhajlásszöge 35-45 fok között választható meg, megengedett építmény magasság 6,0.

(13) Az övezeten belül kialakított Má-f jelű övezetben illetve igazoltan birtok központként beépíthető terület beépítésének feltételei:

a) 4A birtokközpont kialakítására vonatkozó építési engedélynek tartalmaznia kell a hozzá tartozó birtoktest összes telkének ingatlan-nyilvántartási adatait. A birtoktest birtokközponton kívül eső telkeire építési tilalmat, illetve korlátozást kell bejegyezni. A birtokközpont, illetve a birtoktest területén történő építési tevékenység engedélyezési eljárása során vizsgálni kell az OTÉK 1.sz. mellékletének mezőgazdasági birtoktestre vonatkozó feltételeinek a meglétét.

b) A birtoktest nagysága: minimum 10,0 ha

c) A birtok központ nagysága: minimum 1 ha

d) A birtoktest legfeljebb 3 % és a birtokközpont legfeljebb 25 %-a építhető be.

Szada Község Önkormányzat Képviselő-testületének 9/2009.(06.10.) számú rendelete Szada Helyi Építési Szabályzatáról (HÉSZ) A szabályozási tervlapon a Natura 2000 hálózathoz tartozó területek védelmi erdőövezetbe, korlátozott használatú mezőgazdasági terület övezetbe és vízgazdálkodási övezetbe tartoznak.

ERDŐÖVEZETEK

17. §

(1) A helyi szabályozás szempontjából erdőterület, a földhivatali nyilvántartás szerint erdő művelési ágú, illetve más művelési ágú, de természetbeni állapota alapján 1500 m²-nél nagyobb, erdő jellegű faállománnyal borított terület, valamint a szabályozási tervben erdőként megjelölt terület.

(2) Erdőterület igénybevétele kizárólag az erdészeti hatóság előzetes engedélye alapján valósítható meg. Minden építési tevékenység - épület, vagy építmény elhelyezése, függetlenül attól, hogy egyéb vonatkozásban építési engedély köteles-e - igénybevételi eljárásnak minősül.

(3) Az erdőterület az építési használata szerint (épület, építmény elhelyezése szempontjából)

a) védelmi (védett és védő) (Ev)

b) gazdasági (Eg)

c) turisztikai (Ee)

rendeltetésű övezetekbe tartozik.

(4) A szabályozási terven védelmi rendeltetésű erdőövezetként (Ev) szabályozott területen (védett ill. védő erdő) épület nem építhető.

(5) Védelmi rendeltetésű erdőövezetben az OTÉK 32.§-a szerinti építmények is csak akkor létesíthetők, ha az erdőt védelmi rendeltetésének betöltésében nem zavarják.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK ÉS ÖVEZETEK

18. §

(1) A mezőgazdasági terület (**M**) a település *mezőgazdasági termelés* (növénytermesztés, állattenyésztés és az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és tárolás) és *annak építményei elhelyezése céljára* szolgáló része, ahol a termőföldvédelem mellett a hagyományos és egyedi tájhasználati és természeti értékek megőrzését is figyelembe kell venni. Mezőgazdasági területen az épületeken – kivéve a sajátos funkciójú épületeken - csak tájba illő, hagyományos történeti formákat, természetes anyagokat, 30-45° tetőhajlásszögű magas tetőt lehet alkalmazni. Épületcsoportnál (egy telken kettő vagy több épület egymás közelében) azonos építészeti karaktert, tetőkialakítást kell alkalmazni.

A mezőgazdasági terület övezeteiben a terv jóváhagyása előtt már meglévő lakó és gazdasági épületek a kialakult beépítettségétől függetlenül megtarthatók és felújíthatók (amennyiben egyéb hatósági előírásoknak megfelelnek), illetve – ha jelen előírásokban foglaltak és a megengedett beépítési százalék azt lehetővé teszi – alapterületük bővíthető, illetve az érintett telken új épület is létesíthető.

Szada közigazgatási területén mezőgazdasági birtokközpont, vagy mezőgazdasági kiegészítő központ nem alakítható ki.

A mezőgazdasági terület az azonos tájjelleg, használat, a beépítettség intenzitása, a sajátos építési használata, továbbá tájképi és környezetvédelmi érzékenysége szerint a következő terület-felhasználási egységekbe tartozik:

a) *általános mezőgazdasági terület (Má-1/a, Má-1/b övezetek)*

b) *korlátozott használatú mezőgazdasági terület (Má-2/a Má-2/b övezetek)*

c) *kertész mezőgazdasági terület (Mk övezet)*

(6) A *korlátozott használatú mezőgazdasági területbe* (Má-2) a jellemzően a természetes és természetközeli állapotú, a felszíni és felszín alatt vizek védelmét, valamint a természet – és tájképvédelmet is szolgáló - részben ökológiai hálózati, vagy Natura 2000 területként is védettség alá eső – területrészek (Má-2/a), valamint a távlati belterületi fejlesztésre, beépítésre szánt mezőgazdasági területek (Má-2/b) tartoznak.

6.1 Az Má-2/a övezetben a *gyep (rét, legelő), nádas, mocsár, vízállásos* földhivatali besorolású telkek, telekrészek művelési ága nem változtatható meg.

6.2 *Má-2/b övezet: Elhelyezhető épületek (funkció alapján):*

- lakóépület nem építhető
- gazdasági épületként csak a gyepterületek művelésével (pl. szénatároló), a legeltetési állattartással (istálló, karám) kapcsolatos építmény építhető
- *kivételesen* elhelyezhető a természetvédelmi bemutatást és kezelést szolgáló épület és a sportolási célú állattartást (lovaglás) szolgáló istállóépület is.
- nagy létszámú állattartó telep nem létesíthető, hígrágyás rendszerű állattartás nem folytatható

6.3 *Má-2/a övezet: Beépítés részletes előírásai:*

- A gazdasági ill. természetvédelmi célokat szolgáló épülettel beépíthető telek nagysága min. 8 ha (80 000 m²)
- Beépítettség: max. 0,5 %, de telkenként max. 300 m² össz-alapterületű épület (telkenként max. 2) építhető, a helyi építési hagyományoknak megfelelő, tájba illő, magas tetős, földszintes kialakítással, kivéve a sajátos funkciójú épületek.
- Építménymagasság: max. 3,5 m
- Beépítési mód: szabadon álló
- Előkert: min. 10 m, oldalkert min. 3 m.
- természetvédelmi, ökológiai hálózati és Natura 2000 területen elvi építési engedélykérelem benyújtása kötelező.
- Az épületnek élő vízfolyás, tó partjától, forrástól min. 50 m távolságra kell lennie.

6.4 A korlátozott használatú mezőgazdasági terület a távlati belterületi fejlesztésre (beépítésre szánt területek kialakítására) szánt területrészek tartoznak. Az övezetben a földterületek mezőgazdasági művelése továbbra is folytatható, az építmények elhelyezésére vonatkozóan pedig az alábbi szabályok érvényesek:

6.5 *Az Má-2/b jelű övezetben épület és létesítmény elhelyezés lehetőségei (funkció alapján):*

- *gazdasági épület és egyéb építmény* annak figyelembevételével építhető, hogy a fejlesztések megvalósulásával azok külön kártérítés nélküli elbontása rendelhető el.
- *lakóépület* nem építhető

6.6 *Az Má-2/b jelű övezetben a beépítés részletes előírásai:*

- Beépíthető telek területe *szántó, kert*, művelési ág esetén: min. 5 ha (50 000 m²)
- Beépíthető telek területe *szőlő, gyümölcsös művelési ág, és intenzív kertészeti hasznosítás* (pl. fóliás, v. üvegházhasznosítás) esetén: min. 1 ha (10 000 m²)
- Beépítettség: max. 3%
- Építménymagasság: max. 5,5 m
- Beépítési mód: szabadon álló
- Előkert: min. 10 m, oldalkert min. 3 m.

6.7 Az övezetben *nagy létszámú állattartó telep* nem létesíthető, hígrágyás rendszerű állattartás nem folytatható.

VÍZGAZDÁLKODÁSI ÖVEZET

19. §

(1) A vízgazdálkodással kapcsolatos (vízmű, vízmedrek), szabályozási terven jelölt terület (V), az OTÉK 30.§ (1) pontja szerint egy övezetként kerül szabályozásra.

(2) A területen csak a vízgazdálkodással, vízkárelhárítással közvetlenül kapcsolatos építmények helyezhetők el, figyelembe véve a vízügyi jogszabályok rendelkezéseit is. Épület építési szándéka esetén elvi építési engedélykérelem benyújtása kötelező. Horgásztanya, horgászház és egyéb szabadidő-eltöltési, üdülési funkciójú épületek nem építhetők.

A településrendezési tervekben foglalt előírások közül Szada területén a korlátozott használatú mezőgazdasági területbe (Má-2/a Má-2/b övezetek) tartozó részeken épületek építmények

korlátozottan elhelyezhetőek, a terület távlati fejlesztési terület, belterületbe vonásra tervezett. Sajnálatos módon az építési lehetőség alól a gyepek, nádas művelési ágú területek sem kivételek, így az esetleges beépítési szándékok során biztosítani kell, hogy Natura 2000 jelölő élőhely, faj élőhelye ne károsodhasson.

Mogyoród területén a Natura 2000 hálózatba tartozó területen az erdő, gyepek, nádas területek nem építhetők be.

Régészeti lelőhelyek

Szada Szódrákosi-patak partja, lelőhely azonosítója: 85839 Avar kori lelőhely, a Natura 2000 terület határán található

Szada-Mélykerekői dűlő

Leletanyagok: Korsó II—III. sz.

Bronz, Galliában gyártott, egyfülű, római korsó. Nyakán görög kymationt, szájperemén tojásfüzért utánzó szalagdíszítéssel. Domborműves fülén két maszk között ülő párdúc és syrinx (pánsíp). A fül alján pajzsban ábrázolva, egy levélnélküli fa alatt álló, válla fölé pyxist tartó amor reliefje. M.: 22,6 cm, tá.: 6,8 cm Szada-Mélykerekői-dűlő (Pest m.) MNM. Ltsz.: 27.1911.1 írod.:

Szada-Mélykerekői dűlő. Széles szíjra való ezüst övcsat és szíjvég, keskeny ezüst övcsat, bokaszíj ezüstcsatja. Kard, római bronzkorsó. A szarmata csatok alapján: II. sz. vége – III. sz. eleje.

2. Felhasznált irodalom

VÁTI MAGYAR REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÉS URBANISZTIKAI NONPROFIT KFT. (2009): Veresegyházi-medence (HUDI20055) NATURA 2000 terület fenntartási terve. (Kézirat) 60 pp.

BÖLÖNI J., MOLNÁR ZS., KUN A. (szerk.) (2011.): Magyarország Élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója, ÁNÉR 2011. – MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót, 441 pp.

DÖVÉNYI Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest. 876 pp.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM (szerk.) (2014.): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek elkészítéséhez. – Budapest (Kézirat)

HARASZTHY L. (2014) (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár. 955 pp.

IVÁNOVITS E., KIRÁLY V., (2002): Csata a Szarmata viseletben és a temetkezési rítusban. – In.: Jósa András Múzeum Évkönyve XLIV. évfolyam.

KIRÁLY G., VIRÓK V., MOLNÁR V. A. (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalkő. 616 pp.

LÁNG (1967): A Cserhát természetföldrajza. – Akadémiai Kiadó, Budapest. 375 pp.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM RÉGÉSZETI ADATBÁZIS:
<http://archeodatabase.hnm.hu/hu/node/2179>, 2016. október 18.

TATÁR S. – SÁNDOR CS. – ERCSÉNYI M. – MILUTINOVICS L. (2006): Veresegyház és térsége tájtörténete. Ember és természet kapcsolata az elmúlt két évszázadban. – Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület, Veresegyház. 28 pp.

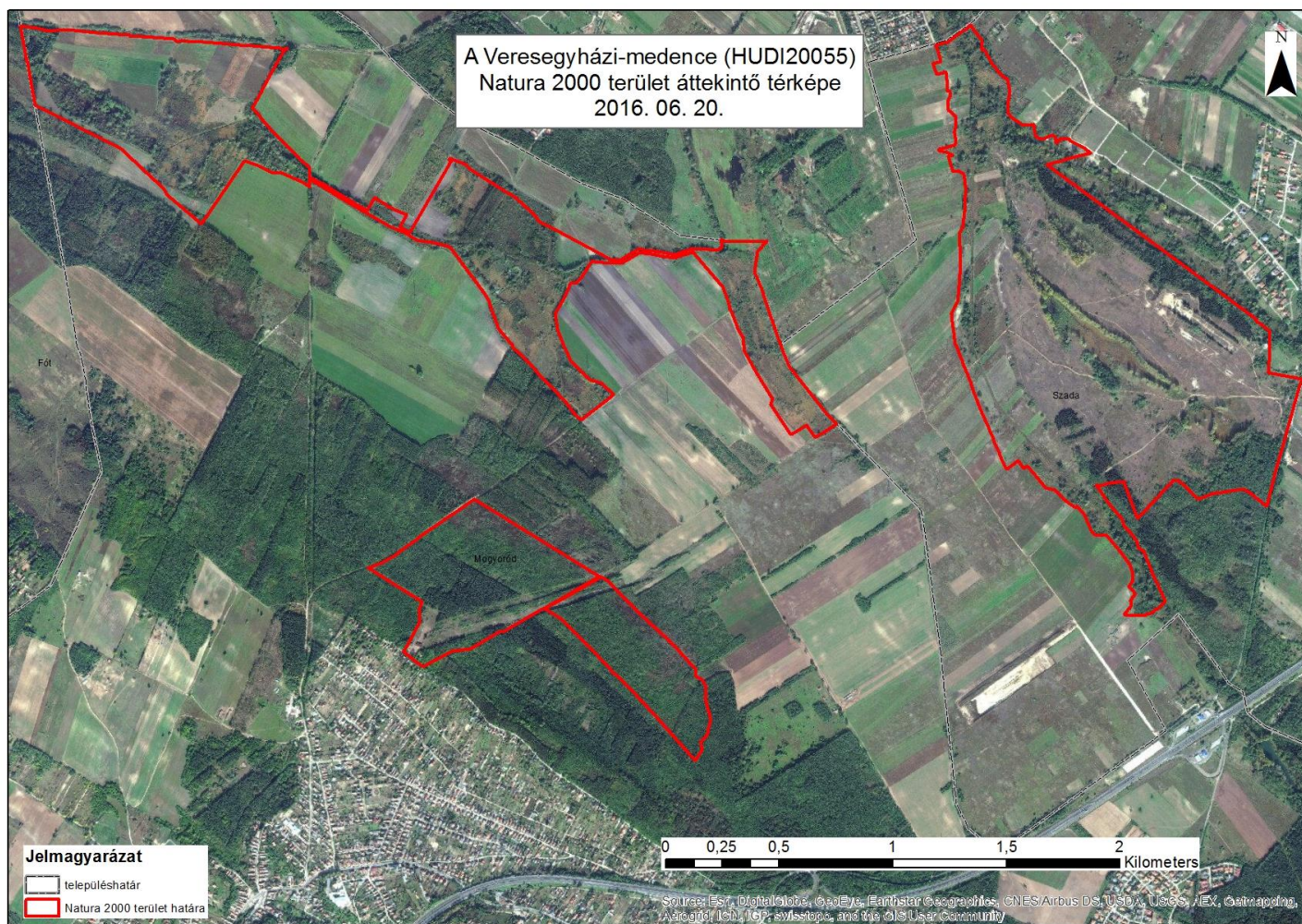
TÍMÁR G. (2010): A gödöllői erdészeti tervezési körzet második erdőterve. – Vác. (kézirat) 115. pp

BATA K., VARGA I., TAKÁCS G. 2011: Védett edényes növényfajok monitorozása. Természetvédelmi Információs Rendszer. Központi protokoll. Kézirat. Interneten elérhető:
http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/NBmR/N%C3%B6v%C3%A9nyfajok/TIR%20NBmR%20V%C3%A9dett%20ed%C3%A9nyes%20n%C3%B6v%C3%A9nyfajok%20monitoroz%C3%A1sa_protokoll_jelent%C3%A9smint%C3%A1val_2011_05_19.pdf
Utolsó hozzáférés 2016.06.08

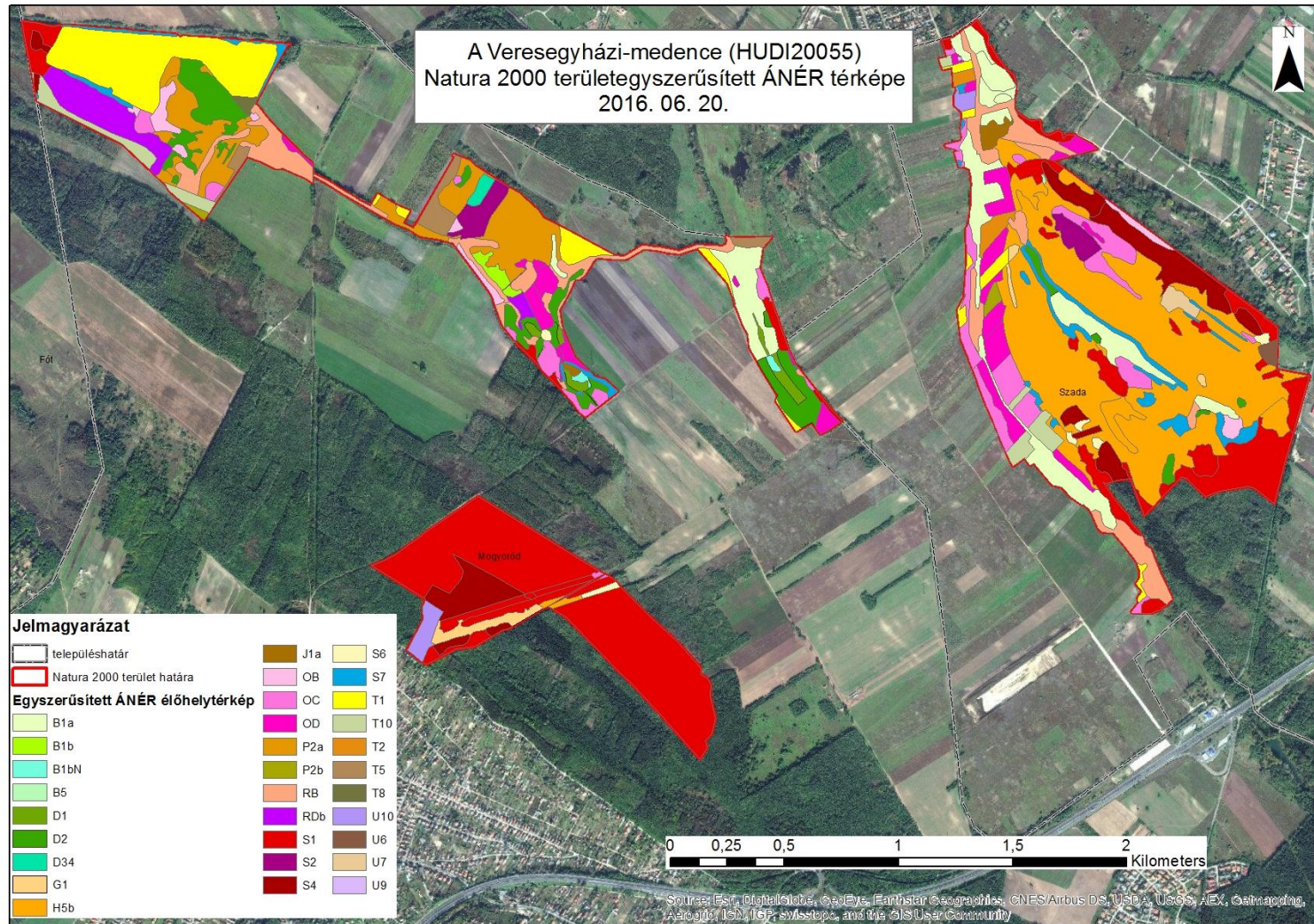
TAKÁCS G., MOLNÁR ZS. (szerk.) (2009): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer XI. Élőhelytérképezés. Második átdolgozott kiadás. Vácrátót 77pp.
Interneten elérhető (kizárólag):
http://www.obki.hu/publikacio/pdf_anyagok/Elohely_terkepezes_NBMR.pdf
Utolsó hozzáférés 2014.08.29

3. Térképek és melléletek

1.sz. melléklet: A terület áttekintő térképe

2.sz. melléklet: A terület ÁNÉR-szerinti élőhelytérképe

Élőhelykódok magyarázata:

ANÉR kód	ANÉR élőhelytípus elnevezése	Natura 2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások		
B1b	Úszólápok, tőzeges nádasok és télisásosok		
B1bN	Télisásosok	7210*	Meszes lápok télisással (<i>Cladium mariscus</i>) és a <i>Caricion davallianae</i> fajával*
B5	Nem zsombékoló magassásrétek		
D1	Meszes láprétek, rétlápok (<i>Caricion davallianae</i>)	7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
D2	Kékperjés rétek	6410	Kékperjés láprétek, meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)
D34	Mocsárrétek	6440	Ártéri mocsárrétek
G1	Nyílt homokpusztagyeppek	6260*	Pannon homoki gyeppek*
H5b	Homoki sztyeprétek	6260*	Pannon homoki gyeppek*
J1a	Fűzlápok	91E0*	Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők*
OB	Jellegtelen üde gyeppek		
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek		
OD	Lágyszárú özönfajok állományai		
P2a	Üde és nedves cserjések		
P2b	Galagonyás-kökényesborókás száraz cserjések		
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdő		
RDb	Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők		
S1	Ültetett akácok		
S2	Nemesnyárasok		
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek		
S6	Nem őshonos fajok spontán állományai		
S7	Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok		
T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák		
T10	Fiatl parlag és ugar		
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák		
T5	Vetett rétek és legelők		
T8	Kisüzemi gyümölcsösök és szőlők		
U10	Tanyák, családi gazdaságok		
U6	Nyitott bányafelületek		
U7	Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak		
U9	Állóvizek		

3.sz. melléklet: A terület kezelési egységeinek térképe

